

Budapesti másodelemzés

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
BEVEZETÉS	4
A KUTATÁS CÉLJA	4
Témakörök.....	4
Az Ifjúság2008 kérdőíves kutatás módszertana.....	5
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	6
DEMOGRÁFIA, CSALÁDI VISZONYOK ÉS GYERMEKVÁLLALÁS.....	8
CSALÁDI ÁLLAPOT	8
GYERMEKVÁLLALÁS.....	11
OKTATÁSI HELYZETKÉP.....	13
OKTATÁSI RÉSZVÉTEL	13
GAZDASÁGI AKTIVITÁS ÉS TANULÁS.....	18
TOVÁBBTANULÁS, NYELVTUDÁS, KÜLÖNÓRA.....	19
MUNKAERŐ-PIACI HELYZETKÉP	22
ELHELYEZKEDÉS AZ ELSŐ MUNKAVÁLLALÁSKOR.....	23
A JELENLEGI MUNKAHELY, MUNKAVÁLLALÁS	25
FOGLALKOZÁS	26
A MUNKAHELY FÖLADÁSA, ELVESZTÉSE, MUNKANÉLKÜLISÉG.....	26
Munkanélküli fiatalok.....	27
FÖLDRAJZI MOBILITÁS.....	28
ANYAGI, VAGYONI, JÖVEDELMI ÉS LAKÁSHELYZET	29
CSALÁDI ÁLLÁS, ÖNÁLLÓAK ÉS ELTARTOTTAK.....	29
JÖVEDELMI VISZONYOK.....	30
A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELMI VISZONYAI	31
VAGYONI HELYZET	34
LAKÁSHELYZET	35
AZ ANYAGI HELYZET SZUBJEKTÍV MEGÍTÉLÉSE	37
ÜDÜLÉS.....	39
A 15–29 ÉVES KOROSZTÁLY ÉLETMÓDJÁNAK NÉHÁNY JELLEMZŐ VONÁSA	41
SPORTOLÁSI SZOKÁSOK	41
DOHÁNYZÁSI SZOKÁSOK	43
ALKOHOLFOGYASZTÁS	45
DROGHASZNÁLAT	47
AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM ÉS A MÉDIAFOGYASZTÁS.....	49
SZÁMÍTÓGÉP- ÉS INTERNETHASZNÁLAT	49
DIGITÁLIS ESZKÖZÖK A HÁZTARTÁSBAN	51
Internet és számítógép.....	51
Egyéb eszközök a fiatalok háztartásaiban.....	52
Televízió	52
Rádió.....	53
Újságok	53
A 15-29 ÉVES KOROSZTÁLY ÉLETMÓDJÁNAK NÉHÁNY JELLEMZŐ VONÁS.....	55
AZ EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT SZUBJEKTÍV MEGÍTÉLÉSE.....	55
A szexualitás néhány jellemzője.....	55
A KULTURÁLIS FOGYASZTÁS NÉHÁNY JELLEMZŐJE, A SZABADIDŐ FELHASZNÁLÁSA	60
Tárgyasult kulturális tőkével való ellátottság	60

<i>A KULTURÁLIS FOGYASZTÁS SZÍNTEREI</i>	60
<i>A SZABADIDŐ ELTÖLTÉSE</i>	64
TÁRSADALMI KÖZÉRZET	69
POLITIKAI ÉRDEKLŐDÉS ÉS VÉLEMÉNY	72
POLITIKAI AKTIVITÁS.....	76
IFJÚSÁGI SZOLGÁLTATÁSOK	79
IFJÚSÁGI IRODÁK ÉS IFJÚSÁGI REFERENSEK.....	81
VALLÁSOSSÁG	83
AZ IFJÚSÁG LEGÉGETŐBB PROBLÉMÁI	86
ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK.....	88
ÁBRAJEGYZÉK.....	90
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.....	92

BEVEZETÉS

A kutatás célja

A tanulmány a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet által végzett Ifjúság2008[©] elnevezésű vizsgálatra épül, azzal a céllal, hogy bemutassa a budapesti ifjúság helyzetét 2008-ban. A vizsgálat a 15 és 29 év közötti fiatalok számos paraméterének feltérképezését tűzte ki célul, részletesen érintve a fiatalok iskolai életútját, a munkaerőpiacot és a munkanélküliség aspektusait, a család és a háztartás helyzetét, a lakáskörülményeket, a gazdálkodási szokásokat, a társadalmi közérzetet, a vallást, a kulturális fogyasztást, az értékrendszert és a sportolási szokásokat.

Témakörök

Az egyes témakörök az alábbi részekből állnak:

1. *Társadalmi mobilitás*
a család kulturális tőkéje, szülők iskolai végzettsége, foglalkozása
2. *Iskolázottság*
iskolai végzettség, jelenlegi iskolai helyzet, továbbtanulási tervek
3. *Egzisztenciális helyzet*
tartós fogyasztási eszközök, jövedelem, gazdálkodás
4. *Családi helyzet*
együttélés típusai, párkapcsolatok, elköltözés
5. *Munkaerő-piaci jellemzők*
első munkába állás, jelenlegi és korábbi munkahelyek, munkavállalási tervek
6. *Társadalmi közérzet, közéleti attitűdök*
társadalmi problémák, intézmények megítélése, politikához való viszony és attitűdök, szervezeti aktivitás;
a szülői értékrendhez való viszony
7. *Helyi közélet és helyi politika*
helyi közélet iránti érdeklődés, részvétel a helyi politikában
8. *Ifjúsági szolgálatok*
ifjúsági referens, ifjúsági irodák, ifjúsági szervezetek
9. *Vallásosság*
vallásosság, felekezeti hovatartozás
10. *Kulturális fogyasztás*
szabadidő, médiafogyasztás, kulturálódási, művelődési szokások
11. *Egészség, életmód, szexualitás*
egészségi állapot, életmód jellemzői, szexuális szokások, fogamzásgátlás, dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás
12. *Sporthoz való viszony*
sportolási szokások, sportágak elismertsége, nézettsége
13. *Informatikai ismeretek*
informatikai ismeretek, számítógép-használati szokások

Az Ifjúság2008 kérdőíves kutatás módszertana

Az Ifjúság2008[©] egy közel 8 000 fős, országosan reprezentatív mintán készült. Ez annyit jelent, hogy a minta nagy pontossággal tükrözi az országos eloszlást a fontosabb demográfiai mutatók mentén. Ezek a mutatók az életkor, a nem, a lakóhely típusa és az iskolai végzettség. A közel 8 000 megkérdezettből 1 180 fiatal volt budapesti.

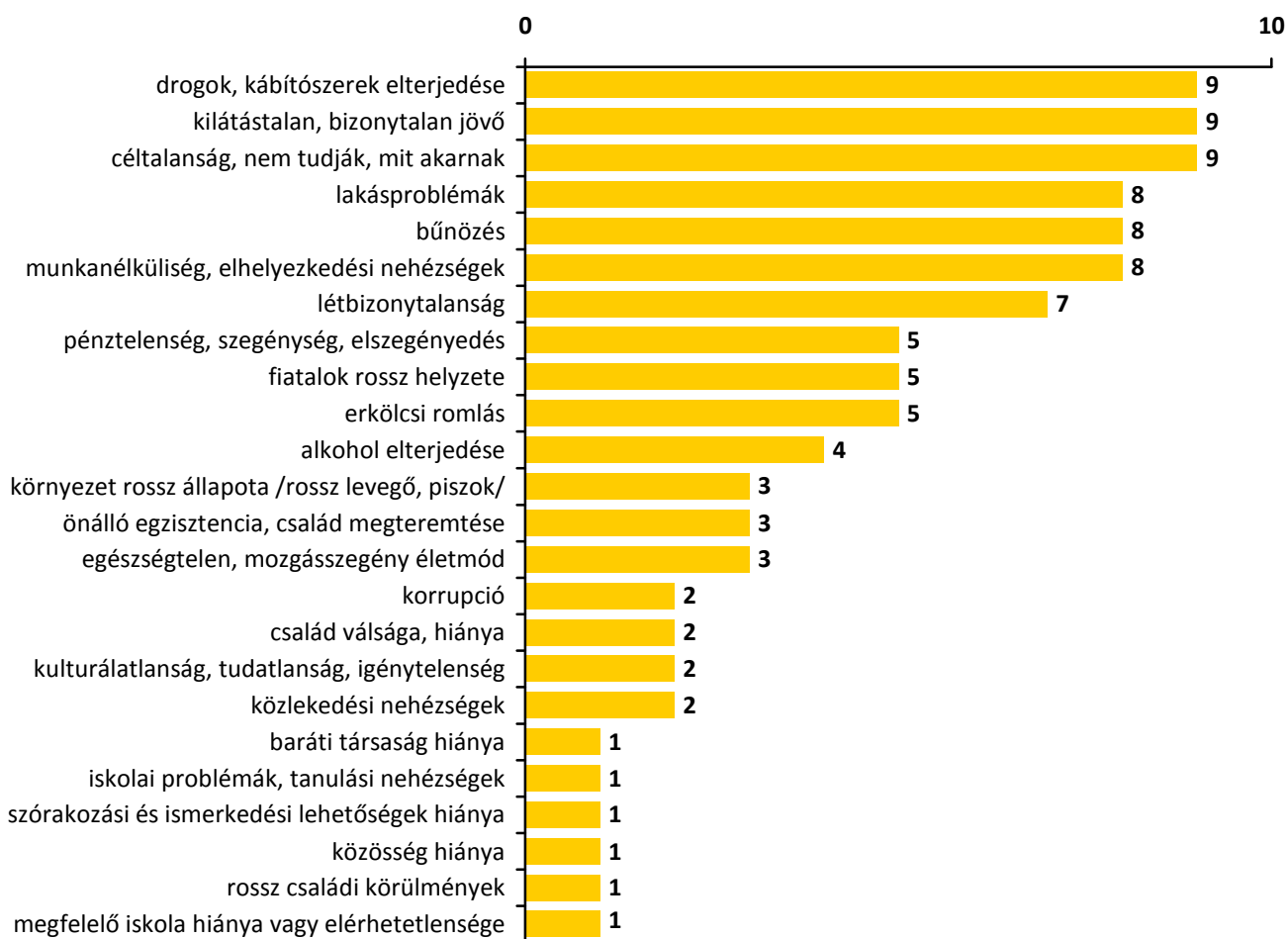
Az eredmények pontossága szoros összefüggésben van az elemszámmal. Bizonyos elveket szem előtt tartva, minél több embert kérdeznek meg, az eredmény annál kevésbé tér el az egész népességre vonatkozó, ténylegesen tapasztalható, valódi értéktől. Az 1 180 megkérdezett budapesti fiatal esetében az eredmények 95 százalékos valószínűséggel, plusz-mínusz 2 százalékos hibahatáron belül vannak. Vagyis, ha a minta adatai szerint a fiatalok 86 százalékának nincs még gyermeke, akkor a teljes populációra nézve 95 százalékos valószínűséggel elmondható, hogy a még gyermektelenek aránya 84 és 88 százalék között van.

Vezetői összefoglaló

A tanulmány lehetőséget ad egy fővárosi ifjúsági stratégia elkészítésére. Átfogó képet fest a helyi fiatalok mindennapjairól, jövőbeli terveikről, őket érintő problémákról. Mindemellett bepillantást enged a helyi politikai, önkormányzati szereplők és intézmények fiatalok általi megítélésébe.

A tanulmány végén található elemzés a fiatalok legégetőbb problémáiról, ezek megoldása, illetve orvoslása jelentheti egy ifjúsági stratégia alapjait. A tanulmány további része a stratégiakészítésnek szolgáltató további adalékokat.

1. ábra Az ifjúság legégetőbb problémái a budapesti fiatalok szerint (százalék)

Az alábbi tematika segítséget nyújthat a tanulmány eredményinek egy ifjúsági stratégiába való beillesztéséhez.

Az ifjúság számára releváns problémák

önkormányzat eszközzel megoldható

- meglévő eszközökkel megoldható
 - az eszközzel vizsgálat
 - az eszközrendszer értékelése
 - az erőforrások átpozicionálása
- meglévő eszközökkel nem megoldott

- stratégiai célok megfogalmazása
- célokhoz eszközök hozzárendelése
- cselekvési terv készítése, végrehajtása

önkormányzat eszközszerével nem megoldható

- a probléma hatásai csökkenthetőek
 - középtávú stratégiai célok megfogalmazása
 - célokhoz eszközök hozzárendelése
 - cselekvési terv készítése, végrehajtása
- a probléma hatásai nem csökkenthetőek
 - hosszú távú stratégiai célok megfogalmazása
 - célokhoz eszközök hozzárendelése
 - cselekvési terv készítése, végrehajtása

A problémákat áttekintve két csoportosítási lehetőség bontakozik ki: az önkormányzat eszközszerével megoldható problémák köre – ilyen például a drogrevenüciós tanácsadás –, valamint az önkormányzati eszközszer révén nem megoldható problémák. Ez utóbbiak általában a széles értelemben vett társadalmi problémák, melyek a társadalom és gazdaság mibenléteben gyökereznek. Ilyenek az elszegényedéstől való félelem, vagy a jelen korban élő fiatalságra jellemző nem egyértelmű, céltalan jövőkép.

Az önkormányzat eszközszerével megoldható problémák

Az önkormányzat eszközszerével megoldható problémákat a stratégia további két módon elemezheti, melyből az egyik a meglévő eszközökkel megoldott problémák. Ebben az esetben a feladat a jelenlegi ellátórendszerek áttekintése, azok teljesítményének értékelése, esetleges átpozícionálása.

- Erre példa az önkormányzat által üzemeltetett létesítmények száma, állapota amely nem követi maradéktalanul a fiatalok megváltozott igény szintjét.

A másik alcsoport a meglévő eszközökkel nem megoldott problémák kérdése. Itt célszerű először stratégiai célok kijelölése, majd a kijelölt célok megvalósítása.

- Erre példa az egészségtelen, mozgásszegény életmód okozta későbbi problémák.

Az önkormányzat eszközszerével nem megoldható problémák

Az önkormányzat eszközszerével nem megoldható problémákat is két csoportra oszthatjuk. Vannak olyan problémák, melyek hatásai csökkenthetőek.

- Erre példa a jövőre vonatkozó céltalanság általános érzetének csökkentése felvilágosítás, életpálya-konceptiók felvázolása, különböző egzisztenciális garanciák kidolgozása révén. Ennek a folyamatnak a sikeres véghezvitele céljából középtávú stratégiai koncepciót kell felvázolni.

Vannak természetesen olyan problémák is, melyek hatásai is csak közvetett módon csökkenthetőek. Ezek megoldása viszont csak a távolabbi jövőben lehetséges. Az ilyen problémáknak a megoldását inkább a hosszú távú stratégia foglalhatja magában.

- Ilyenek az önálló egzisztencia megteremtésével kapcsolatos problémák.

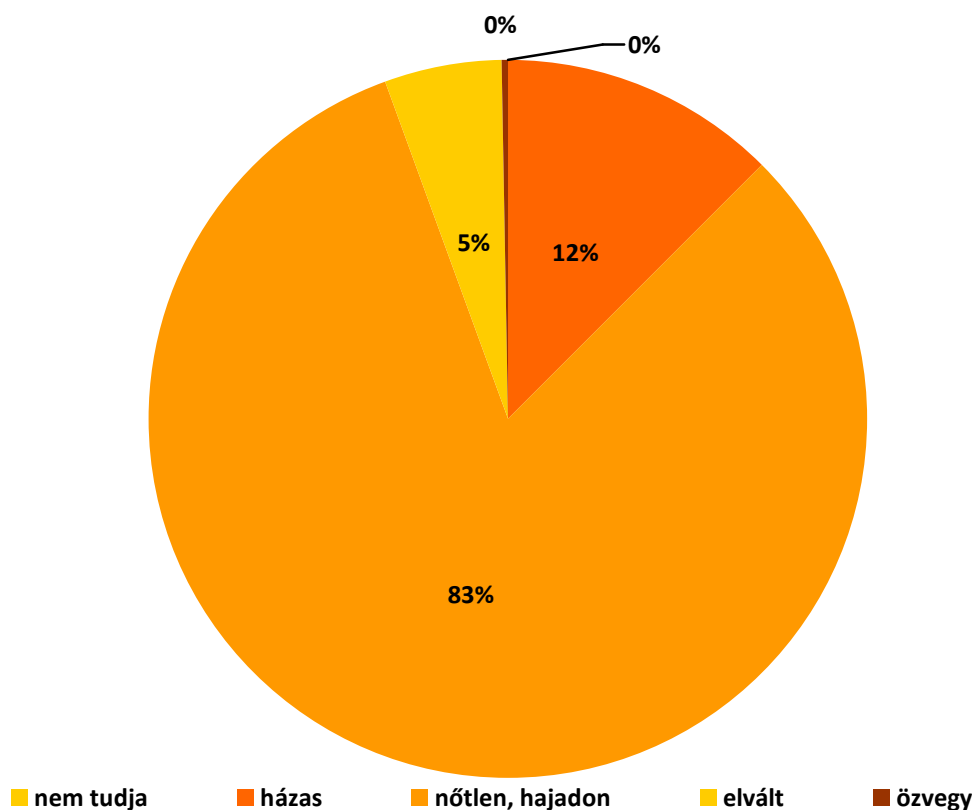
DEMOGRÁFIA, CSALÁDI VISZONYOK ÉS GYERMEKVÁLLALÁS

Családi állapot

Az Ifjúság2000 kutatás elemzésekor jeleztük először azt a Nyugat-Európában az 1980-as években dokumentált folyamatot, mely szerint meghosszabbodik az ifjúsági életszakasz. Saját korosztályán belül a fiatalok egyre nagyobb hányada tölt a korábbiakhoz képest hosszabb időt tanulással, így kitolódik az első munkába állás időpontja, amely viszont késlelteti a tartós partnerkapcsolatok kialakítását és a családalapítást. Emellett felbomlanak a hagyományos családformák, és egyre divatosabbá, társadalmilag elfogadottabbá válnak a hivatalos dokumentumok által nem szentesített együttélési módok.

2008-ban a 15–29 éves korosztály fővárosban élő tagjainak több mint nyolctizede (83%) nőtlen vagy hajadon volt, 12 százalékuk házastársi kapcsolatban élt, valamint 5 százalék volt az elváltak aránya.

**2. ábra A fiatalok családi állapot szerinti megoszlása
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása)**

A házasságkötések aránya csökkent az előző évtizedekhez képest, de ez mégsem a tartós kapcsolatok hiányát jelenti, sokkal inkább azt, hogy a fiatalok egyre kevésbé a házasság intézményében látják együttélésük egyetlen módját.

A legfiatalabb vizsgált korosztály (15–19 évesek) 97 százaléka nőtlen vagy hajadon, e csoporton belül 2 százalékot tesz ki az élettárral élők, és mindössze fél százalékot a házasság aránya. Az

életkor előre haladtával azonban változás következik be a családi állapotban. A 20–24 évesek 5, míg a legidősebbek (25-29 évesek) 26 százaléka él házastársi kötelékben, ezek az arányok alacsonyabbak, mint az országosan megfigyeltek.

A 15–29 éves férfiak 85, míg a nők 77 százaléka nőtlen vagy hajadon. A házasságok megkötésekor a fiúk általában idősebbek, mint a lányok, emiatt a fiúk 9, míg a lányok 16 százaléka házas már a vizsgált 15-29 életkorban.

A fiúk 21 százaléka házas a 25-29 éves korcsoportban, a lányoknál a házasok aránya 32 százalék ebben a korcsoportban. De ugyanez igaz az elváltak számára nézve is. A legidősebb lányok közül már minden tizedik elvált, a fiúknál az arányuk 7 százalék.

1. táblázat A családi állapot nemenként és korcsoportonként, százalék

		15-19 éves	20-24 éves	25-29 éves
fiú	házas	0	2	21
	nőtlen, hajadon	97	94	73
	elvált	2	3	7
	özvegy	1	1	0
összesen		100	100	100
lány	házas	1	8	32
	nőtlen, hajadon	97	88	57
	elvált	2	5	10
	özvegy	0	0	1
összesen		100	100	100

A családi állapot szoros kapcsolatban áll az iskolai végzettséggel is. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők nagyobb arányban kötnek törvényes házasságot, mint az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők. Ebben az összefüggésben természetesen benne van annak a hatása is, hogy a legmagasabb iskolai végzettség még nem feltétlenül jelenti azt, hogy a kérdezett befejezte már a tanulmányait, hanem elképzelhető, hogy még tanul, a tanulók között pedig értelemszerűen kisebb a házasok aránya.

2. táblázat A családi állapot iskolai végzettség szerint, százalék

		legmagasabb befejezett iskolai végzettség				Total
		legfeljebb 8 általános	szakmunkásképző	érettségi	diploma	
Mi az Ön jelenlegi családi állapota?	nem tudja			0,2%		0,1%
	házas	4,2%	15,4%	13,1%	23,5%	12,3%
	nőtlen, hajadon	91,4%	81,3%	80,2%	70,4%	82,1%
	elvált	3,9%	3,3%	6,1%	6,1%	5,1%
	özvegy	0,6%		0,4%		0,3%
összesen		100%	100%	100%	100%	100%

A párkapcsolat léte szorosan összefügg az önállósággal, a szülői házból való elköltözéssel. Az alábbi táblázat totálszázalékban mutatja a fővárosi fiatalok eloszlását ebben a két dimenzióban. A legtöbbjük, 47 százalék olyan eltartott még, akinek nincs párkapcsolata. A párkapcsolatban élő önállóak aránya 17 százalék, 6 százalékuk önálló ugyan, de párkapcsolat nélkül él. A fiatalok közel harmadának pedig, van már párkapcsolata, de még eltartott.

3. táblázat A párkapcsolat és az önállóság, totálszázalék

	önálló	eltartott	összesen
van jelenleg párkapcsolata	17	30	48
nincs	6	47	52
összesen	23	77	100

A párkapcsolat az életkorral is nagyon szoros összefüggésben van. Annak ellenére, hogy a hármas korcsoportbontás közel egyforma, - mind a három korcsoport azonos méretű, - a párkapcsolatok aránya az idősebbek felé növekszik. A 15-19 évesek körében kevesebb, mint egyharmadnak van párkapcsolata, ezzel szemben a legidősebb korcsoportnál kétharmad él párkapcsolatban. A párkapcsolatban élő legfiatalabbak adják a fővárosi populáció 10 százalékát, míg a legidősebbek és párkapcsolatban élők a 22 százalékát.

4. táblázat A párkapcsolat és a korcsoportok, totálszázalék

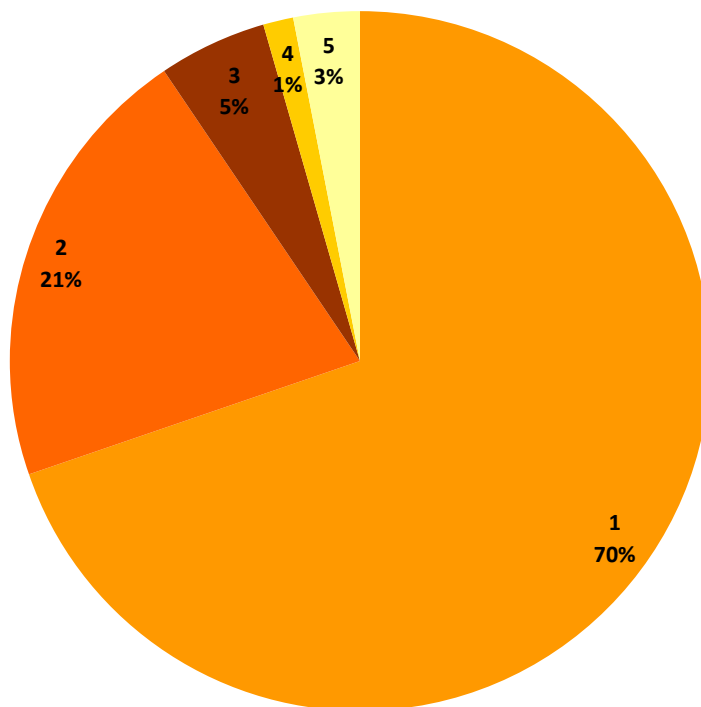
	15-19 éves	20-24 éves	25-29 éves	összesen
van jelenleg párkapcsolata	10	16	22	47
nincs	24	15	14	53
összesen	34	31	36	100

A vizsgált korosztályon belül az első élettársi kapcsolatra átlagosan 20,85 éves korban, míg az első házasságkötésre átlagosan 22,7 évesen kerül sor. A nőknél mindkét esetben alacsonyabb az átlagos életkor: 20,2 az élettársi kapcsolatnál, és 22 év a házasságnál. A 15–29 éves férfiak átlagosan 21,8 évesen kezdik első élettársi együttélésüket, míg házasságot átlagosan 24,1 évesen kötnek. Ez közel két éves késés a lányokhoz képest.

Gyermekvállalás

A mintába került fiatalok 13 százalékának van már saját gyermeke, ez 3 százalékponttal kevesebb, mint az országos arány. A gyermekkel rendelkezők túlnyomó többségének még csak egy gyermeke van, a kétgyermekesek aránya a gyermekkel rendelkezőkön belül 21 százalék. A 3 vagy több gyermekesek aránya 8 százalék.

**3. ábra A 15-29 évesek gyermekeinek száma
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása)**

Az első gyermek vállalására átlagosan 22,8 éves korban kerül sor. Ahogy ez várható, alacsonyabb az életkor a nőknél (22,4 év) mint a férfiaknál (23,8).

A házasságot feltehetően a családalapítási szándékkal kötnek a fiatalok. A házas fiatalok mintegy 60 százalékának van gyermeke. Az elváltak 28 százaléka, a nőtlenek-hajadonok 5 százaléka rendelkezik gyermekkel.

A vizsgálatban tapasztalt alacsony gyermekszámot elvileg ellensúlyozhatja, ha a fiatalok a későbbiekben mégiscsak vállalnak gyermeket. A 15–29 éves korosztály mintegy 21 százaléka jelenti ki határozottan, hogy nem tervez (további) gyermeket, 13 százalékuk a körülményektől teszi függővé, 5 százalékuk pedig nem tud erre a kérdésre válaszolni.

Átlagosan 1,4 gyermeket terveznek a vizsgált korosztályba tartozó fiatalok, a fiúknál ez az arány alacsonyabb, ők 1,3, míg a lányok 1,5 gyermeket szeretnének.

Feltettük a kérdést azoknak, akik nem akarnak gyermeket vállalni, hogy miért döntenek így. A legtöbb említést az anyagi helyzetre való hivatkozás kapta (43 százalék). További jelentős ok a gyermekvállalás kezdetének kitolása, minél későbbre való halasztása.

5. táblázat A gyerek nem vállalásának okai

	az említések százalékában
anyagi, jövedelmi okok	43
túl fiatal lettem volna / vagyok hozzá	41
lakáskörülmények	38
egyszerűen nem akar	18
karrierépítés miatt	18
partner hiánya	16
munkája miatt	14
gyerekneveléssel járó többletfeladatok	6
egészségügyi okokból	3
családi okokból	3
egyéb - van-e egyéb?	4

Az eddigi adatokkal összhangban, legnagyobb arányban (63%) a diplomások szeretnének gyermeket, igaz, köztük a legkisebb a már most is gyermeket nevelők aránya. Az érettségizettek 62 százaléka, míg az ennél alacsonyabb végzettségűek fele szeretne (további) gyermeket.

6. táblázat Gyermekvállalás és az iskolai végzettség kapcsolata

	legfeljebb 8 általános	szakmunkás-képző	érettségi	diploma	összesen
nem tudja	10	10	7	4	8
igen	48	51	62	63	57
nem	25	23	19	19	21
attól függ	17	15	10	14	13
összesen	100	100	100	100	100

Szakorvosi publikációk az utóbbi időben jelezték, hogy egyre magasabb azon fiatalok aránya, akik meddőségi panaszokkal küszködnek. A mintába került 15–29 évesek nyitottak a különböző meddőség elleni kezelések és végső soron az örökbefogadás előtt. 15 százalékuk biztosan, további 34 százalékuk pedig valószínűleg elmenne meddőségi kezelésre. Lombikbébi- programban 10 százalékuk venne részt biztosan.

Az örökbefogadáson viszont már csak nagyon kevesen gondolkodnának, saját gyerek hiányában csak 3 százalék vállalná biztosan, az elutasítók aránya 60 százalék.

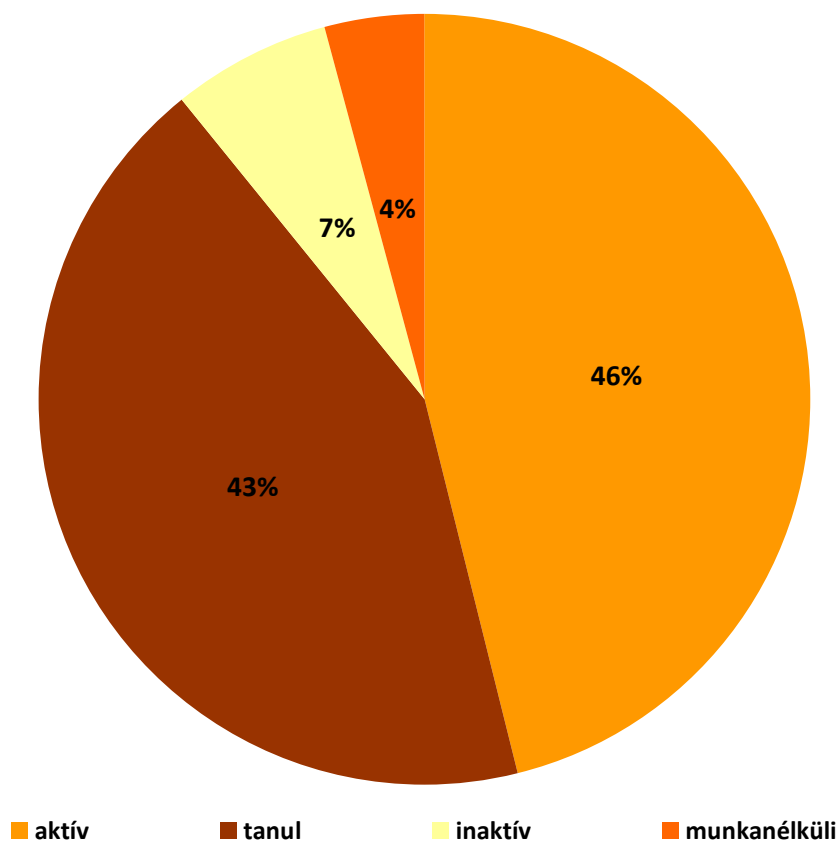
OKTATÁSI HELYZETKÉP

Négy évvel ezelőtt azt állítottuk, hogy a 15–29 év közötti fiatalok élethelyzetét alapvetően meghatározza az oktatási expanzió jelensége. Az oktatási expanzió kifejezés egyszerre két dolgot takarhat, és adataink tanúsága szerint a magyar fiatalok esetében mindkettőről szó is van: egyrészt, növekszik az az idő, amit egy fiatal élete során átlagosan eltölt az iskolarendszerű képzésben, másrészt egyre többen járnak egy adott időpontban iskolába. A világ fejlett országainak oktatáspolitikájában mind nagyobb hangsúlyt kap az élethosszig tartó tanulás (Life long learning) elve, és az erre való törekvés. Ezzel kapcsolatban, előljáróban mindenképpen érdemes kiemelni, hogy felmérésünk tanúsága alapján a még tanuló magyar fiatalok átlagosan 22 éves korukig akarnak tanulni; ezen belül is a legfiatalabbak (a 15 és 19 év közöttiek) 21 és fél éves korukig.

Oktatási részvétel

A 2008-as adatok azt mutatják, hogy tart az expanzió folyamata: a teljes sokaságból 2000-ben 34, 2004-ben 40, 2008-ban 46 százaléknyan jártak iskolába az adatfelvétel idején. Ez a növekedés a fővárosi fiatalokra nézve ilyen intenzíven nem jellemző, közöttük a tanulók aránya 43 százalék.

4. ábra A jelenlegi fő tevékenysége.
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása)

Az iskolai képzésben való részvétel leginkább a kortól függ, a 19 év alattiak 90, a 20-24 évesek 39, míg a 25-29 évesek 12 százaléka tanul még.

7. táblázat Az iskolai képzésben részt vevők aránya korcsoport szerint (százalékos megoszlás)

Életkori csoportok	Budapesti fiatalok
15–19 éves	90
20–24 éves	39
25–29 éves	12

A szakmunkásképzőbe járók aránya 5 százalék, a vizsgált populáció kicsit több mint 1 százaléka, akik nem fejezték be az általános iskolát.

Az iskolában tanulók több mint ötöde szakközépiskolába vagy technikumba járt az adatfelvétel idején, a gimnáziumba járók aránya ennek másfélszerese, 31 százalék.

Minden negyedik gyerek főiskolára, vagy egyetemre jár. A felsőfokú képzésben résztvevők kisebb, de nem elhanyagolható hányada él a diákhitel lehetőségével, minden negyedik (25%) már felvette és további 2% gondolkodik a felvételén.

8. táblázat Az iskolarendszerben tanulók százalékos megoszlása iskolatípusok szerint 2000-2008

általános iskolás	1
szakiskolás, szakmunkásképzős,	5
szakközépiskolás, technikumba jár	21
gimnáziumba jár	31
főiskolás /régi képzésben/	8
egyetemista /régi képzésben/	16
BA képzésre jár	6
MA képzésre jár	1
doktori képzés, Ph.D-re jár	1
diploma utáni, szakirányú továbbképzésre, posztgraduális kép	0
felsőfokú szakképzésre	4
egyéb tanfolyamot végez, nem iskolarendszerben tanul	6

Az hogy valaki milyen oktatási intézménybe jár, milyen intézményben végez nagymértékben függvénye az egyének szociodemográfiai háttérének. A társadalmi háttérű iskolázási esélyegyenlőtlenségek (elsősorban az otthonról hozott anyagi és kulturális tőke) az elmúlt évek ifjúságkutatási eredményei szerint változatlan intenzitással befolyásolják a fiatal nemzedék tudásszerzését, iskolázási esélyét. Az alábbi blokkban az Ifjúság2008 tanulmánykötetének a fővárosi fiatalok esetében is releváns megállapításait foglaljuk össze.

A felsőfokú végzettség nagy aránya leértékeli az alacsony végzettséggel rendelkezők munkaerőpiaci esélyeit

- Az oktatási expanzió nem jelenti azt, hogy a megelőző korosztályok átlagánál magasabb iskolai végzettség elérése feltétlenül létbiztonságot, jobb egzisztenciát, előnyösebb munkaerőpiaci helyzetet teremt. Az „oktatási szintek inflálódásának” elmélete szerint ugyanis a 8 osztályos és az alacsony iskolai végzettség nagy eséllyel sodorja kilátástalan helyzetbe azokat akik ezzel a végzettséggel rendelkeznek.

A nyitott oktatási rendszer ellenére az oktatási rendszer révén történő társadalmi mobilitás nem akadálymentes, a szakmunkásképző szakiskolákban felülreprezentáltak azok a fiatalok, akiknek a szülei szintén alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, illetve ugyanezen szülők gyermekei alulreprezentáltak a diplomát kínáló iskolákban.

- A magyarországi oktatási rendszer társadalmi egyenlőtlenségeket felerősítő hatásáról számos hazai nemzetközi kutatás számolt már be. Az Ifjúság2008 felmérés adatai is hasonló képet tárnak elénk. Miközben a felsőfokú végzettségű szülők gyermekei közül mindössze egy százalék járt szakiskolába, addig az összes, legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező apa gyermekei közül 9 százalék járt ebbe a jelenleg sok szempontból zsákutcás jellegű képzésnek tartható formába.
- A főiskolások, és az egyetemisták összetételét vizsgálva világosan látszik, hogy az alacsonyan iskolázott szülők gyermekei számára továbbra is zárva vannak a felsőfokú intézmények kapui. A legfeljebb 8 osztályt végzett apák gyermekei mindenki máshoz képest jelentős esélyhátrányokkal küzdenek, s az elmúlt 8 év során nem látszanak a jelei annak, hogy megkezdődött volna valamiféle kiegyenlítődség.

Az iskolai végzettséget nagymértékben befolyásolja a szülők végzettsége. A legfeljebb 8 általánost végzett apák 9, míg a diplomás apák gyerekeinek 30 százaléka diplomás.

9. táblázat Az apák és gyermekeik iskolai végzettsége (az érdemi válaszok százalékos megoszlása)

		az apa legmagasabb iskolai végzettsége			
		legfeljebb 8 általános	szakmunkásképző	érettségi	diploma
legmagasabb befejezett iskolai végzettség - 4 kategória	legfeljebb 8 általános	57	34	29	24
	szakmunkásképző	13	20	6	4
	érettségi	24	38	51	42
	diploma	6	9	15	30
	Összesen	100	100	100	100

Megnéztük, hogy a kérdezett, és az élettársa legmagasabb iskolai végzettsége hogyan viszonyul egymáshoz.

A diplomások fele olyan élettárral él együtt, aki szintén diplomás. A szakmunkás házások körében végzettségüket tekintve a szakmunkások vagy a gimnáziumot végzettek dominálnak.

10. táblázat A kérdezett és az élettársa iskolai végzettsége, totálszázalék

		legmagasabb befejezett iskolai végzettség - 4 kategória			
		legfeljebb 8 általános	szakmunkás-képző	érettségi	diploma
házas-/élettárs legmagasabb befejezett iskolai végzettsége	nem mondja meg	0	0	0	0
	kevesebb, mint 8 osztály	1	0	0	0
	8 általános	5	1	1	1
	szakmunkásképző, szakiskola	2	6	5	0
	szakközépiskola, technikum	1	1	8	4
	gimnázium	1	4	8	3
	érettségi utáni szakképzés	0	1	7	2
	főiskola	1	1	6	9
	BA /felsőoktatásban/	0	0	0	1
	egyetem /régiszerint/	0	0	1	5
Összesen		11	14	44	30

Az alábbi kis blokk azt próbálja megvilágítani, hogy a diákok miért mentek az adott iskolába, illetve onnan milyen esélyekkel indulnak el az életbe.

A pálya- és iskolaválasztásban a két legerősebb szempont az érdeklődés és a hasznosíthatóság szerepelt. Minden második fiatal jelölte meg azt az opciót, hogy az érdeklődése szerint választott.

5. ábra A pályaválasztást, iskolaválasztást döntően befolyásoló paraméterek (százalékos előfordulás)

A kutatás során feltettük azt a kérdést, hogy: „Reményei szerint a tanulmányai végleges befejezése után mennyi időn belül tud elhelyezkedni?”. A még nem dolgozó fiatalok 10%-a szerint 1-2 héten belül talál magának munkahelyet, és közel felük véli úgy, hogy 3 hónapon belül képes lesz elhelyezkedni. Az igazán pesszimisták aránya (6 %), ők úgy gondolják, hogy több mint fél évre lesz szükségük az első munkahely megszerzéséhez.

Gazdasági aktivitás és tanulás

A dolgozók 6 százalékának van legfeljebb 8 osztályos végzettsége, felük rendelkezik érettséggel, közel negyedük diplomás, és 16 százalékuk szakmunkás.

A munkanélküliek között viszont nem az aktívak közötti arányok érvényesülnek. A 8 általánost végzettek ötszörösen felülreprezentáltak körükben, míg a többi kategória alulreprezentált. A leginkább alulreprezentáltak a szakmunkások és a diplomások.

11. táblázat A különböző iskolázottságú fiatalok aránya az egyes gazdasági aktivitási csoportokban (százalékos megoszlás)

	Melyik a fő gazdasági tevékenysége				Összesen
	aktív	tanul	inaktív	munkanélküli	
legfeljebb 8 általános	6	56	31	33	31
szakmunkásképző	16	2	8	31	10
érettségi	49	36	43	24	42
diploma	28	5	18	12	17
Összesen	100	100	100	100	100

Az aktivitást nemcsak az iskolázottság, hanem az élettárs/házastárs viszonylatában gazdasági aktivitása mentén is megvizsgáltuk. Akiknek már van élettársuk 60 százalékban, mind ők, mind az élettársuk dolgozik.

12. táblázat A házastárs/élettárs aktivitása az egyes gazdasági aktivitási csoportokban (totálszázalék)

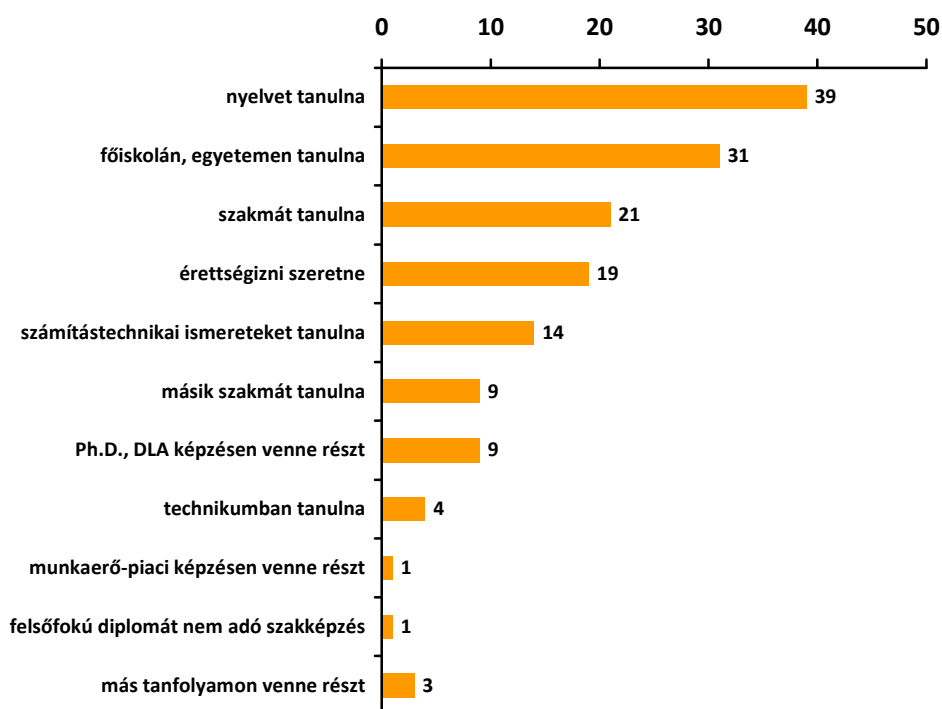
		A kért fő gazdasági aktivitása				
		aktív	tanul	inaktív	munkanélküli	Total
házas-/élettárs gazdasági aktivitása	nem tudja	0	0	0	0	0
	tanul	4	2	0	0	6
	dolgozik	60	7	15	3	85
	munkanélküli	1	1	2	1	6
	inaktív	3	0	0	0	4
	Total	68	10	18	4	100

Továbbtanulás, nyelvtudás, különóra

A teljes fővárosi populáció 40 százaléka szeretne még továbbtanulni, vagy valamilyen tanfolyamot végezni.

Az alábbi ábra azt mutatja meg, hogy a még tanulni szándékozók konkrétan mit szeretnének még tanulni.

**6. ábra A fiatalok további tanulási tervei
(az említések százalékos előfordulása)**

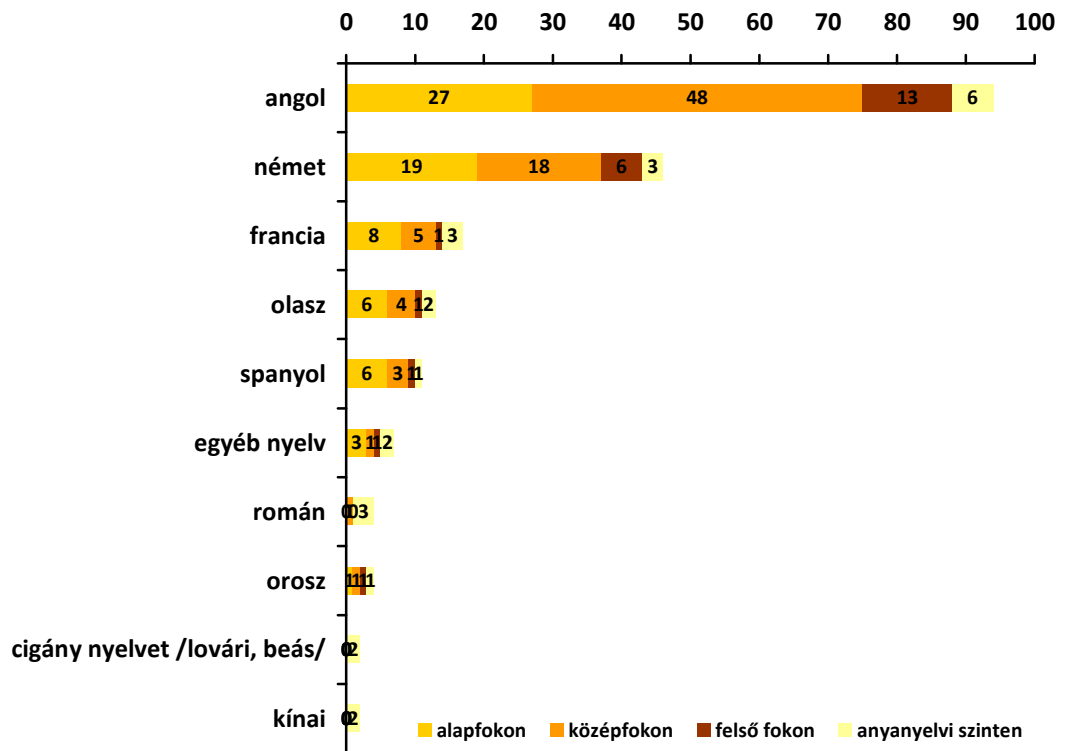

A legnépszerűbb tanulási cél a nyelvtanulás. Ezt követte a felsőoktatás keretein belüli tanulás.

Magyarországon a vizsgálatban részt vevők közel kétharmada (60%) állította, hogy beszél valamilyen idegen nyelvet, de ez természetesen nem jelent semmit arra nézve, hogy milyen szinten beszéli az adott nyelvet. Ez az arány Budapesten 54 %.

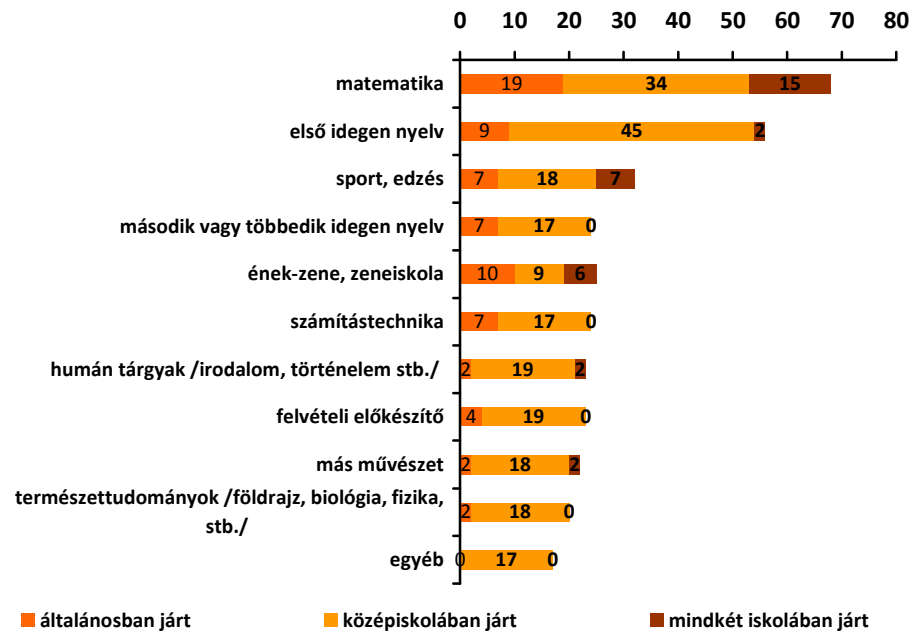
Ha kicsit alaposabban vizsgáljuk meg a fiatalok nyelvtudását, azt tapasztaljuk, hogy a budapestiek gyakorlatilag angolul és a németül beszélnek. A nyelvet igazán jól (felsőfokon) beszélők aránya az angolul beszélők esetében 19 százalék.

7. ábra Idegen nyelvek ismerete és az ismeret szintje
(az egyes nyelvek ismeretének és az ismeret szintjének százalékos előfordulása)

Magyarországon a közoktatási rendszer egyik fontos kritikájaként szokott megfogalmazódni az, hogy a gyerekek (és családjaik) tanulási igényét az iskola nem képes kielégíteni, és ezért igen magas a különóra járók száma. Ez viszont tovább növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket, hiszen nem minden család tudja meghozni a szükséges anyagi áldozatokat. Az alábbi ábra a különböző típusú különórákon való részvételi arányokat mutatja be Budapesten.

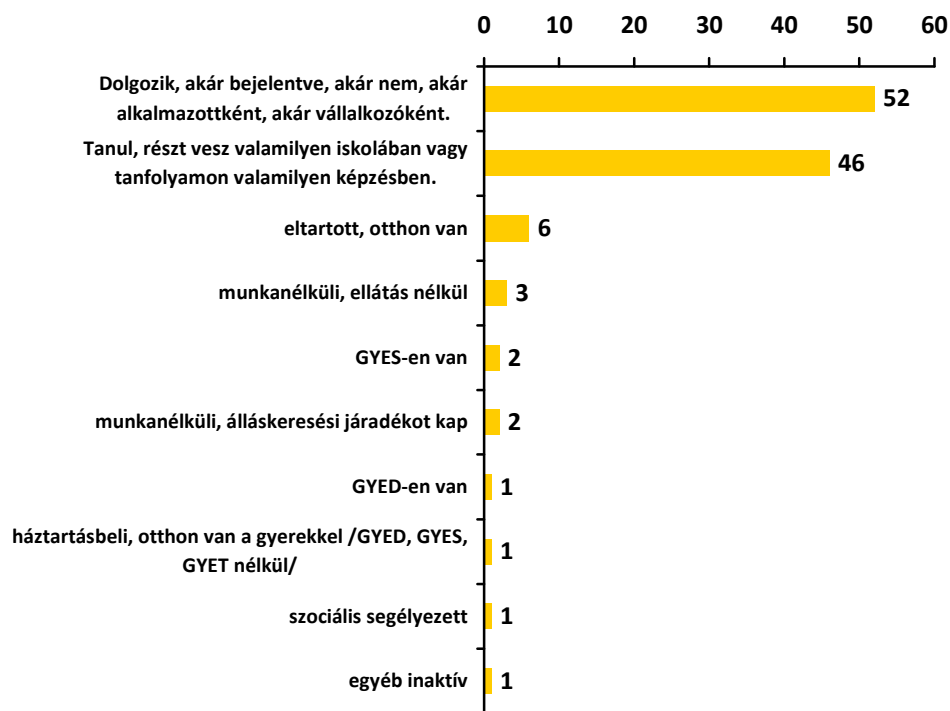
**8. ábra Milyen különórákra járt általános és középiskolában?
(százalékos előfordulás)**

MUNKAERŐ-PIACI HELYZETKÉP

A kutatás során megkérdezett fővárosi fiatalok 52 százaléka dolgozott az adatfelvétel idején, 3 százalék volt a munkanélküliek aránya.

**9. ábra A jelenlegi fő tevékenység részletesen
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása)**

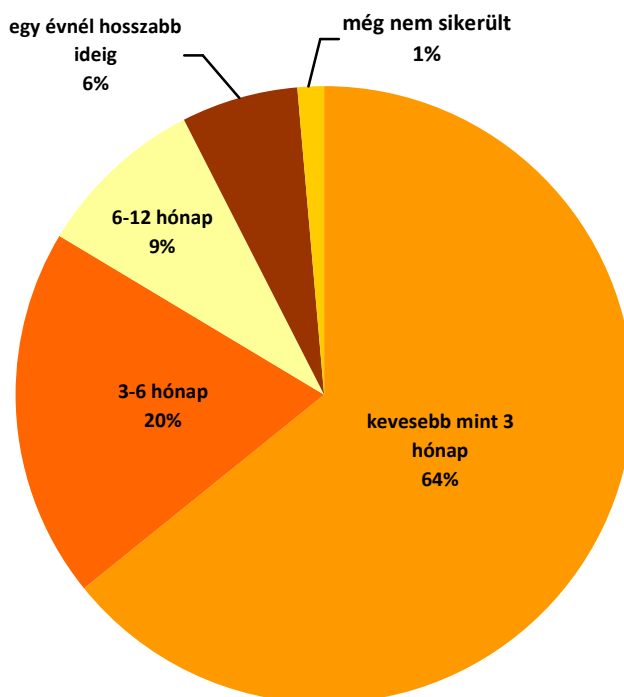

A fiatalok 51 százaléka dolgozott már pénzért a tanulmányai alatt is. 83 százaléknak pedig már 3 hónapnál hosszabb, iskolai szünidőn kívüli munkavállalása is volt.

Elhelyezkedés az első munkavállaláskor

A mintába került fiatalok 49 százaléka befejezte már – legalábbis egyelőre – az iskolarendszerben folytatott tanulmányait, vagyis – az iskolarendszerű képezéseket nem adó tanfolyamokon kívül – nem jár jelenleg iskolába. Leszámítva azokat, akik még nem tudtak elhelyezkedni (köztük olyanok is vannak, akik a kérdés idején kb. fél éve fejezték be tanulmányaikat), a megkérdezett (és válaszolni tudó) fiatalok átlagosan 4,5 hónap alatt találtak munkát, miután befejezték az iskolát.¹

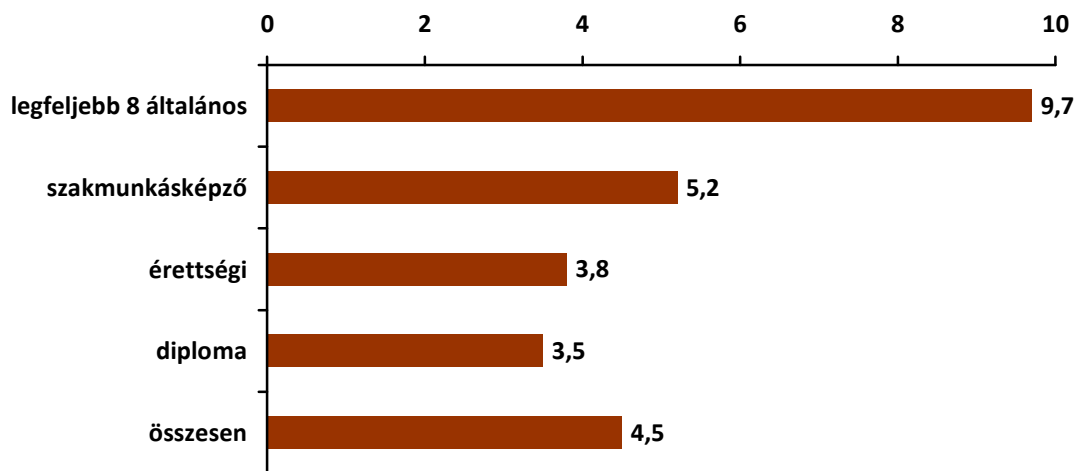
10. ábra A tanulmányok befejezése és a munkába állás közt eltelő átlagos idő (az iskolarendszerben már nem tanulók százalékos megoszlása)

Az iskolai végzettség erősen befolyásolja, hogy mennyi idő alatt sikerül munkát találnia valakinek, miután befejezte tanulmányait. Mindenkinél lényegesen nehezebb helyzetben vannak azok, akik csupán 8 általánost vagy ennél is kevesebbet végeztek: nekik országosan több mint egy évre volt szükségük, hogy munkát találjanak, a fővárosban ez az idő 10 hónap. A szakmunkás végzettségűek és az érettségizettek náluk lényegesen „jobb esélyekkel indultak” ebből a szempontból. A diplomások esélyei a legjobbak, ők 3 és fél hónapon belül elhelyezkedtek.

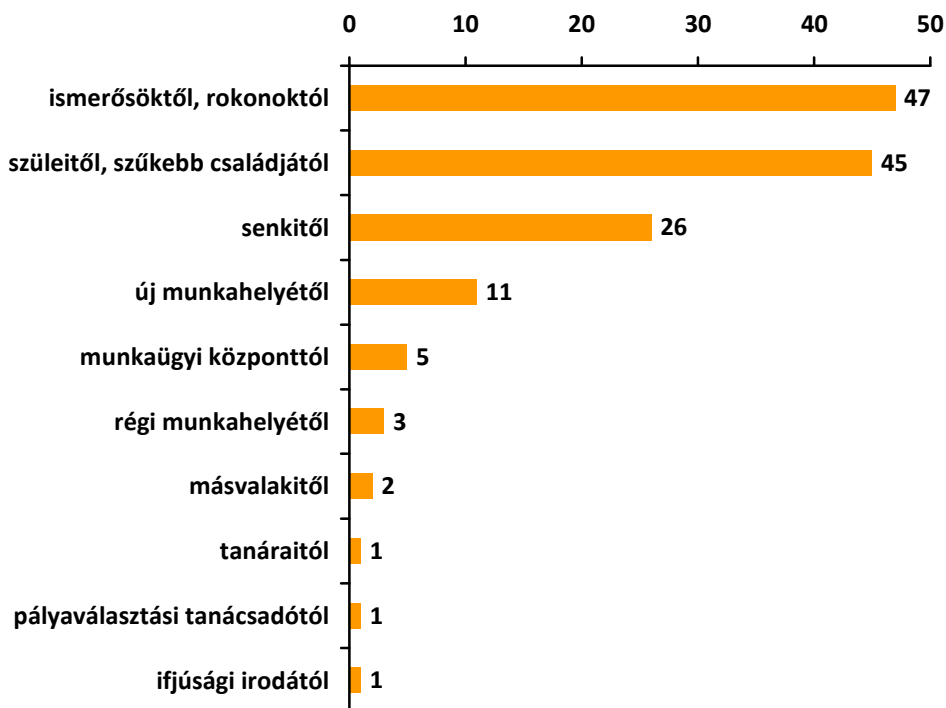
¹ Nulla hónapnak számítva azokat, akik kevesebb, mint 1 hónap alatt el tudtak helyezkedni.

11. ábra A tanulmányok befejezése és a munkába állás közt eltelő átlagos idő legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint (átlagok hónapban, azok körében, akik már befejezték tanulmányaikat és találtak munkát)

Az első munkahely megszerzésében a fiatalok 47 százaléka szerint a legnagyobb segítséget ismerősöktől, rokonoktól kapták. A szűkebb család segítségét szintén sokan (45%) méltatták. 26 százalékuk senkitől nem kapott segítséget.

12. ábra Kitől/kiktől érkezett a legnagyobb segítség a jelenlegi – egyben első – elhelyezkedéskor? (említések százalékos megoszlása azok körében, akik jelenleg első munkahelyükön dolgoznak)

Akik jelenleg is iskolába járnak, rendkívül rossznak látják jövőbeni esélyeiket a munkaerőpiacon: 45 százalékuk kedvezőtlennek vagy nagyon kedvezőtlennek ítéli meg saját jövőbeli végzettségével, saját környékén az elhelyezkedési esélyeket. 41% közepesre értékeli a lehetőségeket, és csupán 8% kedvezőnek.

A jelenlegi munkahely, munkavállalás

A vizsgálat időpontjában a budapesti mintába került fiataloknak 46 százaléka dolgozott. A nagy többségük alkalmazott volt. Nyolc százalék alkalmi munkából élt, és csak 4 százalék volt az önálló vállalkozó, tulajdonos.

**13. táblázat A munkavállalás formája a fő foglalkozásban
(a jelenleg is dolgozók százalékos megoszlása)**

Munkavállalás formája	Százalék	Vállalkozás vagy alkalmazás formája	
önálló vállalkozó, tulajdonos vagy résztulajdonos	4%	A VÁLLALKOZÁS FORMÁJA	
		társas vállalkozás tagja, tulajdonosa	54%
		szövetkezet tagja	0%
		önálló /egyéni/ vállalkozó	36%
		segítő családtag	10%
		összes vállalkozó	100%
őstermelő	1%		
alkalmazott /volt/	85%	AZ ALKALMAZÁS FORMÁJA	
		határozatlan idejű, bejelentett	76%
		határozott idejű, bejelentett	11%
		eseti megbízás	8%
		alkalmazottként számlát adok egy cég nevében	0%
		bejelentés nélküli alkalmazásban áll	5%
		összes alkalmazott	100%
alkalmi munkái vannak	8%		
közhasznú munkás	1%		
egyéb	1% ²		
összesen	100%		
N=665			

Az alkalmazottak túlnyomó többsége bejelentett munkaviszonyban dolgozott, a be nem jelentettek aránya 5%. Az alkalmazottak 5 százaléka „vallotta be”, hogy feketén dolgozik. Lényegesen megnőtt ez az arány, ha másképp kérdeztünk rá: az alkalmazottak közül 13 százalék teljes fizetését, további 14 százaléka pedig egy részét zsebbe kapja, 12 százalék nem kívánt válaszolni erre a kérdésre.

² A táblázatokba írt 0%-ok azt jelentik, hogy volt ilyen válasz, de a teljes mintában arányuk még kerekítve sem éri el az 1%-ot. Ha nincs ilyen válasz, akkor azt vízszintes vonal (–) jelzi.

Ha a kérdezettek gazdasági aktivitása szerint vizsgáljuk a fekete munka arányát, akkor látható, hogy a tanulók esetében leginkább jellemző az adóztatlan munkabér. A budapesti tanulás mellett munkát vállaló fiatalok 25 százaléka az egész fizetését zsebbe kapja. Ez az arány az inaktívak esetében 14 és a munkanélküliek esetében csak 11 százalék.

14. táblázat A gazdasági aktivitás és az adóztatlan munkabér aránya (százalékos megoszlás)

		A kérdezett gazdasági tevékenysége				
		aktív	tanul	inaktív	munkanélküli	Total
a fizetését részben vagy egészben zsebbe kapj	nem tudja	,2%	4%			,6%
	igen, az egészet	1%	25%	14%	11%	12%
	igen, egy részét	14%	10%	14%	16%	13%
	nem, semennyit sem kap zsebbe	63%	52%	62%	47%	61%
	nem szeretne válaszolni	12%	10%	10%	25%	12%
	Total	100%	100%	100%	100%	100%

Számos fiatal kényszerül ingázásra. A vizsgált teljes populáció 5 százaléka. A kérdésre érdemben válaszolók közül 88 százalék ugyanazon a településen dolgozik, mint ahol lakik. 3 százalék külföldön dolgozik, 9 százalék pedig az országon belül ingázik. Az ingázók többsége (67%) naponta teszi meg az utat más településen lévő munkahelye és lakóhelye közt, 17 százalék hetente, 3 százalék kéthetente, 9 százalék pedig havonta vagy ritkábban.

Foglalkozás

A már dolgozó fiatalok java része (43%) szakmunkás vagy betanított munkás, de elég sokan végeznek szellemi vagy irodai munkát is (48%).

15. táblázat A jelenleg is dolgozók foglalkozása (százalékos megoszlás)

Foglalkozás	Százalék
mezőgazdasági fizikai munkás	1
segédmunkás (nem mezőgazdasági)	4
betanított munkás (nem mezőgazdasági)	13
szakmunkás (nem mezőgazdasági)	30
közvetlen termelésirányító (pl. művezető)	1
egyéb (diplomához nem kötött) szellemi	33
beosztott diplomás	15
alsó vezető (osztályvezető alatt)	1
középszintű vezető (osztályvezető)	2
felső vezető (osztályvezető fölött)	1
<i>nem válaszolt érdemben</i>	<i>1</i>
Összesen	100

A munkahely föladása, elvesztése, munkanélküliség

A jelenleg is dolgozó fiatalok 33 százaléka tart attól, hogy a közeljövőben elveszíti munkáját, 12 százalék pedig nem tudott válaszolni az erre vonatkozó kérdésre. 56 százalék azok aránya, akik

viszonylagos védettséget élveznek. Ennek kapcsán fontos megjegyezni, hogy az adatfelvétel jelentős részére a nemzetközi pénzügyi válság 2008 őszi kitörése után került sor.

Munkanélküli fiatalok

Az Ifjúság2008 kutatás mintájába került fővárosi fiatalok 4 százaléka volt munkanélküli a kérdezés idején.

A fiatalok 73 százaléka még nem volt munkanélküli. 12 százalék volt már regisztrált munkanélküli, s további 15 százalék volt már nem regisztrált munkanélküli. 1 százalék azok aránya, aki mind regisztrált, mind nem regisztrált munkanélküli is volt már.

Legtöbben azért veszítették el a munkahelyüket, mert felmondtak nekik, megszűnt a szerződésük, vagy megszűnt a cég, amelynél dolgoztak. Viszonylag sokan vannak azonban azok is, akik elégedetlenek voltak a munkahelyükkel, maguk léptek ki.

16. táblázat A munkaviszony megszüntetésének oka, százalékban

felmondtak	26
gyermeket vállalt	26
visszament tanulni	25
elégedetlen volt, kilépett /fizetéssel, munkahellyel stb./	11
lejárt a szerződése	7
megszűnt a cég	5
egyéb családi ok miatt kilépett	3
egészségügyi okok miatt kilépett	2
férjhez ment, megnősült, ezért kilépett	1
egyéb, van-e	7

Földrajzi mobilitás

A magyarok közmondásosan meglehetősen immobilak. A budapesti fiatalokra ez különösen igaz. 44 százalékuk nem költözne más településre a munkáért, 22 százaléka pedig nem tudja, hogy elköltözne-e.

Külföldi munkatapasztalata csak a fiatalok 5 százalékának van. Ők azok, akik már dolgoztak külföldön. A külföldi munkavállalást 18 százalék tervezi.

Akik terveznek külföldön dolgozni, azok legtöbbször anyagi megfontolások miatt tenné. Ebben szerepe van a magasabb kereseteknek (hogy keressek némi félretehető pénzt 43%) és a jobb életkörülményeknek (mert külföldön jobban lehet élni 15%). A tapasztalat szerzése (23%) és nyelvtanulás (12%) másodlagos jelentőségű.

17. táblázat Miért tervez külföldön dolgozni? százalékban

hogyan keressek némi félretehető pénzt	43
hogyan tapasztalatokat szerezzek	23
hogyan nyelvet tanuljak	12
mert külföldön több a tanulási lehetőség	1
mert külföldön jobban lehet élni	15
hát ha sikerül hosszú távon kint maradnom, végleg kiköltözöm	3
egyéb, és pedig:	2

A külföldi munkavállalás terveit befolyásolja az iskolai végzettség, a szakmunkások 88 százaléka nem tervezi, míg a diplomásoknak csak 66 százaléka tartozik ebbe a kategóriába.

18. táblázat A külföldi munkavállalás tervezése az iskolai végzettség szerint, százalékban

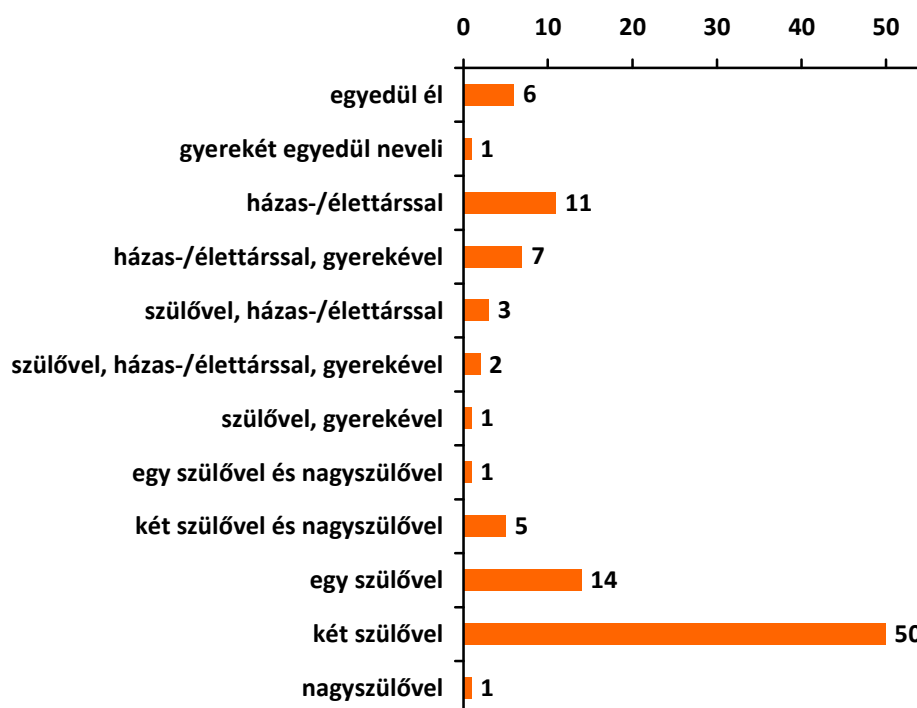
	legfeljebb általános	8	szakmunkásképző	érettségi	diploma	Total
nt	19%		4%	11%	9%	12%
Tervezi, hogy valaha külföldön fog dolgozni	17%		13%	19%	19%	18%
már dolgozott külföldön	1%		1%	3%	7%	3%
nem tervezi	64%		82%	67%	66%	67%
Total	100%		100%	100%	100%	100%

ANYAGI, VAGYONI, JÖVEDELMI ÉS LAKÁSHELYZET

Családi állás, önállóak és eltartottak

2008-ban a 15–29 éves budapesti fiatalok 30 százaléka már önálló életvitelt folytat. Ők egyedül, vagy már új, nukleáris családjukkal élnek. Az eltartottak aránya 70 százalék, legnagyobb részük a szüleivel, illetve az egyik szülővel él.

13. ábra A fiatalok családösszetétel szerinti megoszlása („Ön kivel él együtt?”)
(százalékos megoszlás)

A szülők gondoskodásáról való leválás az életkor előre haladtával folyamatosan egyre jellemzőbb lesz, azaz minél idősebbek a fiatalok, annál valószínűbb, hogy egyre több területen leválnak a szülők gondoskodásáról. Az önállóak átlagéletkora 26 év, az eltartottaké 21,1. Ezek az átlagértékek nem változtak 2004 óta. A leválási dimenziókon kívül szignifikáns különbséget találunk a nemek tekintetében, a lányok 59, míg a fiúk 41 százaléka tartozik az önállóak csoportjába.

Az eltartottak 35 százaléka dolgozik, ezzel szemben az önállóak 84 százaléka tartozik ebbe a kategóriába.

A leválási dimenziók számos esetben együtt jelentkeznek, az alábbi táblázatban nyomon követhető, hogy a már gyermekükkel élő önállóak 80 százaléknál is magasabb arányban dolgoznak. Azok közt, akik együtt élnek (még) a szülőkkel, de már van gyermekük, a dolgozók aránya 50 és 70 százalék között mozog, míg a szülőkkel együtt élő gyermekteleneknek 20–40 százaléka dolgozik.

19. táblázat A dolgozó fiatalok aránya a különböző összetételű családokban élő fiatalok között (százalékos előfordulás az egyes családkategóriák arányában)

Kivel él?	Dolgozók aránya (%)
egyedül él	85%
nagyszülővel	57%
szülővel, gyerekével	57%
gyerekét egyedül neveli	100%
szülővel, házas-/élettárssal	77%
szülővel, házas-/élettárssal, gyerekével	86%
házas-/élettárssal	86%
házas-/élettárssal, gyerekével	90%
egy szülővel és nagyszülővel	20%
két szülővel és nagyszülővel	29%
egy szülővel	40%
két szülővel	34%

Jövedelmi viszonyok

Az egy háztartásra jutó havi nettó jövedelem átlagosan 263 ezer forint, itt nincs különbség az önállók és eltartottak alkotta két alcsoport között. Ez annak tudható be, hogy a válaszolók több mint fele nem mondta meg, illetve negyede nem tudta megmondani mennyi pénzből él a háztartásuk. Az eltartott és önálló háztartások közötti különbség viszont szignifikáns, itt az érdemben válaszolók aránya 56% volt.

20. táblázat Az aktív keresők átlagjövedelme, önállóság szerint (átlagok, ezer forintban)

	A kérdezett saját havi nettó összbevétele
Önálló	131
Eltartott	50
Átlagosan	73

A saját jövedelem teljes átlagértéke 73 ezer forint, az önállóak körében 131 ezer, az eltartottak esetében 50 ezer forint.

Az aktívak 54 százaléka már külön kasszán él, míg a tanulók és a munkanélküliek között ennél jóval alacsonyabb arányban vannak jelen ebben a kategóriában.

21. táblázat A gazdasági aktivitás és a szülőktől való önállóság (százalék)

	aktív	tanul	inaktív	munkanélküli	totál
nt	0%	0%			0%
a szüleitől külön kasszán, saját háztartásban él	54%	12%	58%	26%	35%
nem	46%	88%	42%	75%	65%
	100%	100%	100%	100%	100%

A háztartások jövedelmi viszonyai

A háztartás egy főre eső jövedelmének számításakor a továbbiakban az ekvivalencia jövedelemszámítási módszert használjuk.³

22. táblázat A háztartások egy fogyasztási egységre jutó havi nettó átlagjövedelme, önállóság szerint, 2004-2008 (ezer forint)

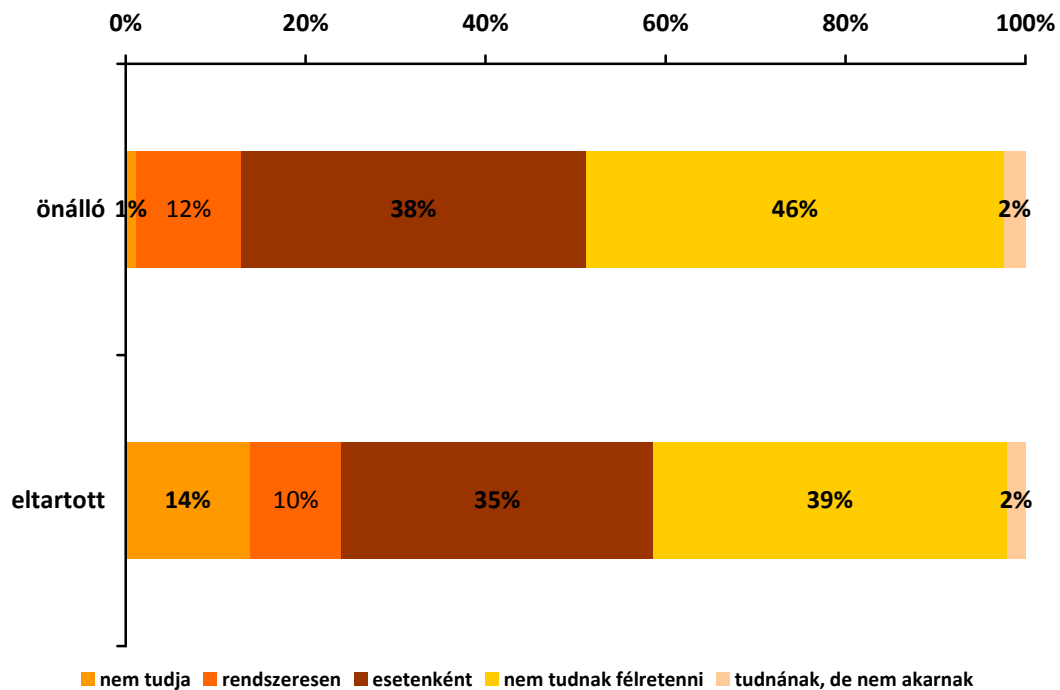
önálló	133
eltartott	105
átlagosan	114

Az önállóak között az ekvivalens átlag 133 ezer forint, az eltartottak esetében pedig 105 ezer. A különbség szignifikáns.

³ Lényege, hogy a háztartás tagjait nem egyforma súllyal veszi figyelembe a háztartás egy főre eső jövedelmének kiszámításakor, hanem arányosítja egy súlyozási eljárás segítségével a háztartásban lakók számával. E=0.73.

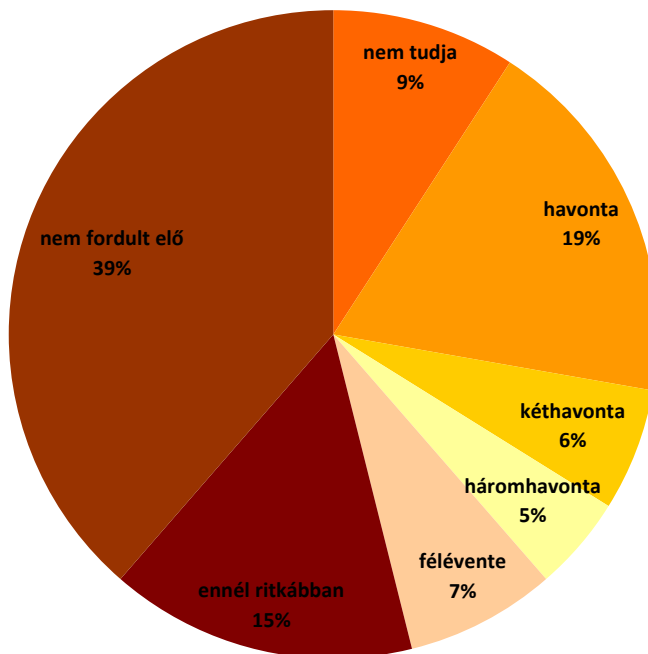
A háztartások megtakarítási potenciáljának vizsgálata során megállapítható, hogy az önálló és az eltartottak között jellemzően nincs különbség, az eltérés egyedül abban van, hogy az eltartottak körében a kérdezettek 14%-a nem volt tisztában az anyagi helyzetével.

**14. ábra Tudnak-e pénzt megtakarítani? – önállóság szerint
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása)**

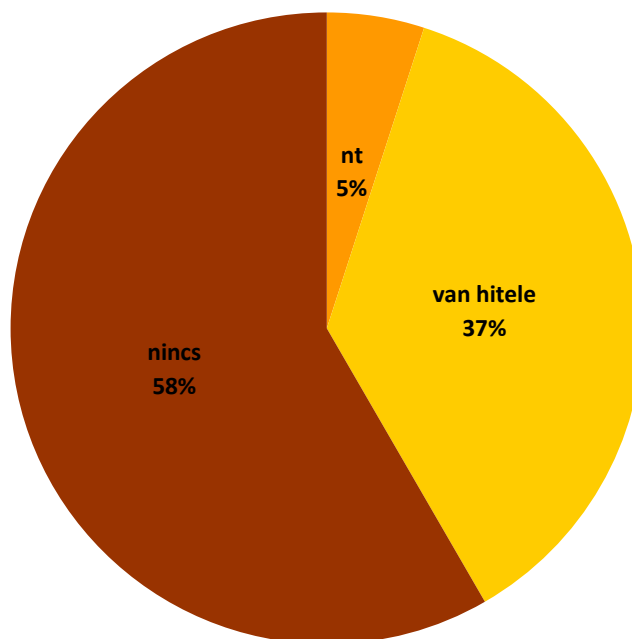
A fiatalok háztartásainak ötödében (19 százalék) havi gyakorisággal fordul elő, hogy a hónap végére elfogy a pénz. További ötödében (18 százalék) ez a probléma viszonylag gyakran – fél évnél gyakrabban – jelentkezik, a fiatalok 15 százaléka szerint ennél ritkábban, és a 15–29 évesek 39 százaléka számolt be arról, hogy háztartásuk nem szembesül ilyen jellegű anyagi gondokkal. Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy az Ifjúság2008 adatfelvétele 2008 októberében kezdődött és 2009 januárig tartott. A jelenlegi pénzügyi válság híre addigra már átjárta a társadalmat, ennek negatív hatásai már tükröződne kezdtek az adatokban.

15. ábra „Milyen gyakran fordult elő az Önök háztartásában az elmúlt 12 hónapban, hogy a hónap végére elfogyott a pénzük?”
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása)

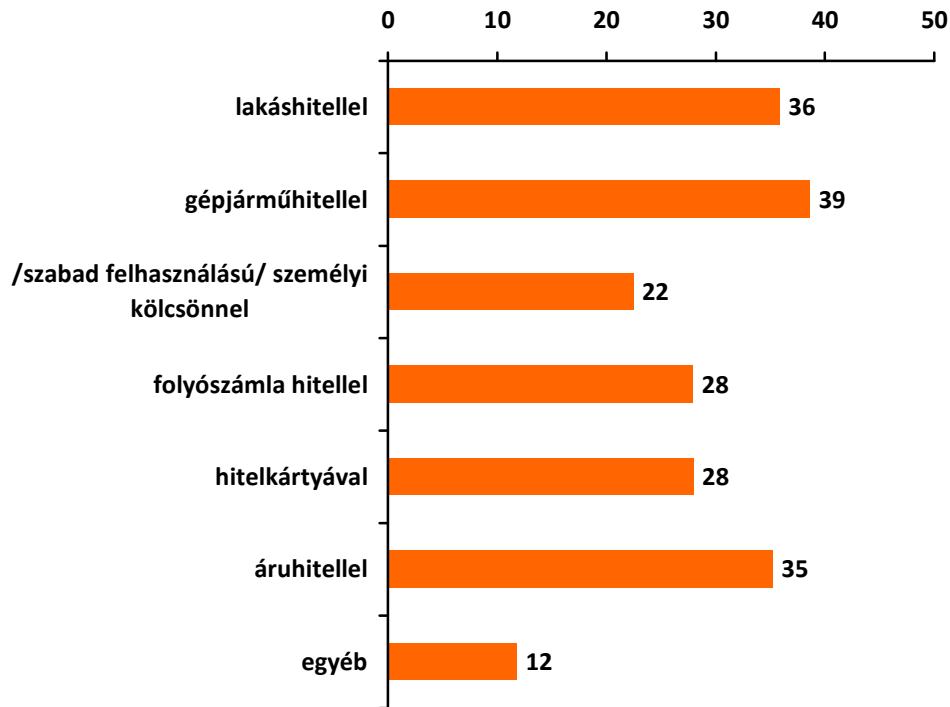

A háztartások gazdasági helyzetét jól jellemzi, hogy rendelkeznek-e bármilyen hitellel a háztartásban élők tagjai. A háztartások 37 százaléka terhelt hitellel. Az önállóak fele, míg az eltartottak háztartásainak 32 százaléka rendelkezik hitellel.

16. ábra Hitel, adósság a háztartásban
(válaszok százalékos megoszlása)

**17. ábra Milyen típusú hitellel, hitelekkel rendelkezik a háztartás?
(a hitellel rendelkezők körében, százalékos előfordulás)**

A hitelek között a gépjárműhitel a lakás és az áruhitel dominál. A hitelek törlesztése a háztartások 57 százalékában okoz problémát, az önálló háztartások közötti hitelek esetében a problémások aránya 61%.

A hitel törlesztése az érintett háztartások közel felének (45 százalék) jelent gondot, s az önálló háztartásban élő fiatalok nagyobb arányban számoltak be törlesztési problémákról.

Vagyoni helyzet

Az objektív anyagi helyzetet mindkét csoport esetén a tartós fogyasztási javakkal való ellátottság feltérképezésével mértük.

**23. táblázat Az egyes tartós fogyasztási javakkal rendelkezők aránya önállóság szerint
(százalékos előfordulási arányok az összes megkérdezett körében)**

	Önálló	Eltartott
DVD lejátszó (a számítógépben lévő nem számít)	85	81
CD-lejátszó (asztali vagy hordozható, a számítógépben lévő nem számít)	74	73
digitális fényképezőgép	58	56
hordozható MP3-lejátszó	57	73
HI-FI berendezés (külön részekből áll, nem egybeépített kis music center)	55	56
plazma tévé, LCD TV	30	24
játékkonzol, pl. Xbox, Ps2	15	20
házi mozi rendszer (szett)	15	19
DVD lejátszó (a számítógépben lévő nem számít)	85	81

A felsorolt elektronikai cikkek penetrációjában nem találtunk nagy különbségeket. A hordozható MP3 penetrációja az eltartottak esetében magasabb, de ez annak köszönhető, hogy az eltartottak háztartásában élők átlagosan fiatalabbak.

Lakáshelyzet

A megkérdezett fiatalok kétharmada most is a szüleivel él. 17 százalékuk él saját vagy házas-, élettársa lakásában, házában, a fennmaradó 14 százalék bérelt lakásban, kollégiumban, ismerősöknél lakik az év legnagyobb részében.

**24. táblázat „Az év legnagyobb részében hol lakik Ön?”
(az érdemben válaszolók százalékos megoszlása)**

szüleinél lakik	69
a saját lakásában lakik,	13
a saját házában lakik,	1
házastársánál, élettársánál lakik,	3
házastársa, élettársa szüleinél lakik,	2
rokonoknál lakik	1
ismerősöknél lakik,	1
teljes lakást bérel magánszemélytől,	5
lakást bérel önkormányzattól,	1
albérletben többekkel együtt	1
kollégista vagy	1
intézményben él	0
egyéb, éspedig:	1

A már önállóan élők a teljes magyar mintán – a kérdezőbiztos szubjektív véleménye szerint – rosszabb környéken, helyileg alacsonyabbra értékelt lakáspiaci övezetben élnek, mint azok, akik még szüleikkel laknak. Az eltérés mértéke országosan szignifikáns volt. Ezzel szemben a fővárosban az önálló sodó fiatalok az eltartottakhoz képest jobb körülmények közé kerülnek. A helyileg magasabbra értékelt lakáspiaci övezetben lévő lakásokban élők aránya felülreprezentált.

25. táblázat A ház/lakás helye a településen belül a kérdezőbiztos megítélése alapján, a kért önellósága szerint (a válaszok százalékos megoszlása)

	Önálló	Eltartott
olcsó lakáspiaci övezet	10	11
közepes, átlagos lakáspiaci övezet	53	56
helyileg magasabbra értékelt lakáspiaci övezet	28	24
helyileg a legmagasabbra értékelt lakáspiaci övezet	6	6
nem tudod eldönteni	2	2

Az önállóak és az eltartottak lakáshelyzetét nem csak a lakás elhelyezkedése jellemezheti. A lakások mérete szintén fontos paraméter. Az önállóak átlagosan 61, míg az eltartottak 75 négyzetméteres lakásokban, házakban élnek.

A lakáskörülmények feltérképezése mellett az Ifjúság2008 a négy évvel ezelőtti kutatáshoz hasonlóan a szubjektív megítéléseket is igyekezett feltárni. Ennek eszköze volt az azt firtató kérdés, vajon *megfelelőnek tartják-e a fiatalok lakáskörülményeiket*. Mint kiderült, a megkérdezettek döntő többsége, mintegy 72 százaléka, megfelelőnek tartja saját lakáskörülményeit, amely 10 százalékkal alacsonyabb, mint az országos átlag.

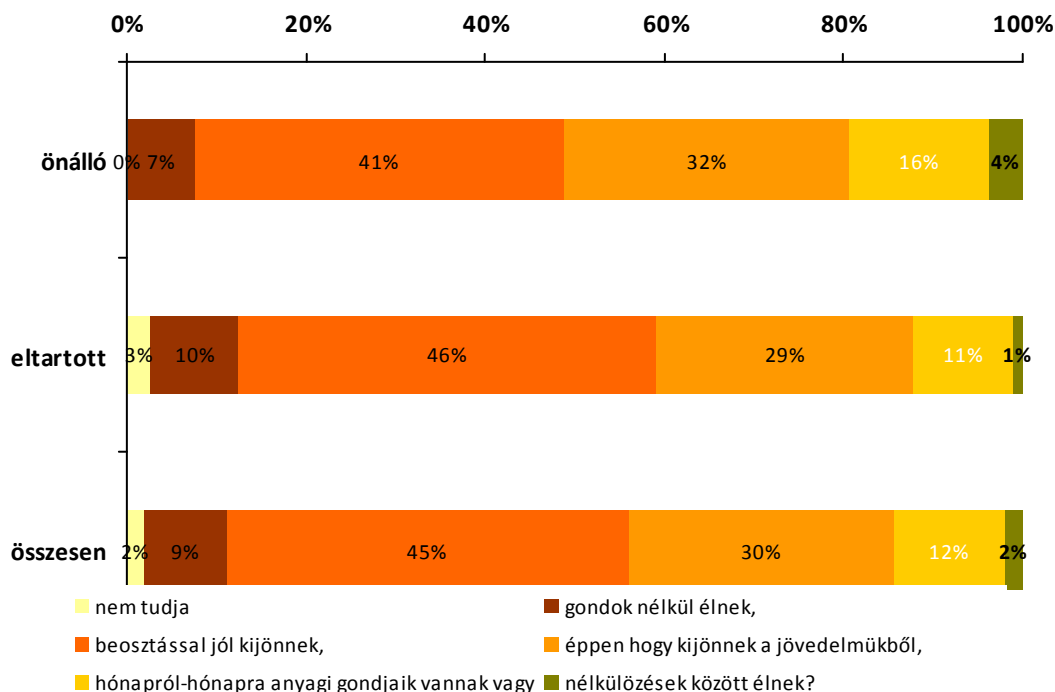
A szülővel együtt élők kategóriájába sokféle helyzetű és motivációjú csoport tartozik, ezt jól mutatja, hogy a szüleikkel együtt élők több mint 54 százaléka nem akar elköltözni, a legfiatalabbak jelentős részénél ez még nincs is napirenden. A fiatalok 33 százaléka szeretne önállósodni szüleitől, de nem tud, 8 százaléknak viszont konkrét terve van önállóságának megvalósítására.

Az anyagi helyzet szubjektív megítélése

Az anyagi helyzetet mérő paramétereket – melyek részben determinálják az anyagi helyzetet, részben magának az anyagi helyzetnek az okai – egy szubjektív helyzetértékelésben összegezzük. A szubjektív helyzetértékelés, bár összefüggésben áll a valós anyagi helyzettel, inkább annak érzékelése, azt tárja elénk, hogy a fiatalok az objektív paraméterek által leírható anyagi helyzetüket hogyan élik meg, hogyan ítélik meg a számukra adekvátként kezelt viszonyítási alaphoz mérten.

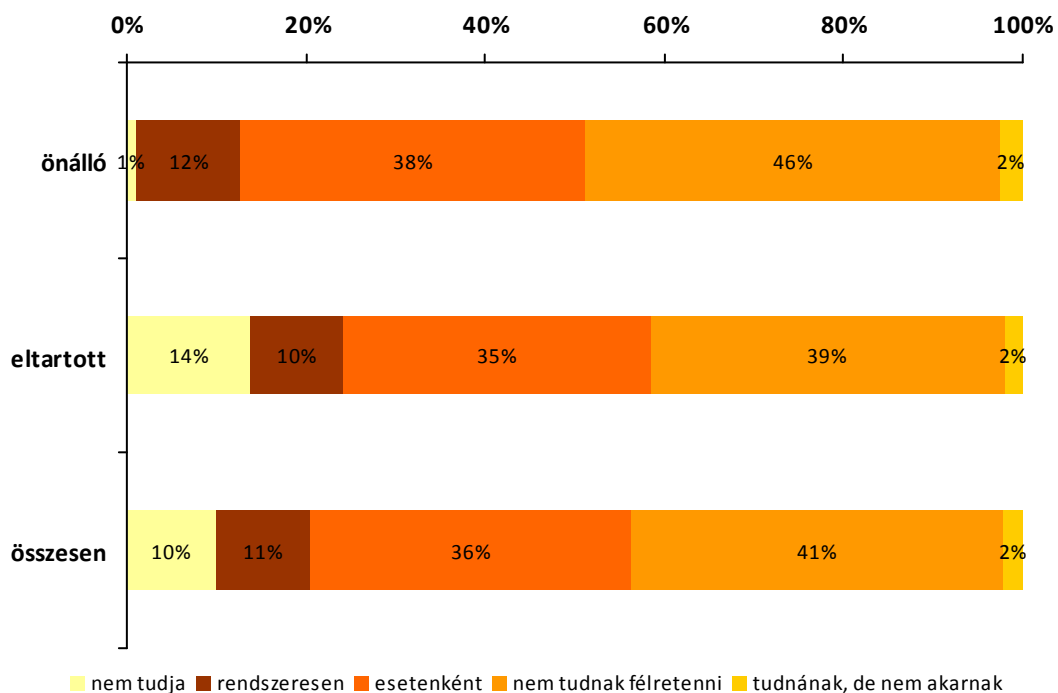
A fővárosi 15–29 éves fiatalok közel fele (45 százaléka) vélekedik úgy, hogy háztartása anyagi helyzetét legpontosabban a jövedelmeikből „beosztással jól kijönnek” kijelentés írja le. A háztartásukat a „gond nélkül élők” közé soroló fiatalok aránya 9 százalék.

18. ábra A háztartás anyagi helyzetének megítélése az önállóan és a szülővel élők között

Ha aszerint vizsgáljuk az anyagi helyzet szubjektív megítélését, hogy a kérdezett szülővel együtt, vagy önálló háztartásban él, akkor jól látható, hogy a szülőktől független háztartások tagjai kevésbé érzik úgy, hogy nincsenek anyagi gondjaik, mint a szülővel élők. Nagyobb közöttük azok aránya is, akik nem jönnek ki a pénzükből hónap végére.

19. ábra Tudnak-e pénzt megtakarítani?

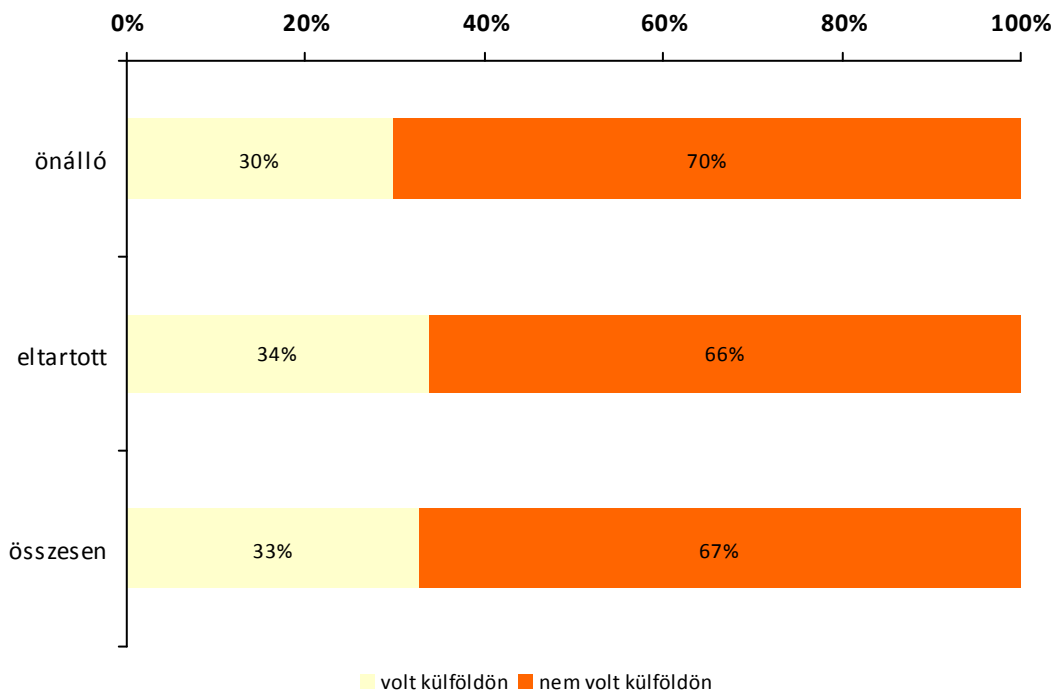

A fővárosi fiatalok nagyjából fele állította, hogy legalább esetenként képes megtakarítani pénzt. A válaszadók 41 százaléka nem tud pénzt megtakarítani. Az önálló háztartásban élők között nagyobb arányban vannak, akik azt állítják, hogy nem tudnak pénzt megtakarítani, mint a szülőkkel együtt élők között.

Üdülés

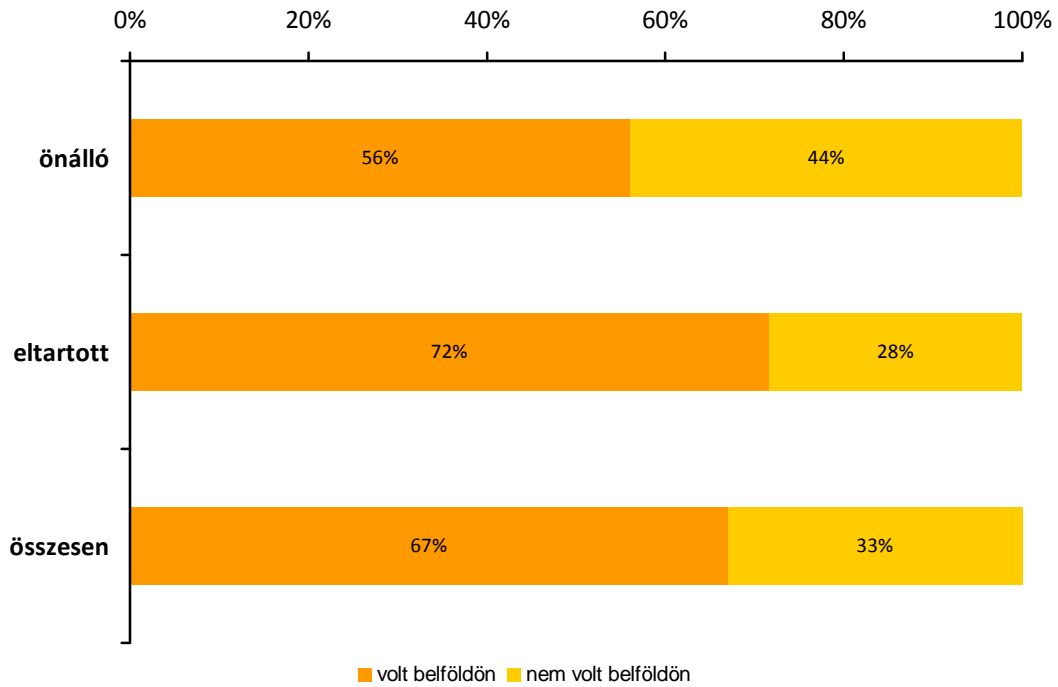
Az üdülés az életminőség és az anyagi helyzet egyik jellemző mutatójának tekinthető. 2007-ben a budapesti fiatalok harmada volt külföldön üdülni. Külföldi üdülés tekintetében nincs érdemi különbség az önálló háztartásban élők, és a szülőkkel együtt élők között.

20. ábra Volt üdülni 2007-ben külföldön?

Átlagosan összesen majdnem 12 napot töltöttek külföldön az ott üdülők. A külföldön üdülnő lányok átlagosan valamivel több időt töltöttek külföldön, mint a fiúk.

21. ábra Volt üdülni 2007-ben belföldön?

Belföldön lényegesen többen, a fiatalok kétharmada volt üdülni 2007-ben. Az önálló háztartásban élő fiatalok 56 százaléka volt üdülni belföldön valahol 2007-ben, az eltartottak között ez az arány 72 százalék.

A 15–29 ÉVES KOROSZTÁLY ÉLETMÓDJÁNAK NÉHÁNY JELLEMZŐ VONÁSA

Sportolási szokások

A 2008. évi vizsgálat szerint a budapesti fiatalok 32 százaléka vallotta önmagáról azt, hogy a kötelező iskolai testnevelésórán kívül rendszeresen sportol. A fiúk nagyobb arányban (35%) végeznek rendszeres sportmozgást, mint a lányok (28%).

26. táblázat A kötelező testnevelési órán túl rendszeres testmozgást végzők (nemek szerint)

	igen	nem
fiú	35	65
lány	28	71
összesen	31	68

A 15-19 éves fiatalok és a 20-24 éves budapesti fiatalok hasonló aránya, bő egyharmada állította, hogy rendszeresen végez testmozgást a kötelező testnevelési órán kívül. A 25-29 évesek körében ez az arány jelentősen csökken a fiatalabb korcsoportokhoz képest. A budapesti 25-29 éves fiataloknak csak negyede végez rendszeres testmozgást.

27. táblázat A kötelező testnevelési órán túl rendszeres testmozgást végzők (korcsoportok szerint)

	igen	nem
15-19 évesek	34	66
20-24 évesek	36	64
25-29 évesek	27	73
összesen	31	68

A versenyszerűen sportolók között még ennél is jelentősebb az eltolódás a fiatalabb korcsoportok felé. Míg a 15-19 évesek 23%-a állította, hogy versenyszerűen sportol, addig az idősebb korosztályoknál ez az arány 3 illetve 7 százalék. A huszoneves kor elérésevel zuhanásszerűen csökkenni kezd a versenyszerűen sportolók aránya.

28. táblázat Versenyszerűen sportolók aránya (korcsoportok szerint)

	igen	nem
15-19 évesek	23	77
20-24 évesek	3	97
25-29 évesek	7	93
összesen	11	89

Az iskolázottság meghatározó a fizikailag aktív életmód kialakítása során a diplomások a „legsportosabbak”. A diplomások 44 százaléka állította, hogy rendszeres testmozgást végez. A szakmunkásképzőt végzettekre jellemző legkevésbé a rendszeres mozgás (14%).

29. táblázat A kötelező testnevelési órán túl rendszeres testmozgást végzők (iskolázottság szerint)

	igen	nem
legfeljebb 8 általános	28	72
szakmunkásképző	14	86
érettségi	33	67
diploma	44	56
Összesen	31	68

A 2008-as lekérdezés során a rendszeresen testmozgást végző fiatalok indokait is megkíséreltük kideríteni. A kérdezettek az „edzett legyek” (60%) az „egészséges legyek” (58%) és a „jó közérzetem legyen”(51%) válaszokat emelték ki, amelyeket sorrendben az „örömet okoz” (35%) és a „jól néztek ki” (30%) indokok követték. A „jó társaság kedvéért” (17%), a „fogyni szeretnék” (14%) és a „szüleim javaslatára” (1%) válaszlehetőségek már a kevésbé nyomós indokok közé tartoztak.

30. táblázat Miért sportol ön rendszeresen?

	Százalék
Edzett legyek	60
Egészséges legyek	58
Jó legyen a közérzetem	51
Örömet okoz	35
Jól néztek ki	30
A jó társaság kedvéért	17
Fogyni szeretnék	14
Szüleim javaslatára	1
egyéb, éspedig: (van-e)	2

A budapesti fiatalok körében versenyszerű sportolás és az iskolázottság merőben más összefüggést mutat. A legfeljebb nyolc általánost végzők, bő egynegyede állította, hogy versenyszerűen sportol, míg a diplomások körében ez az arány 6 az érettségizettek körében 5 százalék. A szakmunkás végzettségű budapesti fiatalok között pedig szinte nincs is olyan, aki versenyszerűen sportolna.

31. táblázat A Versenyszerűen sportolók aránya (iskolázottság szerint)

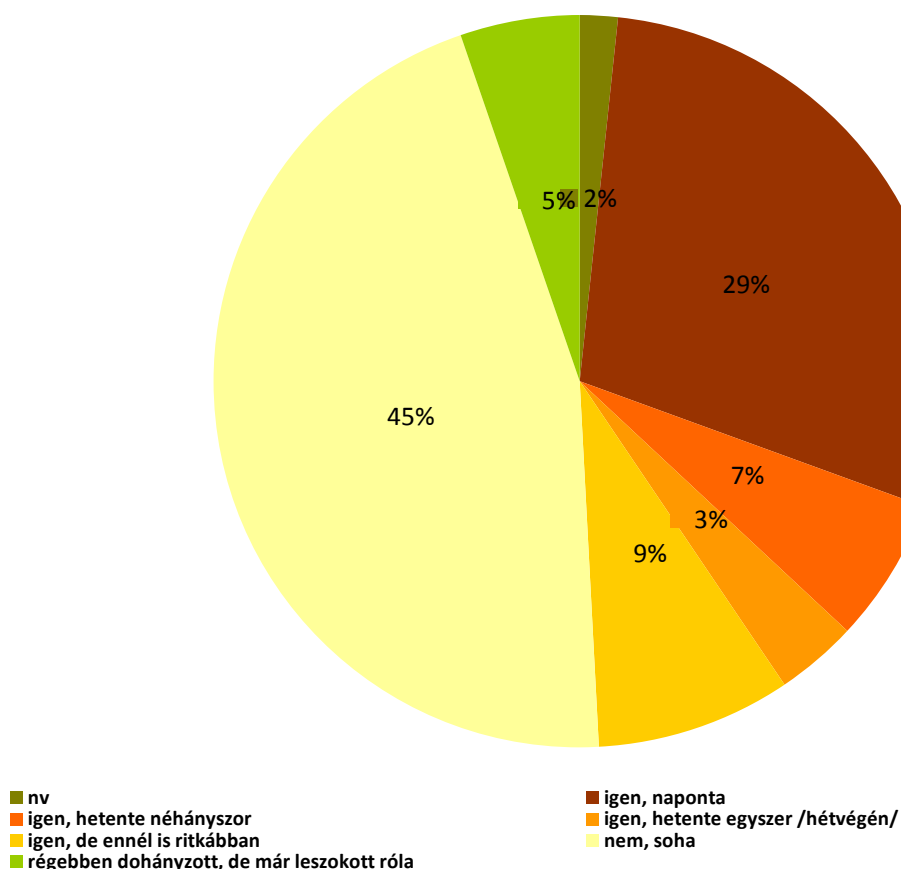
	igen	nem
Legfeljebb 8 általános	26	74
szakmunkásképző		100
érettségi	5	95
diploma	6	94
Összesen	11	89

Dohányzási szokások

Az elmúlt években Magyarországon is egyre komolyabb presszió éri a dohányosokat, különös figyelem övezi a fiatalkori dohányzást, ezért önkéntes kérdőívben kérdeztük a fiatalokat dohányzási szokásaikról.

A vizsgált korosztály csaknem fele állítja, hogy még soha nem gyújtott rá, szűk háromtizedük naponta, 7 százaléka hetente több alkalommal fogyaszt dohánytermékeket. A válaszadók három százaléka állította, hogy hetente csak egy alkalommal dohányzik, további 6 százaléka pedig azt, hogy ennél is ritkábban. A folyamatos dohányzókra nehezedő nyomás miatt rákérdeztünk a dohányzásról való leszokásra is. A korosztályba tartozó budapesti válaszadók 5 százaléka állította, hogy régebben dohányzott, de már leszokott róla.

22. ábra A dohányzás előfordulása és dohányzási gyakoriság a fiatalok körében

Az első dohányos élmény többnyire az általános iskola utolsó osztályaihoz és a középiskola első éveire kötődik. 14 és 16 éves kora között próbálta ki a dohányzást a kérdésre válaszolók közel a 60 százaléka. Az adatok megerősítik azt a korábban már jelzett tényt, hogy aki kb. 20 éves koráig nem gyújt rá, az már nagy valószínűséggel nem lesz aktív dohányos. A budapesti fiatalok közötti 4 százalékos tesznek ki azok, akik 10 éves korukig próbálták ki a cigarettát. Érdekességként elmondható, hogy kérdésre válaszoló fiatalok 2 százaléka első dohányos élményét vízipipa

szívásával szerezte meg. Nyilvánvaló azonban, hogy döntő többségük, több mint 95 százalékuk először a cigarettát próbálja ki.

A korábbi vizsgálatokhoz hasonlóan a naponta dohányzók között jelentős túlsúlyban találhatók a férfiak. A 15–29 éves férfiak 35 százaléka, míg a nők valamivel kevesebb, mint egynegyede napi gyakorisággal szív dohányterméket. Saját bevallása szerint a férfiak 36 százaléka, míg a nők több mint 55 százaléka nem dohányzik.

32. táblázat Hány éves korában gyújtott rá először?

év	százalék
5	
6	1
7	
8	1
9	
10	2
11	2
12	7
13	9
14	20
15	17
16	20
17	11
18	6
19	2
20	2
21	1
22	1
23	0
24	0
25	0

A 15–29 éves korosztály esetében a dohányzás intenzitása jelentősen függ az életkortól, valamint az iskolázottságtól. A legelső életkori csoportban a naponta dohányzók aránya 17 százalék, míg a legaktívabb dohányosok a 25–29 évesek. Körükben a napi rendszerességgel rágyújtók aránya eléri a 35 százalékot. Az iskolai végzettség emelkedésével párhuzamosan csökken a dohányosok hányada. A budapesti diplomások 26 százaléka aktív dohányos, 47 százaléka pedig még soha sem gyújtott rá. A dohányterméket fogyasztók között a legnagyobb arányt a szakmunkások képezik, akiknek 57 százaléka tartozik a naponta dohányzók táborába.

33. táblázat Szokott-e Ön akár csak alkalmanként is dohányozni (korcsoportok szerint)

	Igen, naponta	Igen, hetente néhányszor	Igen, hetente egyszer	Igen, de ritkábban	soha	leszokott	Nem válaszol
15-19 évesek	17	6	5	10	66	5	2
20-24 évesek	31	7	4	8	44	5	2
25-29 évesek	35	7	2	8	40	5	2
Összesen	29	7	3	9	46	5	2

**34. táblázat Szokott-e Ön akár csak alkalmanként is dohányozni
(iskolai végzettség szerint)**

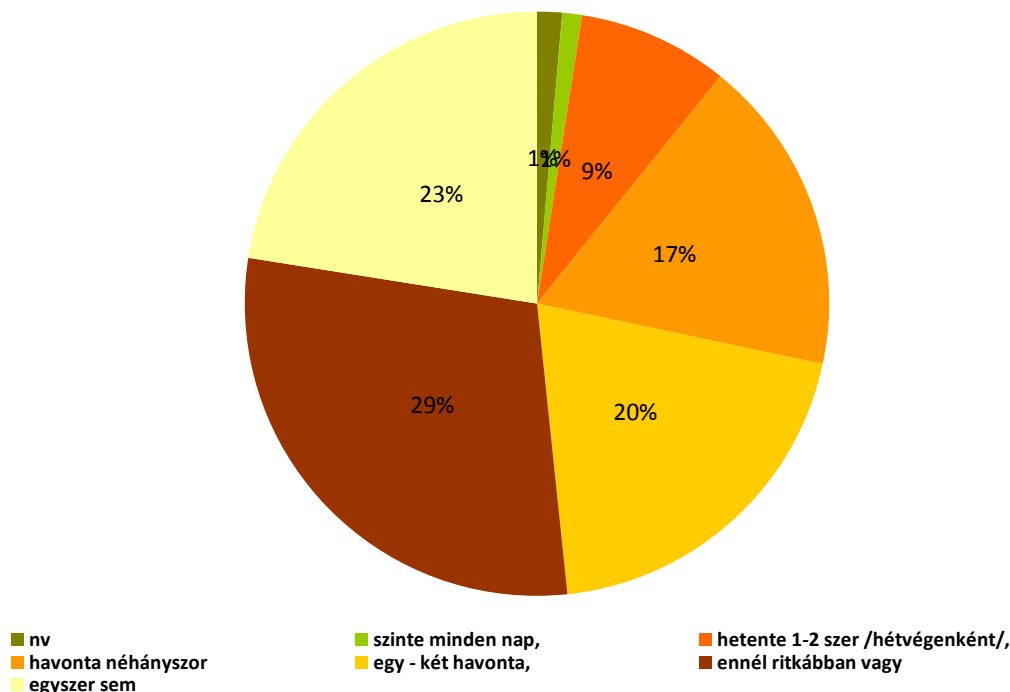
	Igen, naponta	Igen, hetente néhányszor	Igen, hetente egyszer	Igen, de ritkábban	soha	leszokott	nem válaszol
legfeljebb 8 általános	21	6	5	10	53	3	1
Szakmunkásképző	57	8	1	2	28	2	2
Érettségi	28	7	4	9	44	6	2
Diploma	26	7	1	9	47	7	2
Összesen	29	7	3	9	46	5	2

Alkoholfogyasztás

A dohányzáshoz hasonlóan az alkoholfogyasztás is az önkitöltős kérdőív részbe került. A kérdésre önbevallás alapján válaszoló fiatalok valamivel több, mint fele jelezte, hogy az elmúlt év folyamán sohasem, vagy csak nagyon ritkán fogyasztott alkoholt. Mintegy 10 százalékuk napi vagy heti rendszerességgel alkoholizál. A budapesti fiatalok 17 százaléka állította, hogy havonta néhányszor, 20 százalékuk pedig, hogy egy-két havonta iszik alkoholt. Hasonlóan a dohányzáshoz, az alkoholfogyasztás tekintetében is jelentős az eltérés a férfi és a női megkérdezettek fogyasztási szokásaiban. A férfiak 15, míg a nők 5 százaléka szokott saját bevallása szerint legalább heti gyakorisággal szeszesített fogyasztani.

Nem lehet azonban az életkort illetően – a dohányzáshoz hasonló – összefüggést rögzíteni, de az adatokból látszik, hogy a huszonévesek valamivel gyakrabban fogyasztanak alkoholt, mint a tizenévesek.

**23. ábra Alkoholfogyasztási gyakoriság
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása)**

Más kérdésekkel is körbejártuk az alkoholfogyasztást. Nemzetközi standardok alapján azt kérdeztük a fiataloktól, hogy előfordult-e velük az elmúlt év folyamán, hogy többet ittak a kelleténél és erősen ittas állapotba kerültek. A budapesti fiatalok csaknem ötöde állítja, hogy az elmúlt évben legalább egy-két havonta többet ivott a kelleténél. Több mint felével ez az állapot sohasem fordult elő, a többiek legalább egyszer voltak ittasak. A 15–29 éves férfiaknál 5 százalék azok aránya, akik gyakran kerültek ittas állapotba, a lányoknál pedig 1 százalék.

Azok között, akik az elmúlt egy év során gyakran kerültek ittas állapotba, a szakmunkás és az érettségivel rendelkező fiatalok nagyobb arányban vannak, mint a nyolc osztályt végzetek és a diplomával rendelkezők. A középfokú végzettségűek tehát azok, akik, ha nem is túl gyakran, de azért időnként alkoholos állapotba kerülnek.

**35. táblázat Milyen gyakran fogyasztott alkoholt az elmúlt évben
(korcsoportok szerint)**

	szinte minden nap	hetente egy-két alkalommal	havonta néhányszor	egy-két havonta	ennél ritkábban	soha	nem válaszol
15-19 évesek		6	14	19	28	33	
20-24 évesek	2	9	20	20	30	19	2
25-29 évesek	2	10	18	20	29	18	2
Összesen	1	9	18	20	29	23	1

**36. táblázat Milyen gyakran fogyasztott alkoholt az elmúlt évben
(iskolai végzettség szerint)**

	szinte minden nap	hetente egy-két alkalommal	havonta néhányszor	egy-két havonta	ennél ritkábban	soha	nem válaszol
Legfeljebb 8 általános		6	13	18	30	32	0
Szakmunkásképző	1	12	15	20	28	23	1
Érettségi	1	10	18	21	30	18	2
Diploma	2	6	23	23	28	16	1
Összesen	11	8	17	20	29	23	1

37. táblázat Az elmúlt évben előfordult-e hogy ittas állapotba került?

	Százalék
Szinte minden nap	
Hetente egyszer-kétszer hétvégénként	3
Havonta néhányszor	4
Egy-két havonta	10
Ennél ritkábban	27
Soha	54
Nem válaszol	1

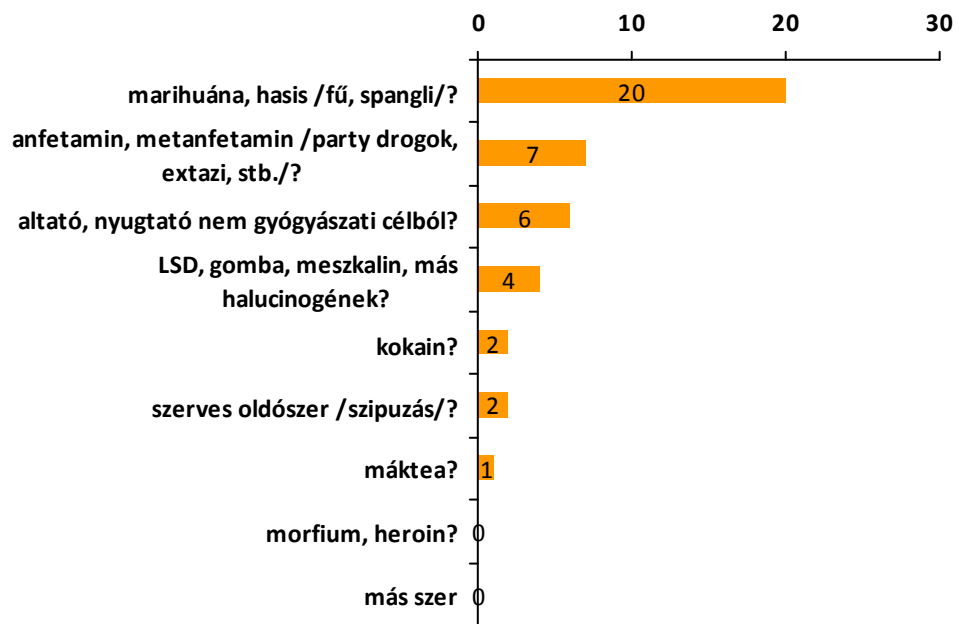
Droghasználat

Az Ifjúság2008 kutatásban az őszinte válaszadás segítése miatt a droghasználatra egy önkitöltős, borítékos kérdőív segítségével kérdeztünk rá. A kérdőívek tanúsága szerint továbbra is a marihuána a legelterjedtebb kábítószer. A válaszadók 20 százaléka állította, hogy kipróbálta már élete során marihuánát, ezen válaszadók fele az elmúlt évben legalább egyszer használta ezt a drogot. A budapesti fiatalok között a második legelterjedtebb drogfajtát a party-drogok jelentik. Ezen drogfajták egyikét kipróbáló fiatalok aránya 7 százalék. A harmadik legelterjedtebb drogfajta 2008-ban az altatótabletták nem gyógyászati célú használata volt. A válaszadók 6 százaléka kipróbálta már az altatótabletták „alternatív” használatát. Ezekon a drogokon kívül még a hallucinogén drogok, a szipuzás, a máktea és a kokain használata is mérhető arányban jelen van a fiatalok körében. A budapesti fiatalok 35 százaléka állította, hogy ismerősei, barátai között van legalább egy olyan személy, aki kipróbált már valamilyen kábítószerrel. Minden mérhető drogfajtnál a válaszadók többsége arról számolt be, hogy a tízes éveinek második felében próbálta ki az adott drogot.

38. táblázat Barátai ismerősei között van-e olyan aki kipróbált már valamilyen kábítószerrel?

	Százalék
Igen, több ilyen is van	24
Igen, van egy	16
nincs	41
Nem válaszol	19

24. ábra Az adott drogot kipróbálók, illetve az adott drogot az elmúlt évben legalább egyszer használók aránya (az érdemi válaszok százalékos megoszlása)

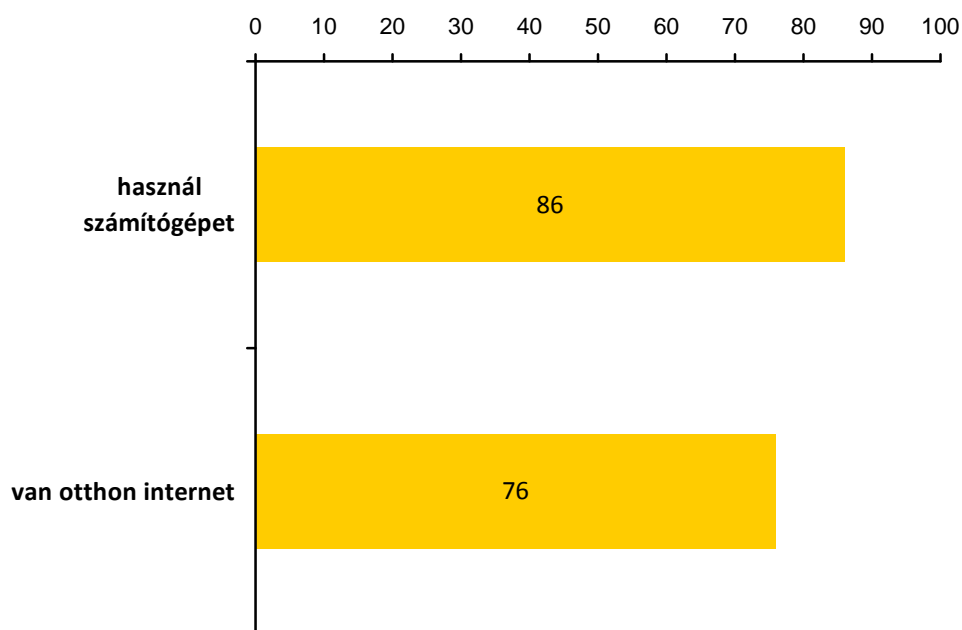

AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM ÉS A MÉDIAFOGYASZTÁS

Számítógép- és internethasználat

A budapesti fiatalok 84 százaléka használ valamilyen formában számítógépet, háromnegyedük pedig otthoni internet hozzáféréssel is rendelkezik.

**25. ábra Számítógépet és internetet használók aránya
(az érdemi válaszok százalékos megoszlása))**

A digitálisan írástudatlanok aránya az életkor előrehaladtával jelentős mértékben nő. Míg a 15-19 éves korosztályban arányuk 9% alatt marad, addig a 25–29 évesek körében már 19 százalék ez az arány. Jóval sokkalóbb a különbség, ha a fiatalokat gazdasági aktivitás szerint csoportosítjuk. Legmagasabb arányban (95%) azok a budapesti fiatalok használják a számítógépet, akik jelenleg tanulnak. Őket követik a jelenleg aktívak (86%). Számítógép használat tekintetében az inaktívak(64%) és a munkanélküliek(57%) jelentősen le vannak szakadva tőlük

**39. táblázat Számítógépet használók aránya
(korcsoportok szerint)**

	használ	nem
15-19 évesek	91	9
20-24 évesek	89	11
25-29 évesek	81	19
Összesen	86	14

**40. táblázat Számítógépet használók aránya
(fő tevékenység szerint)**

	használ	nem
aktív	86	14
tanul	94	6
inaktív	64	36
munkanélküli	57	43
Összesen	86	14

Hasonló tendenciát látunk ezen csoportokban, ha azt vizsgáljuk meg, hogy rendelkeznek-e otthoni internet-hozzáféréssel. A jelenleg tanulók és a gazdaságilag aktívak lényegesen nagyobb valószínűséggel rendelkeznek otthoni internethozzáféréssel, mint az inaktívak és a munkanélküliek.

**41. táblázat Otthon a háztartásban internet-hozzáféréssel rendelkezők aránya
(korcsoportok szerint)**

	van	nincs
15-19 évesek	83	17
20-24 évesek	77	23
25-29 évesek	73	27
Összesen	77	23

**42. táblázat Otthon a háztartásban internet-hozzáféréssel rendelkezők aránya
(fő tevékenység szerint)**

	van	nincs
aktív	78	22
tanul	84	16
inaktív	56	44
munkanélküli	45	51
Összesen	78	22

A budapesti fiatalok szűk hat tizede naponta, legalább egyszer használja az internetet, további ötödük pedig hetente többször. A budapesti fiatalok között 14 százalék azoknak az aránya, akik soha, vagy szinte soha nem szoktak internetezni.

43. táblázat Milyen gyakran szokott internetezni

	Százalék
Gyakorlatilag folyamatosan on-line	8
Naponta, naponta többször	56
Hetente többször	21
Hetente egyszer	2
Havonta többször	3
Havonta egyszer vagy ritkábban	2
(szinte) soha	14

Az adatokból látszik, hogy ma már sokszor nem az a kérdés, hogy kik azok, akik számítógép és internethasználók, hanem hogy kik azok, akik még napjainkban sem férnek hozzá ezekhez a társas kapcsolatokat, az egyéni versenyképességet alapvetően meghatározó lehetőségekhez. Az internet társas életet szervező funkcióját mutatja, hogy a budapesti fiatalok körében, hogy bő háromnegyedük tagja valamilyen közösségi portálnak.

Digitális eszközök a háztartásban

Internet és számítógép

Az elmúlt néhány évben az informatikai eszközök és szolgáltatások jelentős mértékű árcsökkenésének lehettünk tanúi. Részben ennek is köszönhető, hogy dinamikusán nőtt a fiatalok otthoni számítógéppel és internettel rendelkező háztartásainak aránya. Ezek az eredmények is azt a hipotézist látszanak alátámasztani, mely szerint az otthoni informatikai infrastruktúra megteremtése elsősorban a családban lévő fiataloknak (elsősorban középiskolásoknak és egyetemistáknak) köszönhető. Az internethozzáférés területén az árcsökkenés mellett technológiaváltás is végbement, hiszen ma már a háztartások legnagyobb részében szélessávú kapcsolat van.

Ugyan e kutatás keretében nem volt lehetőségünk az online tevékenységek részletes elemzésére, azonban a kommunikációhoz kapcsolódó legfontosabb felhasználási módokat megvizsgáltuk. Ezek alapján a budapesti fiatalok 79 százaléka rendszeresen küld és fogad e-maileket, míg 64 százalékuk SMS-ezik. A harmadik leggyakrabban használt kapcsolattartási mód, az azonnali üzenetküldő programok használata, amelyet 56% rendszeresen használ. Ez a kommunikációs mód az elmúlt néhány évben óriási „karriert” futott be, ma már elsősorban a középiskolások esetében az iskolai együttlét meghosszabbításának egyik eszközévé vált.

Saját blogbejegyzést valamilyen rendszerességgel a budapesti fiatalok 16% szokott készíteni.

44. táblázat Internetes technológiák használati gyakorisága

	naponta többször	naponta	Hetente	havonta	ritkábban	soha
SMS küldés	25	22	17	6	8	22
E-mailek olvasása	24	36	19	2	3	15
Csetelés, azonnali üzenetküldővel pl. MSN-nel, Skype-pal, stb./	11	25	20	6	11	28
Csatolmányok küldése e-mailben	9	13	21	8	17	33
Telefonhívások fogadása és kezdeményezése az interneten keresztül	7	4	7	3	15	64
Fórumokban, blogokon hozzászólás	4	9	11	6	18	51
Cset-szobákban való részvétel	3	7	7	9	13	61
Blog-írás	2	2	1	3	8	82

A számítógép és az internet „beköltözése” a fiatalok háztartásaiba egyben az otthoni szórakozás alapvető formáit is átalakította. Az internet nyújtotta lehetőségeknek a kihasználása főleg a legfiatalabb korosztálynál okozott gyökeres változásokat. A legális vagy illegális forrásból letöltött filmek számítógépen keresztüli megnézése a szabadidő eltöltésének egyik jellegzetes módjává vált, történjen az akár egyedül, akár barátokkal, ismerősökkel.

A 15–19 éves budapesti fiatalok 39 százaléka szokott filmeket letölteni, 46%-uk pedig filmeket nézni számítógépen. Ez az eszköz egyben a zenehallgatás fontos forrásává is vált, hiszen az előbb említett korosztály 55 százaléka zenét is le szokott tölteni, míg 69 százalékuk a gépet használja zenehallgatásra.

45. táblázat Szokta-e a következő tevékenységekre használni a számítógépet

	szokta használni	nem
MP3 zenefájlokat hallgatni	69	31
zenét letölteni?	55	45
számítógépen filmet nézni?	46	54
filmeket letölteni?	39	61

Egyéb eszközök a fiatalok háztartásaiban

A fiatalok döntő többsége rendelkezik DVD-, illetve CD- valamint hordozható MP3 lejátszóval. Ezenkívül a budapesti fiatalok több, mint fele rendelkezik HI-FI berendezéssel, és digitális fényképezőgéppel is.

46. táblázat Rendelkezik-e a következő eszközökkel? (százalék)

	igen	nem
HI-FI berendezés (külön részekből áll, nem egybeépített kis music center)	56	44
CD-lejátszó (asztali vagy hordozható, a számítógépben lévő nem számít)	72	28
DVD lejátszó (a számítógépben lévő nem számít)	83	17
házi mozi rendszer (szett)	19	81
plazma tévé, LCD TV	26	74
digitális fényképezőgép	57	43
hordozható MP3-lejátszó	68	32
játékkonzol, pl. Xbox, Ps2	19	81

Televízió

Az internet térhódítása, a napi szintű médiafogyasztásba való beépülése a fiatalok életében sajátos átrendeződést eredményezett. A fiatalok körében egyre csökken a tévénézésre fordított idő. E csökkenés azonban természetesen nem járt együtt a különböző médiafogyasztásra fordított összidő csökkenésével, hiszen a televízió „megspórolt” időt a számítógép és az internet „vette át”, azzal a multitasking életformával együtt, aminek lényege az elérhető kommunikációs csatornák és a különböző tartalmak kínálatának megsokszorozódásából fakadó folyamatos figyelemmegosztás, amely leginkább a fiatal korosztályokra jellemző.

47. táblázat Mennyi időt tölt televízió nézéssel? (korcsoportonként, perc)

Korcsoport	Hétköznap	Hétvégén
15-19	89	157
20-24	94	166
25-29	95	159

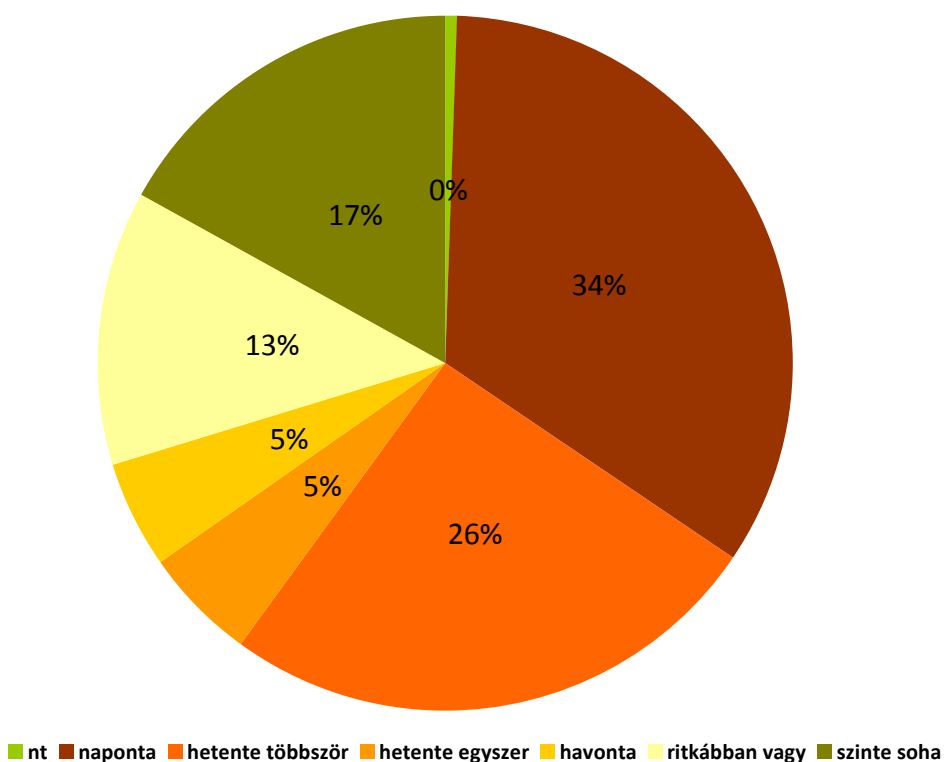
A legfiatalabbak hétköznap és hétvégén is kevesebb időt fordítanak tévénézésre. A legnézettebb televíziós csatorna a budapesti fiatalok között az RTL Klub (38%), melyet a másik országos kereskedelmi televíziós csatorna a TV2 követ (17%).

Rádió

Ellentétben az internettel, ahol a fiatalabb életkor egyben intenzívebb használatot is feltételez, a rádióhallgatás esetében – a televízió nézéshez hasonlóan – a helyzet éppen fordított. Összességében a fiatalok 34 százaléka naponta, 26 százaléka hetente többször, 18 százaléka ennél ritkábban, míg 17 százaléka sohasem hallgat rádiót. Kijelenthetjük tehát, hogy a fiatalok mindennapjainak továbbra is meghatározó része maradt a rádió, bár ez elsősorban csupán háttérrádiózást jelent. Jelzi ezt az is, hogy a döntő többség többnyire az országos lefedettségű, illetve kisebb részben a helyi zenei kereskedelmi adókat hallgatja.

Országosan a fiatalok 41 százaléka hallgat naponta rádiót. A kevésbé intenzív rádióhallgatás Budapest esetében leginkább azzal magyarázható, hogy a fővárosban jóval többféle szórakozási lehetőség érhető el, ami összességében csökkenti a rádióhallgatásra szánható időt, továbbá itt az átlagnál több és intenzívebb internethasználót találunk, ami szintén ezt a hatást erősíti.

26. ábra Rádióhallgatás gyakorisága

Újságok

A budapesti fiatalok csupán 16 százaléka olvas valamilyen napilapot napi rendszerességgel, további 18 százaléuk hetente többször, 10 százaléuk hetente egyszer. Egyharmaduk soha vagy szinte soha nem olvas napilapot. Hetilapot hetente többször vagy naponta a budapesti fiatalok 17 százaléka olvas. További 20 százaléuk hetente egyszer 17 százaléuk havonta olvas hetilapot. A budapesti fiatalok negyede soha vagy szinte soha nem olvas hetilapot vagy folyóiratot.

Mélyreható változások mennek végbe a fiatalok újságolvasási szokásaiban, amit az is jelez, hogy minél fiatalabb valaki annál kisebb valószínűséggel olvas napilapot, hetilapot vagy folyóiratot.

48. táblázat Milyen gyakran olvas napilapokat
(korcsoportok szerint)

	naponta	hetente többször	hetente egyszer	havonta	ennél ritkábban	(szinte)soha
15-19 évesek	9	13	8	7	18	45
20-24 évesek	16	19	11	7	14	32
25-29 évesek	20	21	10	6	16	26
Összesen	16	18	10	7	16	33

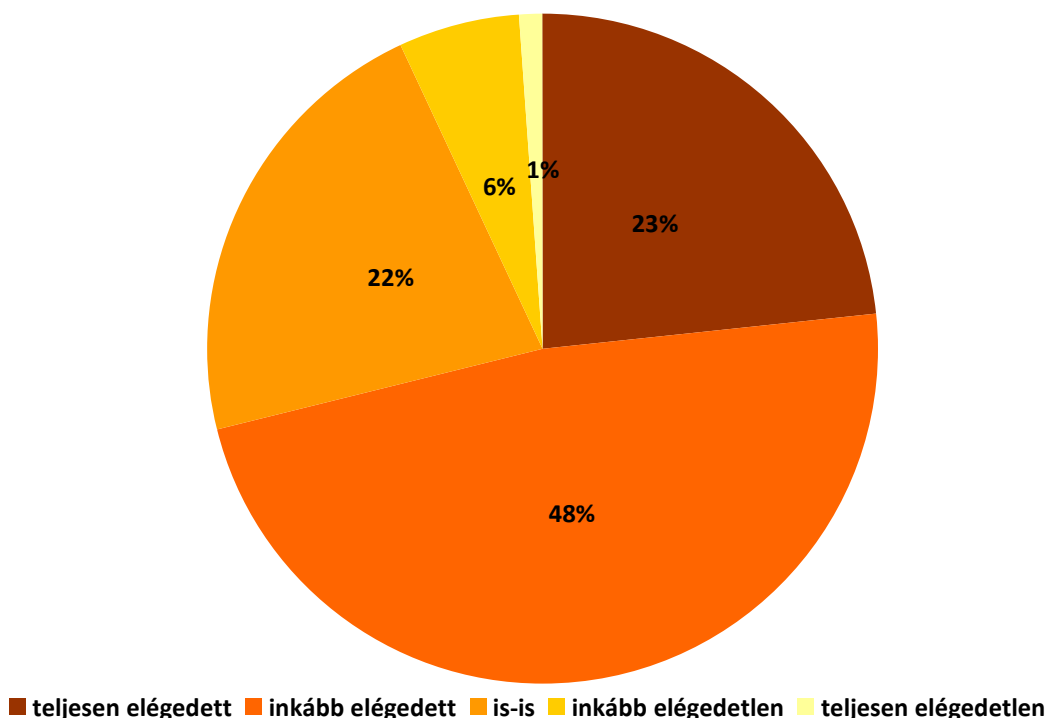
A 15-29 ÉVES KOROSZTÁLY ÉLETMÓDJÁNAK NÉHÁNY JELLEMZŐ VONÁS

Az egészségi állapot szubjektív megítélése

A dohányzás és az alkohol egészségkárosító következményeit a kutatásban megjelenő korosztály egészére nem tudja a vizsgálat egyértelműen kimutatni. A szubjektív egészségkép alapján megállapíthatjuk, hogy a Budapesten élő 15–29 évesek 23 százaléka, míg az országos mintában szereplők 35 százaléka teljesen, további 48 illetve 40 százaléka inkább elégedett egészségével, közérzetével. A teljesen elégedetlenek aránya fővárosban egy százalék, országosan négy százalék, az inkább elégedetleneké pedig 6, országosan 4 százalék. 100 fokú skálára vetítve a kapott eredményeket a budapestieknél 71,34 indexpont, míg országosan 75,11 adódik. A fővárosi mintanagyság 293 eset volt, emiatt kereszttelelezésekre nincs lehetőség.

A budapesti mintába került és a kérdésre válaszoló fiatalok több mint 96 százalékát semmilyen tartós betegség, rokkantság, fogyatékoság vagy lelki probléma nem zavarja. Ez az arány az országos mintában 90 százalék.

27. ábra A saját egészséggel, közérzettel való elégedettség nemek szerint

A szexualitás néhány jellemzője

A fiatalok társas életét alapvetően határozzák meg a személyközi viszonyok, ezen belül is fontos helyet foglal el a „társkapcsolat” és ez ehhez kapcsolódó szexuális élet. Arra a kérdésre, hogy milyen sajátosságok jellemzik a fiatalok szexuális életét Magyarországon, illetve Budapesten először az Ifjúság2004 kutatás keretén belül, egy országos 4000 fős reprezentatív, önkitöltős

almintán kerestük a választ. Az Ifjúság2008 kutatásban 8000 fiatalt kérdeztünk meg, önkitöltős kérdőív segítségével.

A szexualitással kapcsolatos vélemények, a szexualitáshoz való viszony része a mindennapi emberi cselekvésnek, és meghatározza a fiatalok életmódját is. Egy adott közösség által preferált szexuális kultúra tükörképe a társadalomnak, hiszen szabályzó mechanizmusrendszerén keresztül megmutatja, hogy a társadalom mennyire gátolja, illetve segíti az egyén lehetőségeit.

Az országos mintán a megkérdezett fiatalok 7 százaléka nem válaszolt arra a kérdésre, hogy szexuálisan hogyan jellemezné önmagát, míg a fővárosban ez az arány mintegy 5 százalék. A heteroszexuálisok aránya országosan 87 százalék, míg Budapesten 92 százalék, az önmegtartóztatóké országosan 5 százalék, Budapesten 1,4 százalék, míg a biszexuálisoké országosan 1,5 százalék, a fővárosban 1,2 százalék az önmagukat homoszexuálisnak vallók aránya országosan 0,2, illetve Budapesten 0,3 százalék.

Az, hogy ki mit tekint szexuális együttlétnek, egyéni megítélés kérdése. A közösisülés viszont a szexuális együttlét legáltalánosabban elfogadott formája. 2008-ban a teljes mintában a megkérdezettek 17 százaléka nem kezdte még el a szexuális életét, ez az arány Budapesten 14 százalék. 14 éves kor alatt a fővárosban, és az országos mintában is a fiatalok 8 százaléka lépett szexuális kapcsolatba, 15–18 éves kora között országosan 56 míg a fővárosban élőknek 72 százaléka létesített először nemi viszonyt, míg 20 százalékuk 19 éves kora fölött került először szexuális kapcsolatba.

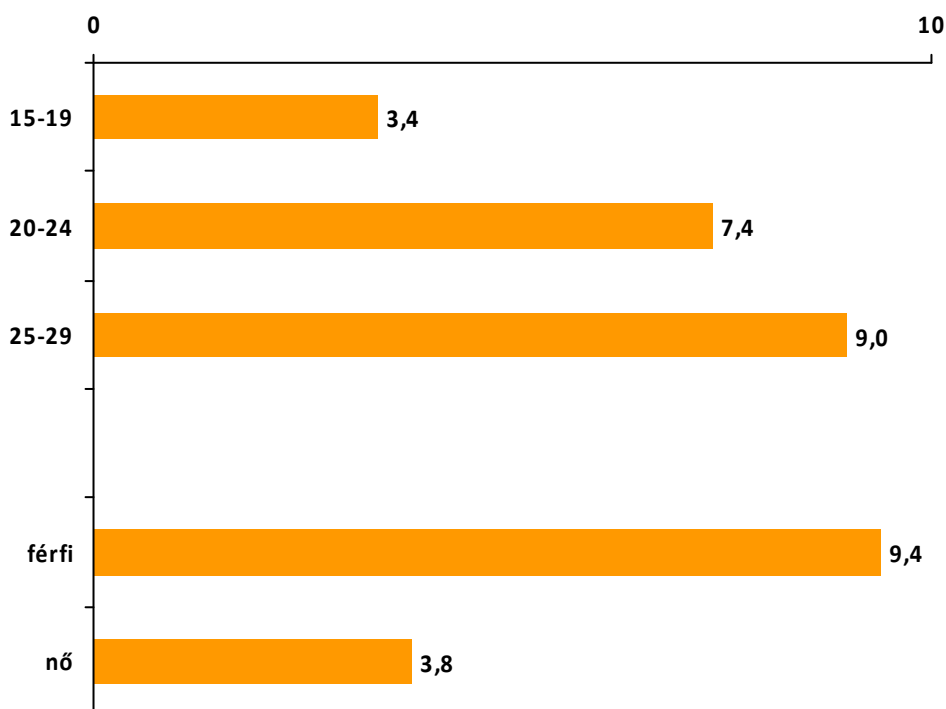
Különbség van azonban a férfiak és a nők első szexuális kapcsolatának kezdetében a fővárosiak és a nem ott élők között. A budapesti fiúk átlagosan 16,3 évesen, országosan 16,7 évesen, a lányok 16,6 illetve 17,2 évesen éltek először nemi életet. 2008-ban a fiatalok átlagosan 16,7 évesen a budapestiek 16,5 évesen kezdték szexuális életüket.

A szexuális élet megkezdésének időpontját több tényező is befolyásolhatja, amelyet sem az Ifjúság2004, sem az Ifjúság2008 kutatásnál használt kérdőíves módszerrel nem tudunk pontosan definiálni, az azonban megállapítható, hogy az első szexuális kapcsolat felvállalását leginkább az életkor befolyásolja, ugyanakkor kétségtelenül a társadalmi státus is hatással van a szexuális kapcsolatokra. A legnagyobb arányban a szexuális életet nem élők között azok vannak, akik még tanulnak. A jelenleg is tanulók között a magasabb presztízsű intézménybe járók azok, akik kevésbé érintettek a szexuális kapcsolatokban.

A szexuális kapcsolatot már létesített fiatalok 23 százaléka házastársával, illetve élettársával él nemi életet, 30,5 százalékuknak állandó szexuális partnere van, de nem él együtt vele, két illetve 2,5 százalékuknak több szexuális partnere volt a felvétel idején, míg 38 illetve 37 százalékuk arról számolt be, hogy jelenleg nincs szexuális partnere.

Arra a kérdésre, hogy vannak-e alkalmi szexuális kapcsolataik, a fővárosiaknak 67 százaléka válaszolt nemmel, 20 százalékuk úgy hogy „előfordul”, 3, százalékuk esetében „gyakran előfordul” és mintegy 2 százalékuk esetében mindig léteznek alkalmi kapcsolataik.

28. ábra Szexuális partnerek száma korcsoportok és nemek szerint a fővárosban

A megkérdezett fiatalok országosan 52, a fővárosban 67 százaléka válaszolt arra a kérdésünkre, hogy eddigi élete során hány szexpartnere volt (átlagosan 4 partner). A budapestieknek ez 6,5 partner. A fővárosi válaszolók 16, míg az országos mintában 31 százalékának nem volt szexpartnere, 16 százalékuknak egy partnere volt, A fővárosban ez az arány 7 százalék, két partnerről országosan 14 százalékuk, Budapesten 7,5 három partnerről 11, illetve 8 négy illetve öt partnerről 6 illetve 5 százalékuk számolt be. Hat és tíz partner között a fiatalok 9 illetve 10 százalékának volt kapcsolata, 11 vagy több szexuális partnerről a válaszolók országosan 6, a budapestiek 10 százaléka számolt be. Mintegy egyharmados azoknak a fővárosiaknak az aránya, akik nem emlékeznek, hogy hány szexuális kapcsolatuk volt. Az adatok arra engednek következtetni, hogy e kérdésre azok válaszolnak, akik már ténylegesen éltek szexuális életet.

A Budapesten élők között mintegy 10 százalékkal vannak kevesebben azok, akik még nem létesítettek nemi kapcsolatot az országos mintához képest.

A fiatalok jelentős része rendszeresen alkalmaz valamilyen fogamzásgátló módszert. A 15–29 évesek arra a kérdésre, hogy kinek a felelőssége a fogamzásgátlás, illetve a nem kívánt terhesség elleni védekezés, országosan 80, Budapesten 76 százalékban egyöntetű felelősséget említenek, mind a fővárosban, mind országosan 11 százalék gondolja úgy, hogy a nőké, 3 százalék szerint pedig a férfiaké a felelősség, míg a teljes mintában 6, addig a budapestiek 10 százaléka nem válaszolt erre a kérdésre.

49. táblázat **Ön szerint kinek a felelőssége a nem kívánt terhesség elleni védekezés, a fogamzásgátlás?**

nv	10
a férfiaké	3
a nőké	11
mindkét partneré	76
összesen	100

A fiatalok több mint fele megbeszéli partnerével a védekezés módját, ebben nincs különbség a fővárosban és a nem ott élők között. A partnerére bízva a védekezést az országos mintában 7 százalék, a fővárosban ez az arány majd kilenc százalék, Budapesten 20 országosan 21 százalék saját maga gondoskodik a védekezéstről, míg a teljes mintában a fiatalok 5 a fővárosiak 3 százaléka azt állítja azt, hogy soha sem védekezik. Amíg a nem válaszolók aránya a Budapesten élők között majd 18 százalék addig országosan 15 százalék.

A Budapesten élők között a korosztályos megoszlásban jelentős eltérések tapasztalhatóak a védekezéssel kapcsolatban. A nem válaszolók között a 15- 19 évesek vannak túlsúlyban. A közös döntés inkább az idősebb korosztály sajátja.

50. táblázat **Mi a jellemzőbb Önre: kire bízva a védekezést, védekezik-e? (korcsoport szerint)**

		15-19 éves	20-24 éves	25-29 éves	összesen
	nv	28%	14%	13%	18%
	a partneremre bízom a védekezést	7%	8%	10%	9%
	megbeszéljük a védekezés módját	44%	52%	54%	50%
	magam gondoskodom a védekezéstről	17%	23%	19%	20%
	nem védekezünk	4%	3%	4%	4%
Összesen:		100%	100%	100%	100%

51. táblázat **Mi a jellemzőbb Önre: kire bízva a védekezést, védekezik-e? nemek szerint**

		a kérdezett neme		Összesen
		fiú	lány	
	nv	16%	19%	18%
	a partneremre bízom a védekezést	13%	4%	9%
	megbeszéljük a védekezés módját	52%	49%	50%
	magam gondoskodom a védekezéstről	14%	25%	20%
	nem védekezünk	4%	3%	4%
Összesen		100,0%	100%	100%

52. táblázat **Mi a jellemzőbb Önre: kire bízva a védekezést, védekezik-e?**

nv	18%
a partneremre bízom a védekezést	9%
megbeszéljük a védekezés módját	50%
magam gondoskodom a védekezésről	20%
nem védekezünk	4%
Összesen	100%

53. táblázat A legelterjedtebb fogamzásgátlási módszerek

	folyamatosan szedett gyógyszer	esemény utáni tableta	méhen belüli eszköz /spirál stb./	pesszárium /vagy más hüvelyi eszköz/	óvszer	megszakított közösülés	természetes módszerek /pl. naptár/	behatolás nélküli szex	terhesség-megszakítás, abortusz
soha	36%	73%	95%	92%	25%	64%	87%	72%	96%
előfordult	8%	19%	3%	4%	10%	18%	6%	13%	3%
néha	4%	6%	1%	2%	13%	10%	3%	8%	1%
gyakran	9%	2%	0%	2%	21%	7%	3%	5%	
mindig	43%	1%	1%	1%	32%	2%	1%	2%	0%

54. táblázat És mi a jellemzőbb Önre: milyen rendszerességgel védekeznek?

nv	29%
mindig védekeznek a nem kívánt terhesség ellen	58%
időnként védekeznek, időnként nem	9%
nem szoktak védekezni	4%
összesen	100%

A legelterjedtebb fogamzásgátlási módszer az óvszer, illetve a fogamzásgátló tableta használata. Korcsoportonként vizsgálva a fogamzásgátlás módszereit, jól látható, hogy az életkorral együtt csökken a gumi óvszert használók száma, és növekszik a fogamzásgátló tablettát alkalmazóké – feltehetően azért, mert növekszik az állandó partnerrel szexuális kapcsolatot létesítők aránya.

A 25–29 évesek közül a szexuális aktusban nem védekezők általában stabil párkapcsolattal rendelkeznek, feltehetően náluk a „nem védekezés” már a gyermekvállalás előzménye.

A KULTURÁLIS FOGYASZTÁS NÉHÁNY JELLEMZŐJE, A SZABADIDŐ FELHASZNÁLÁSA

A fiatalok kultúrához, kulturális fogyasztáshoz kapcsolódó viszonyát az Ifjúság2008 című kutatás – csakúgy, mint az Ifjúság2000, illetve az Ifjúság2004 – több kérdésen keresztül vizsgálta.

Tárgyasult kulturális tőkével⁴ való ellátottság

Hasonlóan az Ifjúság2004 vizsgálathoz, 2008-ban is megkérdeztük a fiatalokat, hogy hány könyv található otthonukban. Míg 2004-ben a megkérdezett fiatalok háztartásában átlagosan 344 könyv volt, és a fiatalok 4 százaléka állította azt, hogy egyetlen könyv sincs a birtokukban. Az Ifjúság2008 adatai szerint azokban a háztartásokban, ahol 15–29 éves fiatalok élnek, országos átlagban már csak 265 könyvet találunk, a budapesti háztartásokban átlagosan 359 könyvet. Azoknak a fiataloknak az aránya, akik azt állították, hogy nem rendelkeznek egyetlen könyvvel sem 2008-ra – országosan – 6 százalékra emelkedett, míg ez az arány a fővárosban két százalék.

Az országos mintában a fiatalok háztartásainak 15 százaléka rendelkezik 100 könyvvel, míg a budapestieknek 10 százaléka. A 200 kötetel rendelkezők aránya mind az országos mintában, mind a budapestiben 12 százalék. A Budapesten élők között nagyobb arányban találhatóak meg azok a háztartások, ahol 300 (nyolc százalék) vagy akár 500 kötetes kisebb „könyvtár” is található (mintegy 9 százalék). További következtetések az alacsony elemszám miatt csak korlátozottan vonhatóak le.⁵

Az Ifjúság2008 kutatásban kérdeztük meg először – a nagymintás kutatások sorában –, hogy milyen egyéb kultúrahordozóval rendelkezik a háztartás. A fiatalok otthonában (ahol ő él) Budapesten átlagosan 142 zenei cd található, míg országosan 103. A megkérdezett fővárosiaknak 3 százaléka nem rendelkezik zenei cd-vel országosan ez az arány 4 százalék. A cd-k között – Budapesten átlagosan – 63 százalék a másoltak aránya, míg országosan 40 százalék. Ugyanakkor Budapesten a fiatalok közel egynegyedének, míg országosan egyharmadának nincs egyetlen másolt cd-je sem.

Budapesten a fiataloknak átlagosan 107 dvd van a birtokában, ez a szám az országos mintában 71, amelynek több mint fele mind országosan mind a fővárosban másolt (37 illetve 61). A Budapesten megkérdezettek nyolc százalékának, míg országosan kilenc százalékának nincs dvd-filmje. A budapestiek 28 százaléka, míg az országos mintába kerülteknek mintegy 40 százaléka említette azt, hogy nincs másolt dvd-je.

Az objektívált kulturális tőkéhez való viszony – ahogy az adatok is mutatják – átalakulóban van. Ennek több oka is lehet, azonban fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a változásnak az egyik markáns eleme a számítástechnika és ezen belül is az internet térhódítása, amely átrendezte az audio- és video anyagokhoz való hozzájutás módját és lehetőségét.

A kulturális fogyasztás szinterei

A kultúrafogyasztás helyszíneit tekintve elmondhatjuk, hogy a társadalom kettészakítottsága – 2000-hez és 2004-hez képest – tovább nőtt. A kulturális javak fogyasztását tekintve kialakult egy, a javakban dúskáló csoport, az ebbe tartozók elsősorban az elitkultúra szegmenséi közül választanak.

⁴ Lásd részletesebben Bourdieu, Pierre: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke in: Süssü a társadalomban, Új Mandátum 2000. pp 35-48

⁵ A mintavétel sajátosságaiból fakadóan országosan mintegy 4000-en válaszoltak erre a kérdésre a budapesti mintában összesen 281 válaszoló található

Mások viszont alig férnek hozzá bármiféle kulturális termékhez, s egy ponton túl már nem is ismerik fel saját szükségleteiket, ezért kulturális aktivitásuk az „elitkultúra intézményeinek”⁶ használatában formális. Különösen szembetűnő ebben a vonatkozásban Budapest és a községek ellentéte, mely lakóhelyek 15–29 éves korosztálya élesen elkülönül egymástól a kulturális fogyasztás jellegében és gyakoriságában. Míg a budapestiek – az eddigi nagymintás ifjúságkutatások adataihoz hasonlóan – meghatározóak a magas kulturális értéket képviselő fogyasztásban (pl. színház, hangverseny, könyvtár, múzeum, kiállítás), addig a községekben lakó 15–29 évesek művelődési házakba, a helyi diszkókba, bálókra, mulatságokra járnak. Ez feltehetően összefügg az intézményi ellátottsággal és az iskolázottsággal is. Érdekes változás, hogy a fővárosi elit kultúra fogyasztókat néhány kulturális tér esetében „megelőzik” a megyeszékhelyen élő fiatalok.

E feltűnő aránytalanság a kulturális intézmények látogatásának sűrűségében is megmutatkozik. 2000-ben a budapesti fiatalok közel egynegyede kéthónapos perióduson belül járt színházban, míg a községekben lakóknál ez az arány nem érte el az egytizedet. 2004-ben a fővárosiak 15 százaléka volt egy hónapon belül színházban, a községben élőknek csupán 6 százaléka. 2008-ben a fővárosban lakó fiatalok 13 százaléka járt egy hónapon belül színházban, míg a községben élőknek mindössze 5 százaléka. A mozi látogatás esetében 2000-ben kétszeres különbséget regisztráltunk: a budapesti fiatalok közel háromnegyede volt két hónapon belül moziban, a községekben lakó fiataloknak viszont csak egyharmada; 2004-ben, a multiplex elterjedésével tovább nőtt a különbség, a fővárosban élő fiatalok háromszor több alkalommal voltak egy hónapon belül moziban, mint községben élő társaik. 2008-ban a fővárosban élő fiatalok egyharmada, míg a községben élők egyötöde járt egy hónapon belül moziban. Megállapítható, hogy a „kulturális olló” tovább nyílik, ami még inkább erősítheti a fiatalok közötti esélyegyenlőtlenségeket.

A megkérdezett fiatalok között – a korábbi felmérések eredményéhez hasonlóan – szép számmal találunk olyanokat, akik soha nem látogatnak meg bizonyos kulturális intézményeket. Országosan legkevésbé az elitkultúrához tartozó színtereket látogatják. Korosztálytól függetlenül meghaladja a 70 százalékot, az art mozikat, operát, komolyzenei koncerteket soha nem látogatók aránya. A fiatalok mintegy 20 százaléka még multiplex moziban sem járt. A budapestiek intézmény látogatási szokásainak adatait a számú táblázat mutatja, amelyből adódóan kijelenthető, hogy bár Budapesten is csökken a magas kultúrát szolgáltató intézmények látogatóinak aránya, bár még mindig magasabb, mint az országos mintában megjelenő adatok. Köszönhető ez annak is, hogy a fővárosiak jobb és több lehetőséggel rendelkeznek, mint a nem ott élők. A multiplex mozikat, érthető módon legkevésbé a községekben élők, és a 25–29 éves korosztályhoz tartozók látogatják.

A kulturális tevékenységek közötti választás, azok mélysége, intenzitása meg sem közelíti az elvárható mértéket, amely szükséges lenne ahhoz, hogy a fiatalok önállóan és megfelelő mértékben tájékozódjanak a kultúra területén. Az a néhány szabadidős – de akkor is elég ötletszerű – foglalatosság, amiről a fiatalok beszámolnak, a családi háttérre alapuló egyéni aktivitást, elhatározást tükrözi. A társaság, a közösségi élmény iránti fogékonyság hiánya szembetűnő; másképpen megközelítve: csak itt-ott merül fel ennek igénye, véleményünk szerint szinte eltűnt az igényes társas cselekvés iránti vágy a fiatalok kulturális tevékenységéből.

⁶ Elitkultúra színtere az art mozi, az opera, a színház, a múzeum, illetve a kiállítások és a hangversenyek.

A fiatalok által részben használt, az ún. „elitkultúrához” tartozó kulturális téren kívül léteznek olyan „szubkulturálisnak” nevezhető terek, amelyek már egyértelműbben az ifjúsági kultúra részei. Ezek egyrészt a beszédcelekvés helyszínei (kocsmák, kávéházak stb.), másrészt a könnyed vagy igényes szórakoztatás színterei (pl. diszkó, jazz-klub).

55. táblázat A havonta vagy gyakrabban látogatott kulturális intézmények (az adott intézményt havonta vagy gyakrabban látogatók százalékos aránya)

	havonta vagy gyakrabban	ritkábban	szinte soha
színházba	6	67	27
art moziba, néz művészfilmeket moziban?	6	46	48
más moziba vagy multiplexbe?	28	62	10
könyvtárba?	21	46	33
komolyzenei hangversenyre?	3	33	64
könyvesboltba?	19	58	23
kiállításra, múzeumba?	8	64	27
videó-, dvd-kölcsönzőbe?	15	33	52
operába?	1	26	73
kávéházba, teázóba, presszóba?	35	46	19
sörözőbe, borozóba, kocsmába?	31	35	33
étterembe	25	62	14

A 2008-ban lefolytatott kutatás során érdeklődtünk először arról, hogy a Magyarország történelmében fontos szerepet játszó városokba, helyszínekre eljutottak-e a fiatalok. Az országos mintában válaszolók három százaléka nem volt még Budapesten, és azok közül, akik már voltak, 13 százalékuk kizárólag az iskolával jutott el a fővárosba. Tihanyba a budapestiek 35, míg az országos mintában szereplők 38 százaléka nem látogatott el még soha, akik pedig már voltak a Balaton parti városban, azok közül országosan 12, a fővárosiak 8 százaléka kizárólag csak az iskolájával jutott el oda. Esztergomot a budapesti fiatalok mintegy egynegyede, míg az országos mintába szereplőknek 40 százaléka nem látta eddig, akik pedig jártak már ott, azoknak 20 illetve 23 százaléka iskolai kirándulás keretében látogatta meg a várost. A budapestiek között, kisebb azok aránya, akik nem látogatták meg azokat a helyszíneket, amelyek szerepeltek a listánkon.

Elkészítettünk egy indexet, mely a látogatási gyakoriságok értékeit konvertálta át egy speciális mérőszámmá. Eredményül az alábbi listát kaptuk. A listán szereplő helyek melletti napok szám azt mutatja, hogy milyen időközönként jutnak el a fővárosi fiatalok az adott helyre.

Mint látható a kávéházak, és a sörözők azok a helyek amelyet a budapesti fiatalok a leggyakrabban felkeresnek. Könyvtárba és multiplex moziba minden 50. napon eljutnak, ezzel szemben a komolyzenei koncert és az opera látogatásának élményében, csak éves gyakorisággal, vagy annál is ritkábban van részük.

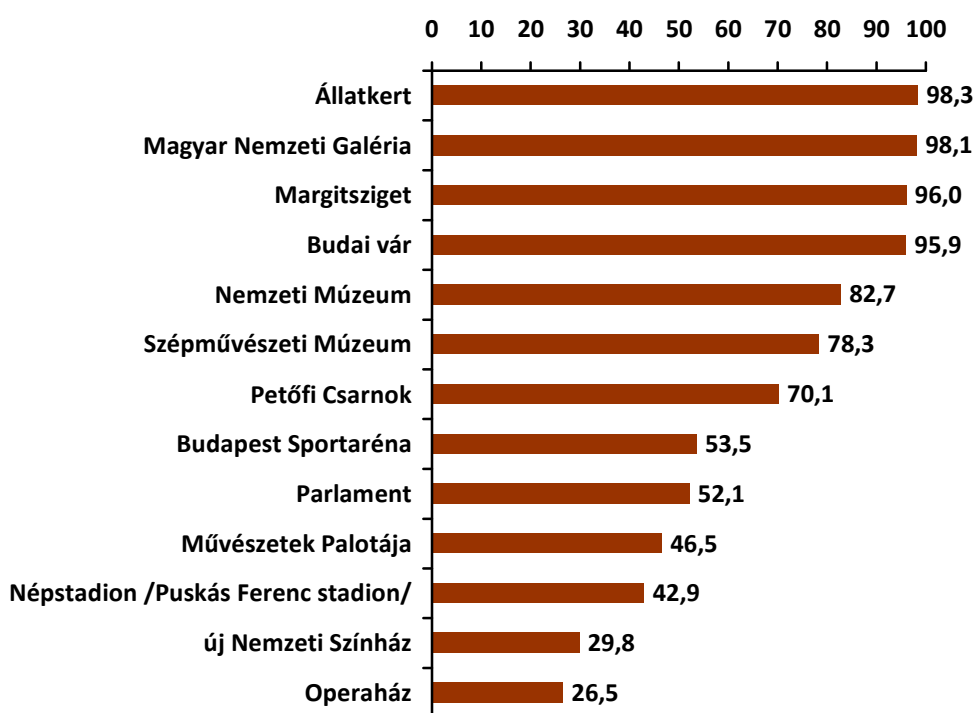
56. táblázat Látogatási index

	nap
kávéházba, teázóba, presszóba	28
sörözőbe, borozóba, kocsmába	29
könyvtárba	50
multiplexbe	52
könyvesboltba	64
videó-, dvd-kölcsönzőbe	71
kiállításra, múzeumba	120
színházba	130
art moziba	161
komolyzenei hangversenyre	235
operába	371

A budapesti nevezetességek közül az Országházban a fiatalok 42 százaléka, fővárosiaknak fele (!!!) nem volt még, az azt belülről megtekintők fele pedig csak az iskolájával tett parlamenti látogatást. A Budai Várat a fiatalok negyede nem látta eddig, s elgondolkodtató, hogy a fővárosban élőknek négy százaléka sem volt még a Várban. A jelentősebb – budapesti – múzeumok közül a Szépművészeti Múzeumban a megkérdezettek több mint fele, a budapestiek 18 százaléka még soha nem járt, és a múzeumi látogatáson részt vettek közt egyharmad azoknak az aránya, akik ezt kizárólag iskolai szervezésben tették. A Nemzeti Múzeumba a fiatalok kétötöde nem látogatott még el. A fővárosban élők 17 százaléka mondta, hogy még nem volt ebben az intézményben. Itt is egyharmad azok aránya, akik csupán az iskola keretein belül jutottak el ide. A főváros egyik új nevezetességében, a Művészetek Palotájában kétharmaduk, a budapestiek több mint ötven százaléka még soha nem volt. Egynegyedük az iskolával nézte meg a kulturális élet ezen fellegvárát. A Puskás Stadiont a fiatalok háromnegyede nem látta belülről.

Megállapítható, hogy az iskola kultúraközvetítő szerepe és felelőssége meghatározó. A családok kulturális terek használatára irányuló nevelő hatása – elsősorban a nem budapesti agglomerációhoz tartozó községekben élők és a szakmunkás, valamint az annál alacsonyabb szintű végzettséggel rendelkező szülők gyermekei esetében – meglehetősen csekély és esetleges.

**29. ábra Volt-e valaha a következő helyeken
(százalékos előfordulás)**

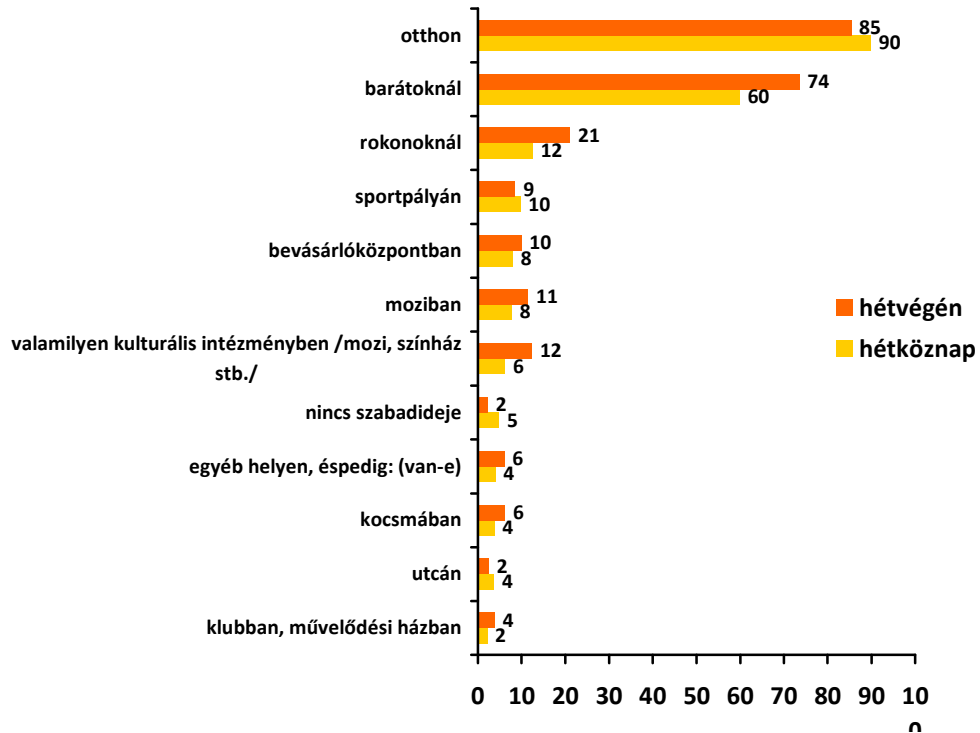
A szabadidő eltöltése

Az Ifjúság2000 és az Ifjúság2004 adatai azt jelezték, hogy a fiatalok jelentős része valójában kevés szabadidővel rendelkezik. Ráadásul a szabadidő fogalma sem teljesen egyértelmű: tapasztalataink szerint a szabadidővel jórészt a tétlenséget azonosították a 15–29 évesek. Előző kutatásainkhoz hasonlóan megállapítható, hogy egy átlagos hétköznapon a kötetlenül felhasználható szabadidő mennyiségét tekintve a gazdasági aktivitás és a korcsoport dimenziói mentén mutatkoznak lényeges eltérések. Minél idősebb a megkérdezett, és minél valószínűbb, hogy már nem tanul, annál kevesebb a szabadon felhasználható ideje.

A hétköznapi és a hétvégi szabadidő mennyisége alapvetően különböző. A hétköznapi átlag egy-két órához képest hétvégén fél-egy nap a szabadon felhasználható idő. Itt is lényeges eltérések tapasztalhatók. Hasonlóan a hétköznaphoz, megállapítható, hogy minél fiatalabb a kérdezett, annál több szabadidővel rendelkezik hétvégenként, és az is igaz, hogy összefüggésben az életkorral, az anyagi, jövedelmi státus is befolyásolja a hétvégi szabadidő mennyiségét.

Felmerül a kérdés, hogy a rendelkezésre álló szabadidőt hol töltik el a fiatalok. A továbbiakban ebbe nyújtunk betekintést.

30. ábra A szabadidő eltöltésének helyszínei hétfőn és hétköznap (százalékos előfordulás)

A budapesti fiatalok döntő többsége is hétköznap alapvetően otthon, (mintegy 85%), vagy a barátainál tartózkodik (60%). 2004-hez képest növekedett azok aránya, akik a szabadidejüket otthon töltik. Elenyésző kisebbségben vannak azok a fiatalok, akik beszédcselekvési helyszínekre (kocsmák, kávéház) vagy kulturális intézményekbe járnak szabadidejükben. Érdemes azonban megemlíteni, hogy főleg a férfi megkérdezettek tizede sportpályán tölti a szabadidejét. Előzetes hipotézisünk az volt, hogy az elmúlt években a szabadidő-eltöltés helyszíneként mind nagyobb népszerűsége tett szert a pláza, ahol egyesül a passzív (kirakat-nézegetés) és az aktív kulturálódás helyszíne (mozi, éttermek, kávézók). E vélekedésünket azonban a kutatás eredményei nem igazolják. A fővárosi 15–29 éves korosztály mintegy 8 százaléka tölti szabadidejét egy átlagos hétköznap bevásárlóközpontban.

Mind korcsoportos megoszlás, mind iskola végzettség szerint vannak eltérések a szabadidő eltöltésének helyszínét illetően. Amennyiben a hétköznapi szabadidőt nézzük akkor az életkori sajátosságokat tekintve figyelemre méltó és egyben egyértelmű eltéréseket láthatunk, hiszen a 15-19 évesek korosztályában az otthon tartózkodás mellett a barátoknál való 'levés' aránya kiemelkedően magas, míg az idősebb korosztályoknál csökkenő tendenciát mutat. A rokonoknál való tartózkodás inkább a 25-29 évesek sajátossága, ez valószínűleg összefügg a párválasztással. Az iskolai végzettséget tekintve nincsenek jelentős eltérések, csupán a barátoknál töltött időt tekinthetjük annak a nyolc osztályt végzetteknek, de ők alapvetően középiskolába járnak és a 15-19 éves korosztályhoz tartoznak. A plázák látogatása elsősorban az alacsonyabb iskolai végzettségűekre és a legfiatalabb korosztályra jellemző.

A hétköznapi és a hétvégi szabadidő-eltöltés helyszínét tekintve jóval kisebb az eltérés, mint amit előzetesen feltételeztünk. Az otthoni szabadidő-eltöltésnek továbbra is primátusa van, lényeges elmozdulás csak a baráti társaság esetében érzékelhető, hiszen 60-ról 74 százalékra növekedett azok

aránya, akik barátaikkal (is) együtt töltik a szabadidejüket. A különböző kulturális terek közül a mozi a legkedveltebb (7-ről 11 százalékra nő a hétvégi látogatás aránya), de általában is elmondható, hogy minden lehetséges helyszín „használata” növekszik egy- vagy több százalékkal. A korosztályos illetve az iskolai végzettséghez kapcsolódóan a fentiek megerősítést nyernek.

57. táblázat Korcsoport szerint hol tölti leggyakrabban szabadidejét egy hétköznapon?

	15-19 éves	20-24 éves	25-29 éves
otthon	91	90	89
barátoknál	72	58	53
rokonoknál	9	11	16
utcán	4	3	4
bevásárlóközpontban	9	7	8
klubban, művelődési házban	4	3	1
kocsmában	3	6	3
valamilyen kulturális intézményben /mozi, színház stb./	6	5	7
sportpályán	12	11	8
moziban	7	10	6
egyéb helyen, éspedig: (van-e)	3	4	5
nincs szabadideje	3	4	7

A kor előrehaladtával mind az otthon töltött idő, mind a barátok társaságának szerepe csökken, ezzel ellentétben nő a rokonok körében töltött idő.

A legmagasabb iskolai végzettség sokszor még a kor függvénye a fiatalok esetében, emiatt a szabadidő eltöltés leginkább a kor függvénye.

58. táblázat Hol tölti leggyakrabban szabadidejét egy hétköznapon?

	legfeljebb 8 általános	szakmunkásképző	érettségi	diploma
otthon	91	90	89	87
barátoknál	72	60	52	57
rokonoknál	12	16	11	15
utcán	5	2	4	2
bevásárlóközpontban	11	8	6	7
klubban, művelődési házban	2	3	2	2
kocsmában	3	8	3	3
valamilyen kulturális intézményben /mozi, színház stb./	4	3	5	14
sportpályán	10	5	10	13
moziban	6	5	10	8
egyéb helyen, éspedig: (van-e)	3	1	5	6
nincs szabadideje	2	2	7	7

59. táblázat Hol tölti leggyakrabban szabadidejét egy hétvégén?

	15-19 éves	20-24 éves	25-29 éves
otthon	84	83	88
barátoknál	81	74	68
rokonoknál	16	22	25
utcán	3	2	2
bevásárlóközpontban	14	8	8
klubban, művelődési házban	6	3	3
kocsmában	6	8	5
valamilyen kulturális intézményben /mozi, színház stb./	13	13	12
sportpályán	9	11	7
moziban	12	15	9
egyéb helyen, éspedig: (van-e)	4	7	7
nincs szabadideje	1	2	3

60. táblázat Táblázat hol tölti leggyakrabban szabadidejét egy hétvégén?

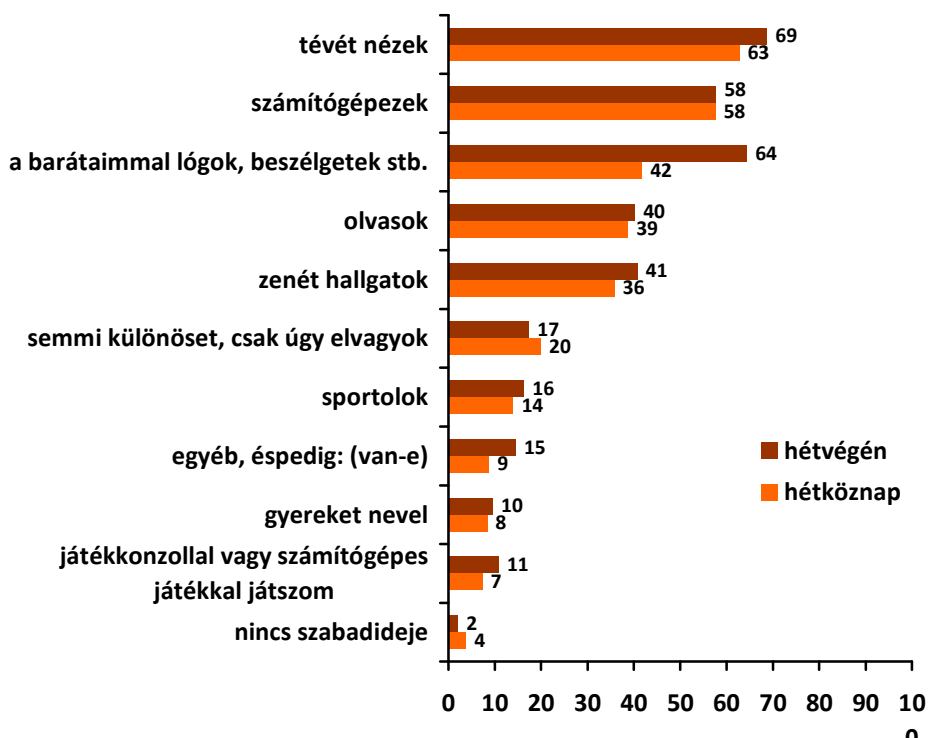
	legfeljebb 8 általános	szakmunkásképző	érettségi	diploma
otthon	86	90	84	85
barátoknál	79	75	72	65
rokonoknál	18	20	22	25
utcán	3	3	2	2
bevásárlóközpontban	15	7	9	4
klubban, művelődési házban	4	4	4	4
kocsmában	5	13	7	3
valamilyen kulturális intézményben /mozi, színház stb./	10	8	12	20
sportpályán	8	7	8	11
moziban	10	6	14	11
egyéb helyen, éspedig: (van-e)	5	2	7	9
nincs szabadideje	1	2	3	3

A hétköznap rendelkezésre álló szabadidő eltöltésének módja tehát függ a fiatalok életkorától. Fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy az országos mintában a legfiatalabb korosztályhoz tartozók 60 százaléka, míg a 25–29 évesek mindössze 43 százaléka tölti hétköznapon baráttal a szabadidejét. Elgondolkodtató az is, hogy minél kisebb településen él a megkérdezett, annál kevésbé valószínű, hogy barátokkal tölti az idejét hétköznap.

Az országos mintában a hétfégi szabadidő eltöltésének módját tekintve a 15–19 éveseknek 73 százaléka tölti az idejét a barátaival (is), míg a 25-29 éveseknél 55 százalék ez az arány. Barátaival tölti idejét a budapestiek 74 százaléka, a községben lakóknak pedig 62 százaléka. Egyébként minden más helyszínnél jellemző, hogy a fiatalabb korcsoportba tartozók, valamint a fővárosiak inkább látogatják azokat, mint az idősebbek és a községekben lakók. Az okok első látásra nyilvánvalónak tűnnek. Azt lehet vélelmezni, hogy az idősebbek esetében valószínűbb, hogy tartós párkapcsolatban élnek, esetleg már gyermekük is van, így a kevesebb szabadidejüket inkább otthon töltik. A település típusa szerinti megoszlásra viszont már nincsenek ennyire nyilvánvaló magyarázatok. Bár tudjuk, hogy vidéken rosszabb a kulturális terekkel való ellátottság, az még nem feltétlenül akadályozza annak, hogy a fiatalok a barátaikkal találkozzanak.

A baráti kör léte alapvető és meghatározó. Az Ifjúság2008 adatai azt mutatják, hogy minél fiatalabb korcsoportba tartozik a kérdezett, annál több időt tölt barátaival, valamint annál több a baráti kapcsolata. Különösen a hétvégi cselekvésben jelenik meg a baráti együttlét. Érdekes azonban megfigyelni, hogy ennek ellenére milyen fontosak azok a tevékenységek, amelyekhez nincs szükség barátokra, társakra (tévénézés, zenehallgatás, olvasás). Az is kitűnik az adatokból, hogy a szabadidő eltöltése gyakran okoz nehézséget, erre utal „a semmi különöset, csak úgy elvagyok” kategória 20 százalékos aránya.

31. ábra A szabadidő eltöltésének helyszínei hétvégén és hétköznap (százalékos előfordulás)

Saját bevallása szerint a Budapesten élők 90 százalékának van olyan baráti köre, társasága, amellyel gyakran van együtt a szabadidejében.

A FIATALOK TÁRSADALMI KÖZÉRTETE, POLITIKAI KÉRDÉSEKHEZ VALÓ VISZONYA

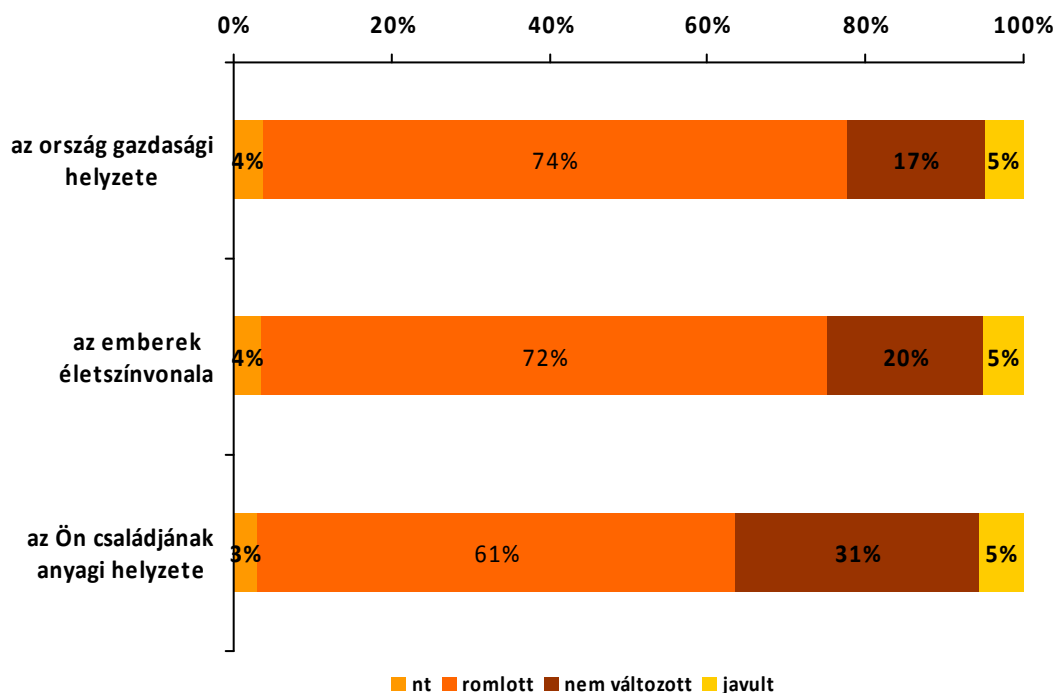
TÁRSADALMI KÖZÉRTET

A vizsgálat a társadalmi közérzet alakulását hagyományos módon az életminőségre ható gazdasági helyzet, az emberek életének szubjektív értékelése és a személyes élethelyzet több szempontú vizsgálatával közelítette meg.

Az Ifjúság2008 adatai szerint a budapesti 15–29 évesek legkedvezőtlenebbül nem az emberek életszínvonalának alakulását minősítik, hanem a gazdaság helyzetét. Az értékelhető választ adó megkérdezettek 74 százaléka szerint romlott, 17 százalékuk szerint változatlan maradt, és mindössze 5 százalékuk szerint javult a gazdaság helyzete 10 év alatt. Valamivel kedvezőbb, de szintén dominánsan negatív megítélés övezi az emberek életszínvonalának megítélését. A választ adó 15–29 évesek 72 százalékának az a véleménye, hogy az elmúlt 10 évben kedvezőtlen irányban változott az életszínvonal, míg javulásról mindössze 5 százalékuk számolt be.

Érezhetően jobb az általánosságban értelmezett „személyes helyzet” megítélése. 2008-ban a válaszadók 31 százaléka számolt be a családi helyzet változatlanáról, romlásról az előző arányokhoz képest „csak” 61 százalék számolt be.

32. ábra „Mindent számításba véve, véleménye szerint a rendszerváltozás óta, illetve az elmúlt 10 évben hogyan alakult...?” – gazdasági helyzet megítélése (százalék)

Általánosságban elmondható, hogy a kérdésben tapasztalható országos arányokhoz képest a budapestiek kedvezőbben értékelik az elmúlt 10 esztendő.

**61. táblázat A jövőben való bizalom, iskolai végzettségenként
(átlagértékek 1-5 fokú skálán)**

legfeljebb 8 általános	3,25
szakmunkásképző	3,79
érettségi	3,44
diploma	3,06
Összesen	3,35

Feltettük a kérdést hogy mennyire bíznak a jövőben. Ezt egy szemantikus differenciál skálán tettük, ahol az 1 jelölte a bízik a jövőben az 5 pedig hogy fél a jövőtől. A skála középértéke 3, az átlagérték ennél magasabb, tehát a fiatalok inkább félnek a jövőtől, közöttük a diplomások kevésbé.

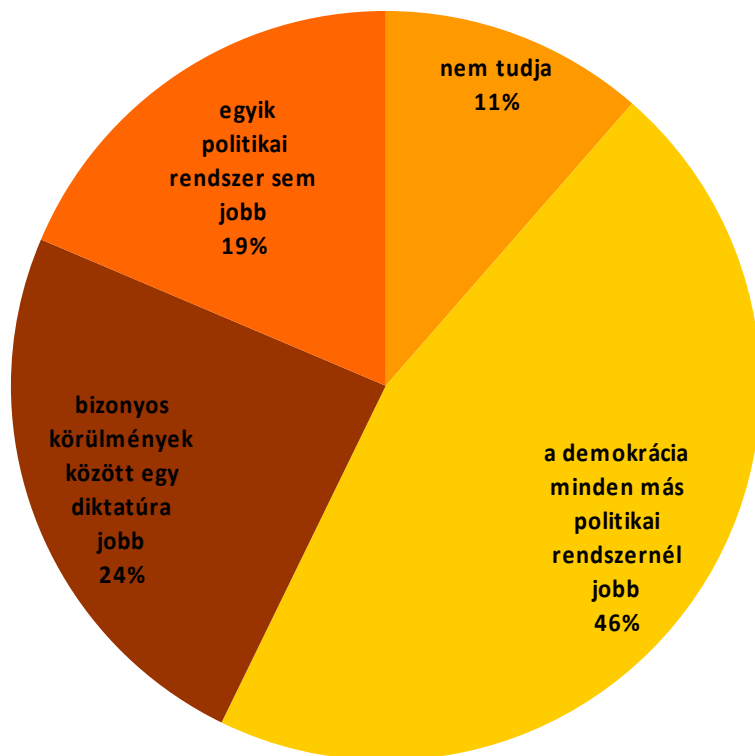
A társadalmi közérzetet a jövőre vonatkozó várakozások kapcsán is bemutatjuk. A kérdésre választ adó fővárosi fiatalok kevesebb, mint fele (40-44%) vár kedvezőtlen változásokat a gazdaságban, az emberek életszínvonalában, és a személyes helyzetére vonatkozóan. Mindhárom esetben 30 százalék körül mozog a változatlanságot valószínűsítők aránya. A javulást prognosztizálók aránya a családi esélyekre vonatkozó dimenzióban 24%.

**62. táblázat És ha a jövőre gondol, mit tart valószínűnek? A következő 10 évben
hogyan fog alakulni...
(a válaszok százalékos megoszlása)**

	az ország gazdasági helyzete	az emberek életszínvonala	az Ön családjának anyagi helyzete
nt	6	5	6
romlik	43	44	40
nem változik	28	29	31
javul	23	21	24

A politikai szocializációs vizsgálatok hagyományosan elemzik a társadalom demokráciához és a diktatúrákhoz való viszonyát. A budapesti 15–29 évesek 24 százaléka azon a véleményen van, miszerint bizonyos körülmények között egy diktatúra jobb, mint a demokrácia, további közel ötödük számára pedig gyakorlatilag lényegtelen, hogy demokratikus vagy diktatórikus körülmények között él-e. Az is feltűnő, hogy 11 százalék nem tudja eldönteni, hogy melyik állítás az inkább megfelelőbb.

33. ábra A demokratikus és a diktatórikus politikai rendszerek megítélése korcsoportok szerint – A következő kijelentések közül melyik áll a legközelebb az Ön véleményéhez? (válaszok százalékos megoszlása)

A társadalmi közérzet következő fontos dimenziója a jelenlegi helyzet megítélése. Az aktuális helyzet elemzése több faktor együttes figyelembevételével történt. Az iskolában szokásos ötfokú skálán kellett a fiatalok élethelyzetét leíró 10 tényezőt megítélni. Egyetlen olyan tényező sem volt, amelynek átlaga ne haladta volna meg a 2,5-öt, azaz a skálaátlagot. Ezek alapján úgy tűnik, hogy a 15–29 éves budapestiek jelenlegi életük meghatározó területeit továbbra is inkább pozitívan ítélik meg. Különösen magas az elégedettség a fiatalok életét legjobban befolyásoló két tényezővel, a baráti- és a partnerkapcsolataikkal.

A munkavállalási lehetőségek és az anyagi helyzet megítélése a 3-as átlaggal írható le.

63. táblázat Mennyire elégedett Ön a következő dolgokkal? (átlagértékek ötfokú skálán)

baráti kapcsolataival	4,2
partnerkapcsolataival	3,8
tanulás lehetőségeivel	3,5
azzal az ismeretmennyiséggel, amit idáig megszerzett	3,4
személyes élettervei megvalósításának esélyeivel	3,1
jelenlegi életszínvonalával	3,1
jövőbeli kilátásaival	3,1
munkavállalási lehetőségeivel	3,0
anyagi helyzetével	3,0
mindent egybevetve azzal, ahogyan most él	3,2

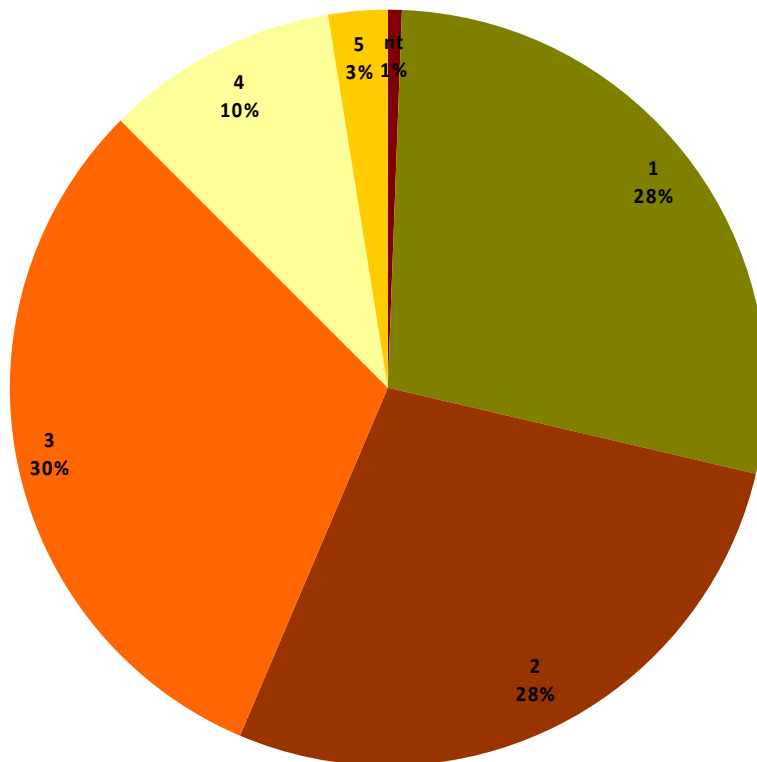
A fenti kérdőívblokk része volt a szubjektív helyzet megítélésének vizsgálata is. Mindent egybevetve az elégedettség átlagértéke 3,2.

Politikai érdeklődés és vélemény

A politika iránti érdeklődés szintje alacsony a korosztályon belül. A válaszadók közel 60 százalékát nem, vagy egyáltalán nem érdekli a politika. Közepes intenzitású érdeklődés mintegy 30, intenzívebb érdeklődés 9 százalék esetében regisztrálható.

Továbbra is érvényes azonban, hogy az iskolai végzettség alapvetően meghatározza a fiatalok politikával kapcsolatos attitűdjét. Az összefüggés szinte lineáris. Minél alacsonyabb iskolázottságú a kérdezett, annál kevésbé érdekli a politika iránt, illetve minél magasabb a végzettsége, annál valószínűbb, hogy az érdeklődése skálaátlag körüli, vagy annál magasabb lesz.

**34. ábra Mennyire érdekli Önt a politika?
(válaszok százalékos megoszlása)**

A politika iránti csekély affinitás összefüggésben lehet azzal is, hogy a vizsgált korosztály harmada úgy érzi, hogy a politikusokat egyáltalán nem érdekli, 41 százalékot inkább nem érdekli a fiatalok véleménye. Azok aránya, akik szerint a politikusokat érdekli a fiatalok véleménye 24%, és 1 százalék azok aránya, akik szerint a politikusokat nagyon érdekli a fiatalok véleménye.

Ez azt is maga után vonja, hogy a 15–29 évesek úgy vélekednek, alapvetően nincs beleszólásuk a közügyekbe, különösen az országos ügyekbe.

**64. táblázat Ön szerint mennyi lehetőségük van a fiataloknak beleszólni...?
(százalékos megoszlás)**

	az országos közügyekbe	a helyi közügyekbe
nagyon sok lehetőségük van	1	1
van lehetőségük	20	23
nem igazán van lehetőségük	43	42
egyáltalán nincs lehetőségük	36	35

A fővárosi fiatalok 37 százaléka szokott a helyi közügyekben tájékozódni, azok aránya pedig, akik nem foglalkoznak a helyi ügyekkel 62 százalék.

Annak ellenére, hogy a fiatalok nem érzik, úgy, hogy beleszólhatnak a helyi ügyekbe, közel negyedük spontán említett olyan fórumokat, ahol ezt elvileg megtehetné. A lakossági fórum, a fogadóóra és az internetes fórumokat 25-25% említette. Ezzel ellentétben a megkérdezettek 24 százaléka semmilyen olyan lehetőséget nem tudott felsorolni, ahol elmondhatná észrevételeit a helyi ügyekkel kapcsolatban.

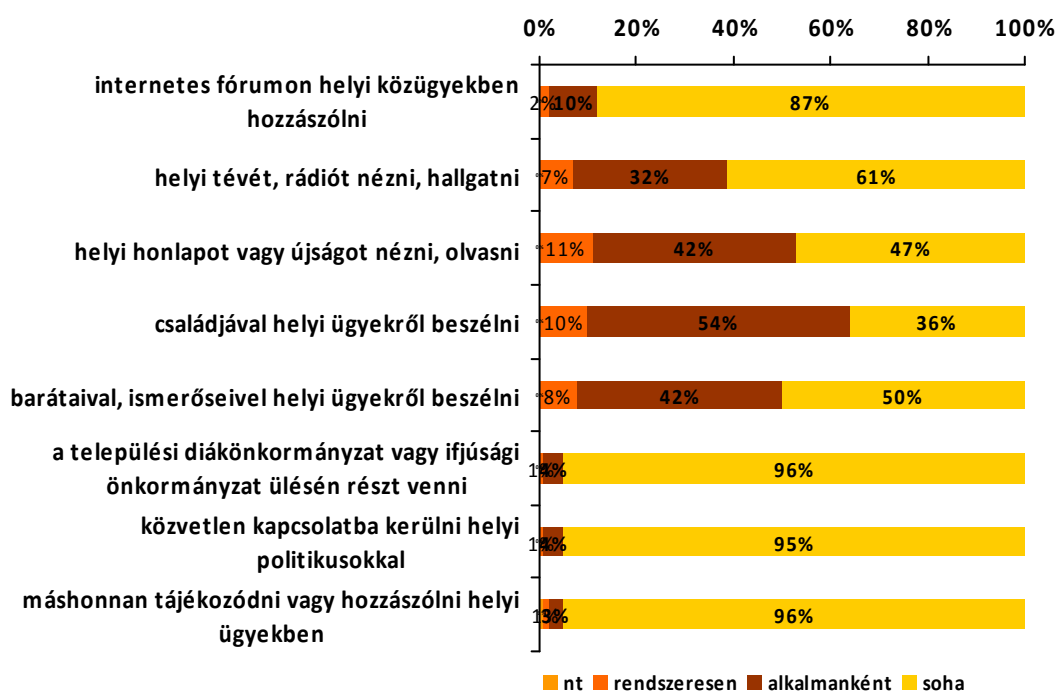
**65. táblázat Milyen lehetőségeik vannak a fiataloknak az Ön lakóhelyén arra, hogy
hallassák a hangjukat a helyi közügyekben?
(százalékos megoszlás)**

	nt	említi	nem említi
lakossági fórum	8	25	66
képviselői, polgármesteri fogadóóra	8	24	67
diákönkormányzat, ifjúsági önkormányzat	9	15	76
internetes fórumok	8	25	67
semmilyen	9	24	68

A 15–29 éves fővárosiak majdnem kétharmada szokott rendszeresen vagy alkalmanként családjával helyi ügyekről beszélgetni. 53 százaléuk legalább alkalmanként elolvassa a lokális újságot vagy megnézi a helyi honlapot. 39 százaléuk legalább alkalmanként belenéz vagy belehallgat a helyi televízió, illetve rádió műsoraiba.

Figyelemre méltó viszont az a tény, hogy a fiatalok mindössze 12 százaléka szokott legalább alkalmanként internetes fórumokon helyi közügyekben véleményt nyilvánítani, és 5 százaléuk kerül legalább alkalmanként közvetlen kapcsolatba helyi politikusokkal. Fontos, és a korosztály általános közéleti aktivitására utal, hogy 3 százaléuk vesz részt legalább alkalmanként a települési diákönkormányzat vagy ifjúsági önkormányzat munkájában.

35. ábra Helyi közéleti tevékenység – „Milyen gyakran szokott Ön...?”

A 15–29 éves fiatalok politikai érdeklődésének alacsony intenzitása mellett rögzíthető a politikai és egyes civil intézmények iránt megnyilvánuló bizalmatlanság is.

Az adatokból jól látszik, hogy a skála értékeinek teteje üres, azaz a bizalom nem jellemző a felsorolt intézmények iránt. A felsorolás két szélén, az alkotmánybíróság és a kormány áll. A rendőrség és a pénzügyintézetek iránti bizalmi index is a skála alsó felében – 3 alatt - van.

66. táblázat Mennyire bízunk Ön a következőkben? (átlagértékek 5 fokozatú skálán)

az Alkotmánybíróságban	3,6
a Köztársasági Elnökben	3,4
a honvédségben	3,1
a bíróságokban	3,1
a település (kerület) polgármesterében	3,1
a rendőrségben	2,9
az egyházakban általában	2,8
az Országgyűlésben	2,8
a bankokban, biztosítóknál	2,7
a kormányban	2,5

A magyar 15–29 éves fiatalok szerint ahhoz, hogy valaki jó állampolgár legyen, mindenekelőtt törvénytisztelőnek kell lennie, illetve fizetnie kell az adókat és járulékokat. E két szempont megelőz minden más dimenziót.

A második csoportba továbbra is inkább fontos szempontok tartoznak, így az önálló véleményalkotás és a szavazáson való részvétel. Itt azonban érdemes felhívni a figyelmet egy látszólagos ellentmondásra. Bár a 15–29 évesek tisztában vannak azzal, hogy közügyekben önálló

véleményt kellene alkotniuk, sőt részt kellene venniük a választásokon, a valós részvételi hajlandóság – mint majd látni fogjuk – mégis rendkívül alacsony e korosztályon belül. A norma és a napi rutin tehát nem mindig kapcsolódik össze. Az aktív politizálás a legkevésbé fontos a budapesti fiatalok számára.

**67. táblázat Ahhoz, hogy valaki jó állampolgár legyen, mennyire fontos...?
(átlagértékek 5 fokozatú skálán)**

mindig tartsa be a törvényeket és az előírásokat	4,2
fizesse meg az adókat és a járulékokat	4,2
másokétól független, önálló véleményt alkosson a dolgokról	4,0
szavazzon a választásokon	3,7
támogassa azokat, akik őnála rosszabb körülmények között élnek	3,6
tájékozott legyen az országos ügyekben	3,5
tájékozott legyen a lakóhelyi, iskolai, munkahelyi közösségét érintő ügyekben	3,4
aktívan részt vegyen a lakóhelyi, iskolai, munkahelyi közösségét érintő ügyekben	3,0
aktívan tevékenykedjen önkéntes szervezetekben	2,9
aktívan politizáljon	2,5

A jó állampolgár kritériumrendszerének áttekintése után bemutatjuk azokat a dimenziókat, amelyek fontos adalékanyagok a jelenkori politikai helyzetkép felvázolásához. Megkértük a fiatalokat, hogy mondják meg, mekkora ellentéteket érzékelnek bizonyos társadalmi intézmények között. Az eredményeket egy 100 fokú skálán mutatjuk be. A 100 jelentené azt, hogy minden válaszoló fiatal szerint nagyon nagy az ellentét a két attribútum között. Jól látható, hogy a 15–29 éves budapestiek leginkább a politikai aktorok egymás közötti konfliktusát érzékelik feszítőnek.

A kormány és az ellenzék, valamint baloldaliak és jobboldaliak közötti ellentét értéke 89-88 átlagpont. A társadalmi, szociális konfliktusok közül messze kiemelkednek a szegények és gazdagok, valamint a romák és nem romák közötti ellentét.

Közepes, illetve annál valamivel magasabb intenzitású ellentétet tapasztalnak a 15–29 évesek az adófizetők és a segélyen élők, a vállalkozók és alkalmazottaik, valamint a fővárosban élők és a vidékiek között.

A fiatalok közvetlen életvilágát érintő esetleges konfliktus-potenciálok ennél kisebb átlagértéket kaptak a 0-tól 100-ig terjedő skálán. Legkisebb az ellentét a hívők és a nem hívők között (41 átlagpont).

68. táblázat Mekkora az ellentét a magyar társadalomban a különböző csoportok között a fiatalok véleménye szerint? (átlagértékek 100 fokozatú skálán)

kormány és ellenzék között	89
baloldaliak és jobboldaliak között	88
a gazdagok és szegények között	76
a cigányok és a nem-cigányok között	73
vállalkozók és alkalmazottaik között	63
adófizetők és segélyen élők között	56
fővárosiak és vidékiek között	52
tanárok és diákok között	50
ideköltöző határon túli magyarok és a Magyarországon születettek között	50
fiatalok és nyugdíjasok között	48
szülők és gyerekeik között	44
hívők és nem hívők között	41

Politikai aktivitás

A közéleti érdeklődés mellett, a politikai aktivitás több dimenzióját is vizsgálta az Ifjúság2008 kutatás. Egy most esedékes parlamenti választáson a megkérdezett budapesti fiatalok 26 százaléka venne biztosan részt, 21 százalékuk pedig határozottan kijelentette, semmiképpen nem menne el szavazni. 15 százalék nem válaszolt a pártpreferenciát vitató kérdésre, és 22 százalék pedig még nem döntött a kérdésben.

69. táblázat Pártok támogatottsága az összes 18 éven felüli és a biztos szavazó pártot választók körében (százalék)

nv	15
Fidesz /Fidesz Magyar polgári Szövetség/	25
JMM /Jobbik Magyarországért Mozgalom/	2
KDNP /Kereszténydemokrata Néppárt/	0
MDF /Magyar Demokrata Fórum/	2
MIÉP /Magyar Igazság és Élet Pártja	1
MSZP /Magyar Szocialista Párt/	9
SZDSZ /Szabaddemokraták Szövetsége/	2
egyéb párt:	1
semmiképpen sem menne el szavazni	21
elmenne, de nem tudja, melyik pártra voksolna	22

A politikai aktivitás második dimenziója a szervezethez való kapcsolódás. A fiatalok 11 százaléka tagja formálisan is valamilyen szervezetnek. Az alábbi táblázat ezeket a formális tagságokat veszi számba szervezetenként.

Sportklubokhoz vagy sportegyesületekhez kapcsolódnak a legtöbben (14%), ezt követik a diák és hallgatói szervezetek, valamint a szabadidős organizációk mintegy 10-9 százalékkal.

**70. táblázat A szervezetekhez való kapcsolódás jellegzetességei
(százalék)**

	formális tagság	részt vesz a munkájukban	néha elmegy a rendezvényeikre	nem kapcsolódik
diákszervezet	4	3	3	90
szabadidős szervezet, csoport	2	3	4	91
kulturális, hagyományőrző, művészeti csoport, szervezet	1	3	3	93
sportklub vagy egyesület	3	6	5	85
környezetvédelmi, természetvédelmi, állatvédő szervezet	1	2	3	94
lelki, szociális problémákkal foglalkozó szervezet	0	1	1	98
jótekonysági szervezet	0	2	1	97
egyházi szervezet, vallási közösség (nem egyház!!!)	0	2	1	97
emberjogi mozgalom vagy szervezet		1	1	98
békemozgalom	0	1	1	97
szakszervezet	1	0	1	98
szakmai egyesület	1	1	1	97
más érdekvédelmi szervezet	0	1	1	98
politikai ifjúsági szervezet	0	1	1	98
más ifjúsági szervezet	1	1	1	98
párt	0	0	1	99
polgári kör	0	1	1	99
polgárőrség	0	1	1	99
határon túli vagy határon túliakkal foglalkozó szervezet	0	1	1	98

A budapesti fiatalokat megkérdeztük, hogy kötődnek-e valamilyen, a civil szervezetekhez hasonló, de nem formális /nem bejegyzett/ közösséghez vagy mozgalomhoz, erre a kérdésre 2 százalék válaszolt igennel.

A fejezet utolsó dimenziója a direkt politikai aktivitást, a tiltakozási potenciált vizsgálja. A nemzetközi szakirodalom megkülönbözteti a potenciális és az aktuális részvétel fogalmát. A potenciális részvétel a várható, míg az aktuális a jelenlegi, esetleg múltbeli tiltakozási aktivitást vizsgálja. Erre a két dimenzióra asszimetria jellemző, a potenciál szinte minden esetben nagyobb, mint az aktuális részvétel.

A legtöbben (7%) valamilyen legális tiltakozásban vettek részt, ezek a politikai nyilatkozatok, kezdeményezések aláírása, illetve a szórólapterjesztés.

71. táblázat Kampánytevékenységben, valamint tiltakozásban való potenciális és tényleges részvétel (százalék)

	részt vett	részt venne
politikai nyilatkozatok, kezdeményezések aláírása	7	12
szórólap terjesztés	7	9
engedélyezett politikai demonstráció, tüntetés	5	10
utcai zavargás	2	3
ajánlócédula gyűjtés	2	4
a köz- vagy magántulajdon megrongálása	2	2
engedélyezett sztrájk	2	9
nem engedélyezett politikai tüntetés	2	4
politikai plakátok ragasztása	2	4
személyekkel szembeni erőszak alkalmazása	2	2
bérleti díj, adófizetési díj megtagadásában	1	2
jelszavak falra festése	1	2
személyek megdobálása például tojással	1	2
félpályás útlezárásban	1	2
egészpályás útlezárásban	0	2

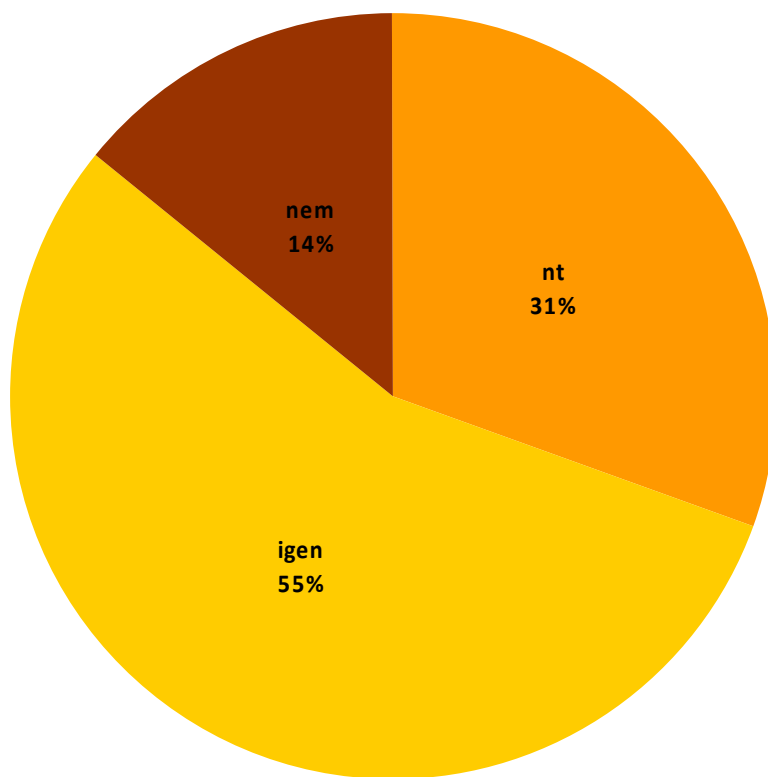
A különböző illegális tiltakozási formák jelenkori használata illetve potenciális esélyei alacsonyak. 2-2 százalék sorolta magát olyan aktivitások mellé, mint az utcai zavargások, a jelszavak falra festése, mások bántalmazása.

Ifjúsági szolgáltatások

Az Ifjúság2008 kutatás adatfelvételében először vizsgáltuk meg azt, hogy milyen ifjúsági szolgáltatások vannak, milyenekre van igény, illetve hogy az állami/önkormányzati ifjúsági intézményrendszer mennyire hatékonyan éri el a fiatalokat.

Budapesten a fiatalok 55 százaléka állította, hogy van számára elérhető közelségben olyan civil vagy egyházi szervezet, amely a fiatalok számára nyilvános programokat szervez.

36. ábra **Vannak-e az Ön számára elérhető közelségben olyan civil vagy egyházi szervezetek, szolgáltatások, amelyek a fiatalok számára szerveznek különböző programokat?"**

Az ifjúsági intézmények közül a fiatalság számára ma is a régen kiépített művelődési intézmények a leginkább elérhetők. A válaszadók bő kilenczede állította, hogy van hozzá elérhető közelségben művelődési ház, könyvtár, illetve diákparlament.

**72. táblázat Van-e Önöknél...?
(százalék)**

művelődési ház, kultúrház, ifjúsági ház	92
könyvtár	88
sportpálya, sportolásra alkalmas hely	83
egészséggel kapcsolatos tanácsadás	49
droggal, alkohollal, szenvedélybetegséggel kapcsolatos tanácsadás	49
pályaválasztási, munkahely keresési tanácsadás	48
egyházhoz kapcsolódó ifjúsági csoport, szervezet (pl. bibliaóra, gyermekmegőrzés stb.)	42
ifjúsági tanácsadó, információs iroda	39
környezetvédelmi, település szépítési egyesület	38
teleház, e-Magyarország pont (ingyen internet)	38
amatőr kulturális egyesület (színjátszók, zenészek stb.)	37
hagyományőrző egyesület, néptáncsoport	35
klubhelyiség vagy ehhez hasonló találkozóhely a fiataloknak (ami nem a kocsmá)	31
ifjúsági önkormányzat, ifjúsági parlament	21
települési/kerületi diákönkormányzat, diákparlament (tehát nem iskolai!)	17

A szükségességre vonatkozó sorrend némiképp módosul. A fővárosi fiatalok leginkább a sportpályák szükségességét hangsúlyozták, ezt követte a könyvtárak és a drog, illetve alkoholproblémákkal kapcsolatos tanácsadók léte.

**73. táblázat Mennyire van/vagy volna szükség az alábbi szervezetre, helyszínre?
(százalék)**

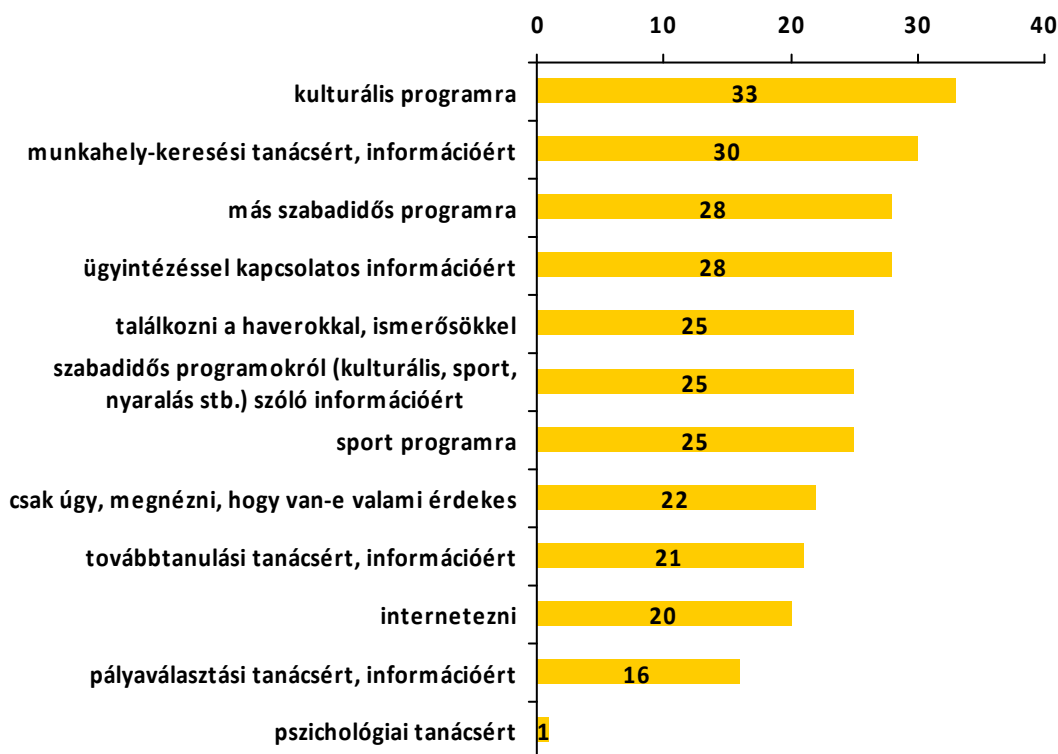
	nt	egyáltalán nem	inkább nem	inkább igen	nagyon van rá szükség
sportpálya, sportolásra alkalmas hely	4	11	8	22	55
könyvtár	4	12	9	24	51
droggal, alkohollal, szenvedélybetegséggel kapcsolatos tanácsadás	10	10	8	22	50
művelődési ház, kultúrház, ifjúsági ház	4	11	7	29	50
teleház, e-Magyarország pont (ingyen internet)	13	8	11	21	48
klubhelyiség vagy ehhez hasonló találkozóhely a fiataloknak (ami nem a kocsmá)	11	9	12	23	45
környezetvédelmi, település szépítési egyesület	12	9	12	23	43
pályaválasztási, munkahely keresési tanácsadás	9	10	9	29	43
egészséggel kapcsolatos tanácsadás	12	10	10	26	42
ifjúsági tanácsadó, információs iroda	12	8	14	26	40
ifjúsági önkormányzat, ifjúsági parlament	16	9	15	24	36
amatőr kulturális egyesület (színjátszók, zenészek stb.)	14	8	14	29	35
települési/kerületi diákönkormányzat, diákparlament (tehát nem iskolai!)	16	10	15	25	34
hagyományőrző egyesület, néptáncsoport	14	9	15	29	33
egyházhoz kapcsolódó ifjúsági csoport, szervezet (pl. bibliaóra, gyermekmegőrzés stb.)	13	12	16	27	32

Ifjúsági irodák és ifjúsági referensek

A fiatalok 11 százaléka legalább egyszer volt már ifjúsági irodában (a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében nagyobb arányban kaptuk ezt a választ), 85 százalékuk még sosem járt ilyen helyen, további 3% pedig nem is hallott arról, hogy létezik ez az intézmény.

Az ifjúsági irodák kínálta szolgáltatások szinte mindegyikét a valaha ott járt fiatalok 20-30 százaléka vette igénybe. Egyetlen kivétel a pszichológiai tanácsadás, 1 százalékos aránnyal.

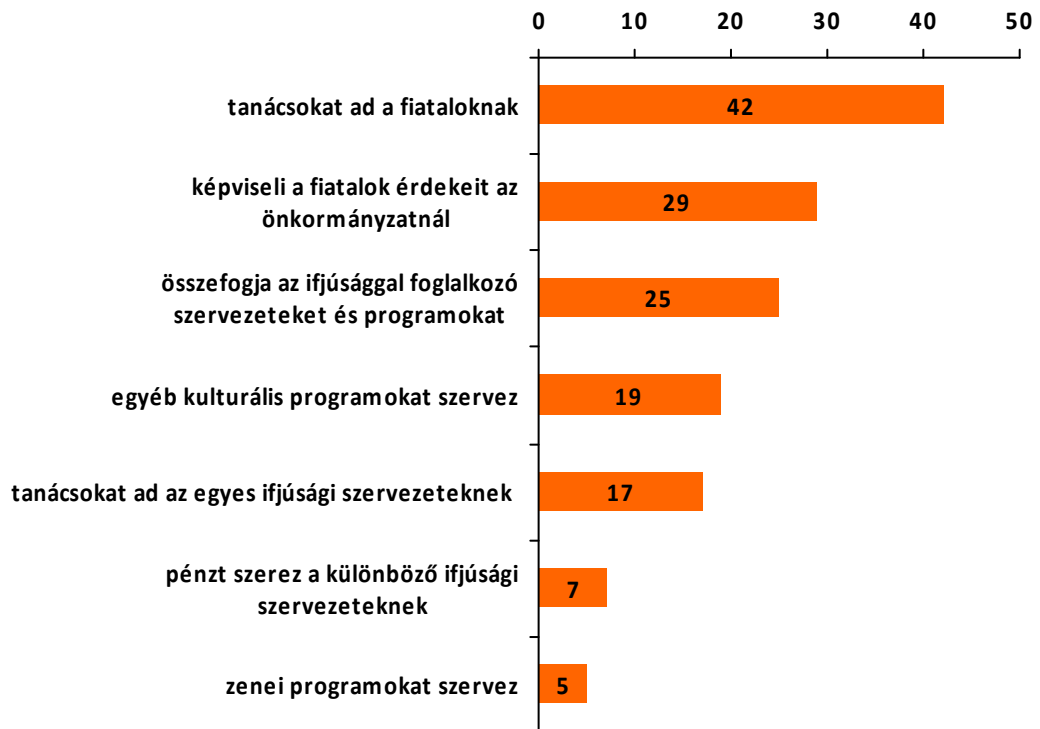
37. ábra Az ifjúsági irodák látogatásának okai
(százalék)

Azoknak, akik jártak már ifjúsági irodában, 17 százaléka állította, hogy teljesen elégedett 59 százalék pedig inkább elégedett volt a szolgáltatással. Az önkormányzatok által kinevezett ifjúsági referensek ismertsége, a róluk való ismeret sokkal alacsonyabb, mint az ifjúsági irodáké. A fiatalok több mint fele, 62 százaléka nem hallott még róla, hogy léteznek ifjúsági referensek. A válaszadók 9 százaléka mondta, hogy szerinte van ilyen Budapesten, 8 százalék szerint nincs, további 20 százalék pedig nem tudott válaszolni a kérdésre.

Nem csak, hogy sokan nem tudnak az ifjúsági referensek létezéséről, de ugyancsak pontatlan képük van arról, mit is csinál egy ifjúsági referens. Miután felolvastuk a fiataloknak az ifjúsági referens definícióját, az alábbi válaszokat kaptuk a tevékenységekre nézve.

38. ábra Mi(ke)t csinál egy ifjúsági referens a fiatalok véleménye szerint?
(az említések százalékában)

VALLÁSOSSÁG

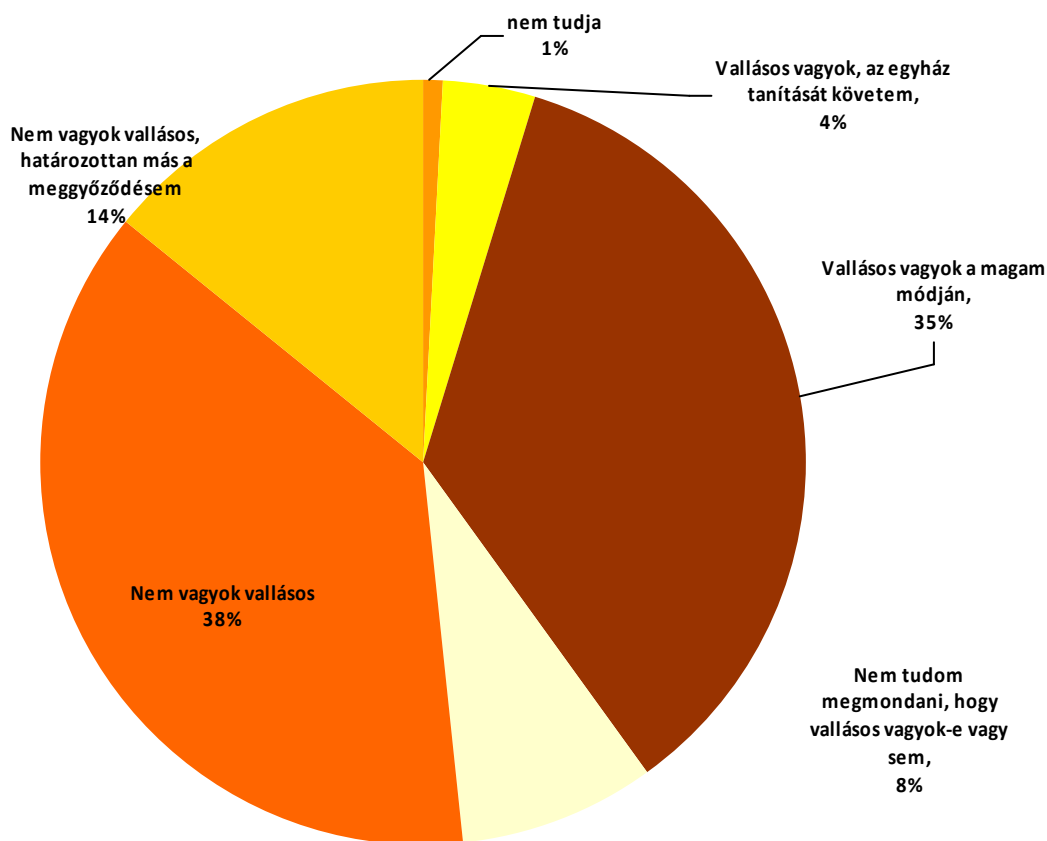
A fővárosi tanulmányban a vallási önbesorolásra, a vallásos nevelésre, a felekezethez tartozásra, a vallásgyakorlatra, bizonyos természetfeletti dolgokba vetett hitre, valamint egy vallási rituáléhoz fűződő viszonyra vonatkozó eredményeket ismertetjük.

Az Ifjúság2008 kutatásban szereplő összes összehasonlítható indikátor szerint a 15–29 éves korosztály vallásossága a korábbi évekhez képest csökkenő tendenciát mutat.

2008-ban a 15–29 éves fővárosi korosztály 39 százaléka tartotta magát vallásosnak. Közülük egy kisebb csoport az egyház tanítását követően vallásos (4%).

A „nem vagyok vallásos” kijelentést tevő fiatalok csoportja a teljes populáció több mint fele.

39. ábra A következő, vallásosságról szóló kijelentések közül melyikkel tudná önmagát a leginkább jellemezni? (százalék)

A vallási nevelésre vonatkozó kérdésre adott válaszokból kitűnik, hogy a válaszolók közel negyede vallásos neveltetésben részesült.

Az önbesorolás és a vallásos neveltetés ellenére a legtöbb budapesti fiatal római katolikusként jegyezték be.

**74. táblázat Milyen felekezetben keresztelték meg / jegyezték be Önt?
(százalék)**

semmilyenben sem	25
római katolikus	61
református	11
evangélikus	1,5
görög katolikus	0,7
izraelita, zsidó	0,3
baptista	0,1
Hit Gyülekezete	0,2
buddhista	0,2
egyéb felekezet, vallási közösség	0,2

Jelenleg a fiatalok fele nem érzi magát egyik vallásos felekezethez valónak sem. 42 százalékuk a katolikus felekezethez érzi magát a legközelebb. Ennek a 42 százalékos fiatal katolikus populációnak kétharmada a saját módján gyakorolja a vallást.

**75. táblázat Jelenleg érzi-e önmagát valamilyen vallási felekezethez tartozónak?
(százalék)**

Nem tudja	0,1
semmilyenben sem	50
római katolikus	42
református	5
evangélikus	0,7
görög katolikus	0,5
izraelita, zsidó	0,3
baptista	0,2
Jehova tanúi	0,1
Hit Gyülekezete	0,4
buddhista	0,1
protestáns	0,2
egyéb felekezet, vallási közösség	0,7

A vallásosság társadalmi megjelenését leggyakrabban a vallásgyakorlaton keresztül szokás mérni. Az egyházi keretekhez kötődő vallásosság eme indikátora is csökkenésről tanúskodik mind a rendszeres, mind az alkalmi vallásosság terén.

**76. táblázat Milyen gyakran jár egyházi, vallási közösségi szertartásokra /mise, istentisztelet/, leszámítva a családi eseményeket /esküvő, temetés, keresztelő?
(százalék)**

hetente többször	1
minden héten egyszer	2
havonta kétszer-háromszor	2
havonta egyszer	4
évente néhányszor	15
évente egyszer	10
ritkábban mint évente	18
soha	46

A legalább heti rendszerességgel vallásukat gyakorlók aránya 3 százalék. A fővárosi fiatalok kétharmada ritkábban, mint évente, illetve soha nem jár egyházi szertartásokra.

15–29 éves korosztály kb. egynegyede biztos benne, hogy lesz egyházi esküvője is, illetve ezen belül egy kisebb csoportnak már volt is. Ha ehhez hozzávesszük, azt a 23 százalékot, akik valószínűsítik, hogy egyházi házasságot is fognak kötni, akkor azt mondhatjuk, hogy a fiatalok fele számára az egyházi szertartás fontos.

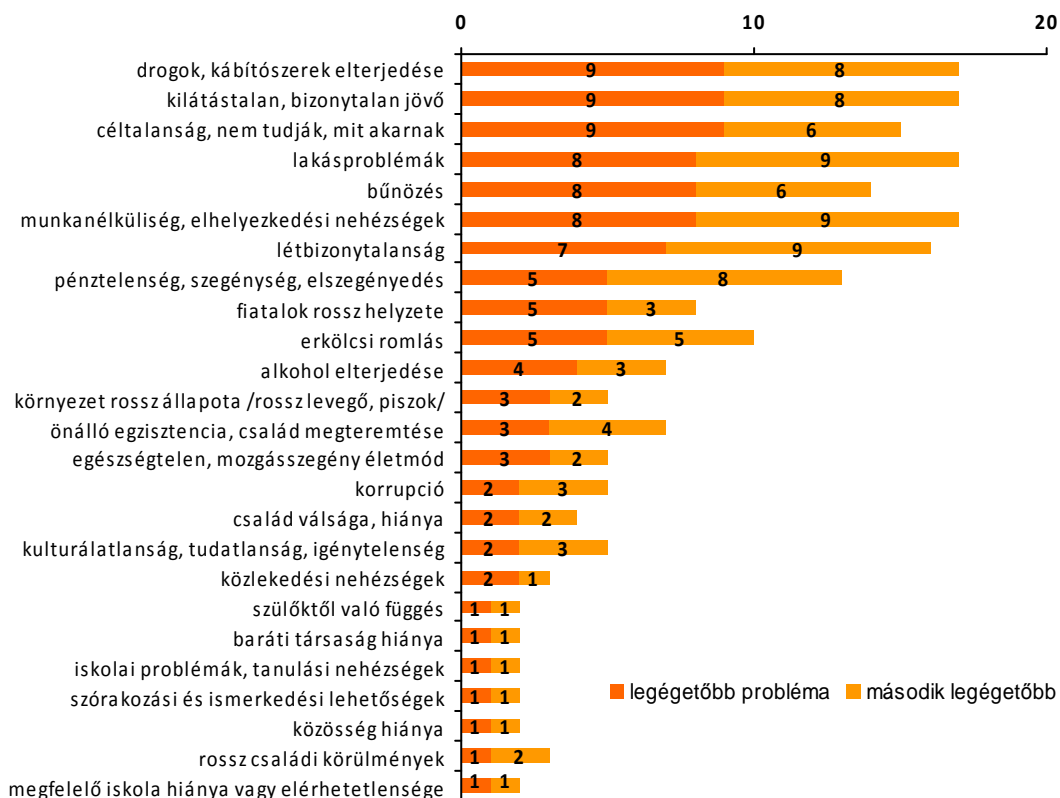
**77. táblázat Volt-e, illetve lesz-e Önnek egyházi esküvője, ha megházasodik?
(százalék)**

nem tudja	24
volt	8
biztosan lesz	17
valószínűleg lesz	23
valószínűleg nem lesz	15
biztosan nem lesz	12

AZ IFJÚSÁG LEGÉGETŐBB PROBLÉMÁI

A fővárosi 15–29 éves korosztály számára a drogok, a kilátástalanság, céltalanság, a lakáshelyzet megoldatlanságai, a bűnözés és a munkanélküliség a legfontosabb problémák. Ezek között a problémák között nem lehet kifejezetten sorrendiséget kimutatni.

40. ábra Az ifjúság legégetőbb helyi problémái a fiatalok szerint (százalék)

A kutatásban résztvevő legfiatalabb, 15–19 éves korosztály az átlagosnál jóval nagyobb problémaként értékelte a droghasználat terjedését és a bűnözést, mint a többi korosztály. A 20–24 évesek a céltalanságot és a kilátástalanságot említették különös hangsúllyal. A 25-29 éves korcsoportban az önálló egzisztencia megteremtésével összefüggő problémák tovább erősödnek és megjelenik a lakásprobléma kilátástalansága és a létbizonytalanság is.

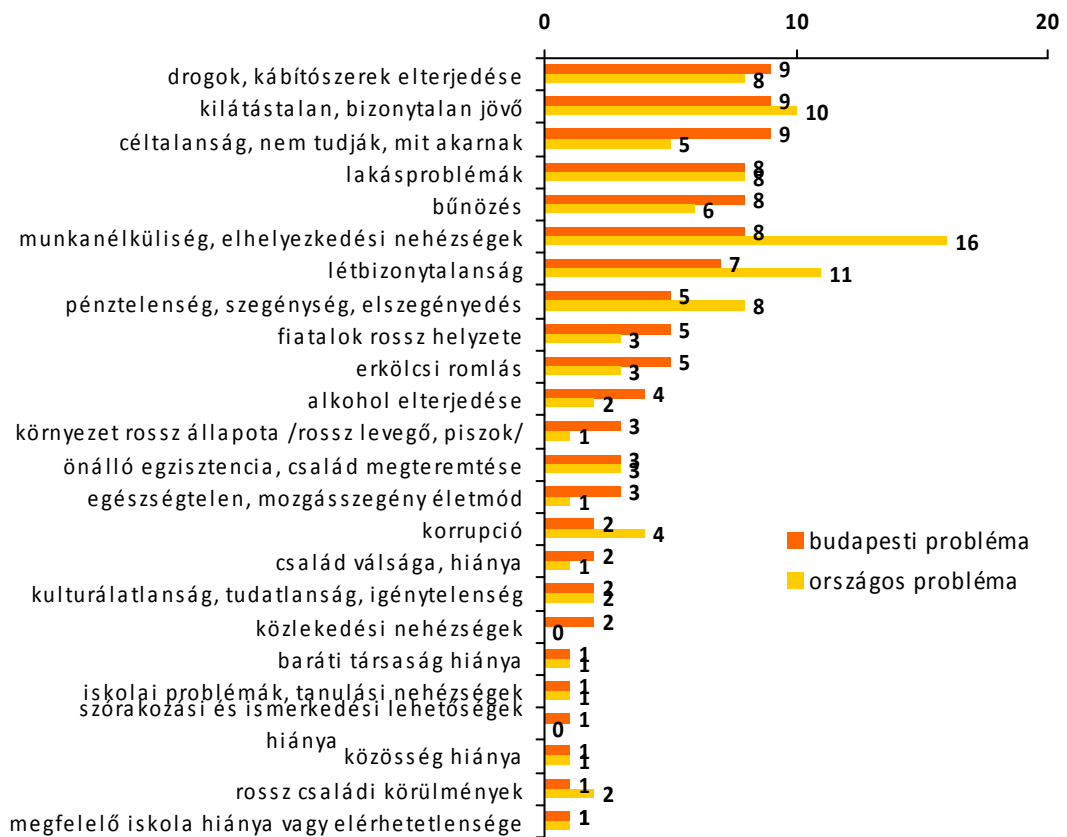
78. táblázat Korcsoportonként az öt legégetőbb probléma (százalék)

	15-19 éves	20-24 éves	25-29 éves
bűnözés	11		
drogok, kábítószeres elterjedése	10	8	10
céltalanság, nem tudják, mit akarnak	8	10	9
munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	8	8	
kilátástalan, bizonytalan jövő	8	10	11
lakásproblémák kilátástalansága		8	9
létbizonytalanság			9

Ezek az egzisztenciális problémák kevésbé köthetők az önkormányzat cselekvési lehetőségeihez. A bűnözés és a drogok elleni küzdelem után felsorolt problémák általános társadalmi problémák, melyekre az önkormányzatok eszköztárára nem tud megoldással szolgálni.

A budapesti problémákat az országossal összevetve 3 dimenzióban nagy különbséget találunk: munkanélküliség, létbizonytalanság és az elszegényedés országos szinten jóval komolyabb problémának számít, mint azt a fővárosban kimutattuk.

41. ábra Az ifjúság legégetőbb problémái országosan és helyben a fiatalok szerint (százalék)

Záró megjegyzések

A leglényegesebb megállapításokat az alábbi felsorolás tartalmazza

Oktatási expanzió

- A 2008-as adatok azt mutatják, hogy tart az expanzió folyamata: a teljes sokaságból 2000-ben 34, 2004-ben 40, 2008-ban 46 százaléknyan jártak iskolába az adatfelvétel idején. Ez a növekedés a fővárosi fiatalokra nézve ilyen intenzíven nem jellemző, közöttük a tanulók aránya 43 százalék.

Kevés gyermek vállalása

- Átlagosan 1,4 gyermeket terveznek a vizsgált korosztályba tartozó fiatalok, a fiúknál ez az arány alacsonyabb, ők 1,3, míg a lányok 1,5 gyermeket szeretnének. A 15–29 éves korosztály mintegy 21 százaléka jelenti ki határozottan, hogy nem tervez (további) gyermeket, 13 százalékuk a körülményektől teszi függővé, 5 százalékuk pedig nem tud erre a kérdésre válaszolni.

Elhelyezkedési nehézségek

- A még nem dolgozó fiatalok 10%-a szerint 1-2 héten belül talál magának munkahelyet, és közel felük véli úgy, hogy 3 hónapon belül képes lesz elhelyezkedni. Az igazán pesszimisták aránya (6 %), ők úgy gondolják, hogy több mint fél évre lesz szükségük az első munkahely megszerzéséhez. A valóságban pedig a fiatalok átlagosan 4,5 hónap alatt találtak munkát, miután befejezték az iskolát.

A fekete munka aránya

- Az alkalmazottak közül 13 százalék teljes fizetését, további 14 százalék pedig egy részét zsebbe kapja.

A munkanélküliség fenyegetése

- A jelenleg is dolgozó fiatalok 33 százaléka tart attól, hogy a közeljövőben elveszíti munkáját, 56 százalék azok aránya, akik viszonylagos védettséget élveznek.

Az anyagi helyzet

- Az egy háztartásra jutó havi nettó jövedelem átlagosan 263 ezer forint. A fiatalok háztartásainak ötödében (19 százalék) havi gyakorisággal fordul elő, hogy a hónap végére elfogy a pénz. További ötödében (18 százalék) ez a probléma viszonylag gyakran – fél évnél gyakrabban – jelentkezik, a fiatalok 15 százaléka szerint ennél ritkábban, és a 15–29 évesek 39 százaléka számolt be arról, hogy háztartásuk nem szembesül ilyen jellegű anyagi gondokkal.

Hitelek aránya

- Az önállóak fele, míg az eltartottak háztartásainak 32 százaléka rendelkezik hitellel. A hitelek között a gépjárműhitel a lakás és az áruhitel dominál. A hitelek törlesztése a háztartások 57 százalékában okoz problémát, az önálló háztartások közötti hitelek esetében a problémások aránya 61%.

Dohányzás térhódítása

- A vizsgált korosztály csaknem fele állítja, hogy még soha nem gyújtott rá, szűk háromtizedük naponta, 7 százaléka hetente több alkalommal fogyaszt dohánytermékeket. A válaszadók három százaléka állította, hogy hetente csak egy alkalommal dohányzik, további 6 százaléuk pedig azt, hogy ennél is ritkábban.

Alkohol fogyasztás

- A fiatalok valamivel több, mint fele jelezte, hogy az elmúlt év folyamán sohasem, vagy csak nagyon ritkán fogyasztott alkoholt. Mintegy 10 százaléuk napi vagy heti rendszerességgel alkoholizál. A budapesti fiatalok 17 százaléka állította, hogy havonta néhányszor, 20 százaléuk pedig, hogy egy-két havonta iszik alkoholt.

Drog elterjedése

- A válaszadók 20 százaléka állította, hogy kipróbálta már élete során marihuánát, ezen válaszadók fele az elmúlt évben legalább egyszer használta ezt a drogot. A budapesti fiatalok között a második legelterjedtebb drogfajtát a party-drogok jelentik.

Önkormányzati szerepvállalás – az ifjúsági referens

- A fiatalok 11 százaléka legalább egyszer volt már ifjúsági irodában (a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében nagyobb arányban kaptuk ezt a választ), 85 százaléuk még sosem járt ilyen helyen, további 3% pedig nem is hallott arról, hogy létezik ez az intézmény.

Legégetőbb problémák

- A fővárosi 15–29 éves korosztály számára a drogok, a kilátástalanság, céltalanság, a lakáshelyzet megoldatlanságai, a bűnözés és a munkanélküliség a legfontosabb problémák.

Ábrajegyzék

1. ÁBRA	AZ IFJÚSÁG LEGÉGETŐBB PROBLÉMÁI A BUDAPESTI A FIATALOK SZERINT (SZÁZALÉK) ...	6
2. ÁBRA	A FIATALOK CSALÁDI ÁLLAPOT SZERINTI MEGOSZLÁSA (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	8
3. ÁBRA	A 15-29 ÉVESEK GYERMEKEINEK SZÁMA (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	11
4. ÁBRA	A JELENLEGI FŐ TEVÉKENYSÉGE. (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA)..	13
5. ÁBRA	A PÁLYAVÁLASZTÁST, ISKOLAVÁLASZTÁST DÖNTŐEN BEFOLYÁSOLÓ PARAMÉTEREK (SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁS).....	17
6. ÁBRA	A FIATALOK TOVÁBBI TANULÁSI TERVEI (AZ EMLÍTÉSEK SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁSA) 19	19
7. ÁBRA	IDEGEN NYELVEK ISMERETE ÉS AZ ISMERET SZINTJE (AZ EGYES NYELVEK ISMERETÉNEK ÉS AZ ISMERET SZINTJÉNEK SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁSA).....	20
8. ÁBRA	MILYEN KÜLÖNÖRÁKRA JÁRT ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLÁBAN? (SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁS).....	21
9. ÁBRA	A JELENLEGI FŐ TEVÉKENYSÉG RÉSZLETESEN (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	22
10. ÁBRA	A TANULMÁNYOK BEFEJEZÉSE ÉS A MUNKÁBA ÁLLÁS KÖZT ELTELŐ ÁTLAGOS IDŐ (AZ ISKOLARENDSZERBEN MÁR NEM TANULÓK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	23
11. ÁBRA	A TANULMÁNYOK BEFEJEZÉSE ÉS A MUNKÁBA ÁLLÁS KÖZT ELTELŐ ÁTLAGOS IDŐ LEGMAGASABB BEFEJEZETT ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT (ÁTLAGOK HÓNAPBAN, AZOK KÖRÉBEN, AKIK MÁR BEFEJEZTÉK TANULMÁNYAIKAT ÉS TALÁLTAK MUNKÁT).....	24
12. ÁBRA	KITŐL/KIKTŐL ÉRKEZETT A LEGNAGYOBB SEGÍTSÉG A JELENLEGI – EGYBEN ELSŐ – ELHELYEZKEDÉSKOR? (EMLÍTÉSEK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA AZOK KÖRÉBEN, AKIK JELENLEG ELSŐ MUNKAHELYÜKÖN DOLGOZNAK).....	24
13. ÁBRA	A FIATALOK CSALÁDÖSSZETÉTEL SZERINTI MEGOSZLÁSA („ÖN KIVEL ÉL EGYÜTT?”) (SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁS).....	29
14. ÁBRA	TUDNAK-E PÉNZT MEGTAKARÍTANI? – ÖNÁLLÓSÁG SZERINT (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	32
15. ÁBRA	„MILYEN GYAKRAN FORDULT ELŐ AZ ÖNÖK HÁZTARTÁSÁBAN AZ ELMÚLT 12 HÓNAPBAN, HOGY A HÓNAP VÉGÉRE ELFOGYOTT A PÉNZÜK?” (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	33
16. ÁBRA	HITEL, ADÓSSÁG A HÁZTARTÁSBAN (VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	33
17. ÁBRA	MILYEN TÍPUSÚ HITELLEL, HITELEKKEL RENDELKEZIK A HÁZTARTÁS? (A HITELLEL RENDELKEZŐK KÖRÉBEN, SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁS).....	34
18. ÁBRA	A HÁZTARTÁS ANYAGI HELYZETÉNEK MEGÍTÉLÉSE AZ ÖNÁLLÓAN ÉS A SZÜLŐKKEL ÉLŐK KÖZÖTT.....	37
19. ÁBRA	TUDNAK-E PÉNZT MEGTAKARÍTANI?.....	38
20. ÁBRA	VOLT ÜDÜLNI 2007-BEN KÜLFÖLDÖN?.....	39
21. ÁBRA	VOLT ÜDÜLNI 2007-BEN BELFÖLDÖN?.....	40
22. ÁBRA	A DOHÁNYZÁS ELŐFORDULÁSA ÉS DOHÁNYZÁSI GYAKORISÁG A FIATALOK KÖRÉBEN 43	43
23. ÁBRA	ALKOHOLFOGYASZTÁSI GYAKORISÁG (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	46
24. ÁBRA	AZ ADOTT DROGOT KIPRÓBÁLÓK, ILLETVE AZ ADOTT DROGOT AZ ELMÚLT ÉVBEN LEGALÁBB EGYSZER HASZNÁLÓK ARÁNYA (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	47
25. ÁBRA	SZÁMÍTÓGÉPET ÉS INTERNETET HASZNÁLÓK ARÁNYA (AZ ÉRDEMI VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	49
26. ÁBRA	RÁDIÓHALLGATÁS GYAKORISÁGA.....	53
27. ÁBRA	A SAJÁT EGÉSZSÉGGEL, KÖZÉRZETTEL VALÓ ELÉGEDETTSÉG NEMEK SZERINT.....	55
28. ÁBRA	SZEXUÁLIS PARTNEREK SZÁMA KORCSOPORTOK ÉS NEMEK SZERINT A FŐVÁROSBAN 57	57
29. ÁBRA	VOLT-E VALAHA A KÖVETKEZŐ HELYEKEN (SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁS).....	64
30. ÁBRA	A SZABADIDŐ ELTÖLTÉSÉNEK HELYSZÍNEI HÉTVÉGÉN ÉS HÉTKÖZNAPOK (SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁS).....	65

31. ÁBRA	A SZABADIDŐ ELTÖLTÉSÉNEK HELYSZÍNEI HÉTVÉGÉN ÉS HÉTKÖZNAP (SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁS).....	68
32. ÁBRA	„MINDENT SZÁMÍTÁSBA VÉVE, VÉLEMÉNYE SZERINT A RENDSZERVÁLTOZÁS ÓTA, ILLETVE AZ ELMÚLT 10 ÉVBEN HOGYAN ALAKULT...?” – GAZDASÁGI HELYZET MEGÍTÉLÉSE (SZÁZALÉK)	69
33. ÁBRA	A DEMOKRATIKUS ÉS A DIKTATÓRIKUS POLITIKAI RENDSZEREK MEGÍTÉLÉSE KORCSOPORTOK SZERINT – A KÖVETKEZŐ KIJELENTÉSEK KÖZÜL MELYIK ÁLL A LEGKÖZELEBB AZ ÖN VÉLEMÉNYÉHEZ? (VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA)	71
34. ÁBRA	MENNYIRE ÉRDEKLI ÖNT A POLITIKA? (VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA)	72
35. ÁBRA	HELYI KÖZÉLETI TEVÉKENYSÉG – „MILYEN GYAKRAN SZOKOTT ÖN...?”	74
36. ÁBRA	VANNAK-E AZ ÖN SZÁMÁRA ELÉRHETŐ KÖZELSÉGBEN OLYAN CIVIL VAGY EGYHÁZI SZERVEZETEK, SZOLGÁLTATÁSOK, AMELYEK A FIATALOK SZÁMÁRA SZERVEZNEK KÜLÖNBÖZŐ PROGRAMOKAT?”	79
37. ÁBRA	AZ IFJÚSÁGI IRODÁK LÁTOGATÁSÁNAK OKAI (SZÁZALÉK)	81
38. ÁBRA	MI(KE)T CSINÁL EGY IFJÚSÁGI REFERENS A FIATALOK VÉLEMÉNYE SZERINT? (AZ EMLÍTÉSEK SZÁZALÉKÁBAN)	82
39. ÁBRA	A KÖVETKEZŐ, VALLÁSOSÁGRÓL SZÓLÓ KIJELENTÉSEK KÖZÜL MELYIKKEL TUDNÁ ÖNMAGÁT A LEGINKÁBB JELLEMEZNI? (SZÁZALÉK).....	83
40. ÁBRA	AZ IFJÚSÁG LEGÉGETŐBB HELYI PROBLÉMÁI A FIATALOK SZERINT (SZÁZALÉK)	86
41. ÁBRA	AZ IFJÚSÁG LEGÉGETŐBB PROBLÉMÁI ORSZÁGOSAN ÉS HELYBEN A FIATALOK SZERINT (SZÁZALÉK)	87

Táblázatok jegyzéke

2. TÁBLÁZAT	A CSALÁDI ÁLLAPOT ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT, SZÁZALÉK	9
3. TÁBLÁZAT	A PÁRKAPCSOLAT ÉS AZ ÖNÁLLÓSÁG, TOTÁLSZÁZALÉK	10
4. TÁBLÁZAT	A PÁRKAPCSOLAT ÉS A KORCSOPORTOK, TOTÁLSZÁZALÉK.....	10
8. TÁBLÁZAT	AZ ISKOLARENDSZERBEN TANULÓK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA ISKOLATÍPUSOK SZERINT 14	
15. TÁBLÁZAT	A JELENLEG IS DOLGOZÓK FOGLALKOZÁSA (SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁS).....	26
16. TÁBLÁZAT	A MUNKAVISZONY MEGSZÜNTETÉSÉNEK OKA, SZÁZALÉKBAN	27
17. TÁBLÁZAT	MIÉRT TERVEZ KÜLFÖLDÖN DOLGOZNI? SZÁZALÉKBAN.....	28
18. TÁBLÁZAT	A KÜLFÖLDI MUNKAVÁLLALÁS TERVEZÉSE AZ ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT, SZÁZALÉKBAN.....	28
20. TÁBLÁZAT	AZ AKTÍV KERESŐK ÁTLAGJÖVEDELME, ÖNÁLLÓSÁG SZERINT (ÁTLAGOK, EZER FORINTBAN)	30
21. TÁBLÁZAT	A GAZDASÁGI AKTIVITÁS ÉS A SZÜLŐKTŐL VALÓ ÖNÁLLÓSÁG (SZÁZALÉK)	31
22. TÁBLÁZAT	A HÁZTARTÁSOK EGY FOGYASZTÁSI EGYSÉGRE JUTÓ HAVI NETTÓ ÁTLAGJÖVEDELME, ÖNÁLLÓSÁG SZERINT, 2004-2008 (EZER FORINT)	31
23. TÁBLÁZAT	AZ EGYES TARTÓS FOGYASZTÁSI JAVAKKAL RENDELKEZŐK ARÁNYA ÖNÁLLÓSÁG SZERINT (SZÁZALÉKOS ELŐFORDULÁSI ARÁNYOK AZ ÖSSZES MEGKÉRDEZETT KÖRÉBEN)	34
24. TÁBLÁZAT	„AZ ÉV LEGNAGYOBB RÉSZÉBEN HOL LAKIK ÖN?” (AZ ÉRDEMBEN VÁLASZOLÓK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	35
25. TÁBLÁZAT	A HÁZ/LAKÁS HELYE A TELEPÜLÉSEN BELÜL A KÉRDEZŐBIZTOS MEGÍTÉLÉSE ALAPJÁN, A KÉRDEZETT ÖNÁLLÓSÁGA SZERINT (A VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA)..	36
26. TÁBLÁZAT	A KÖTELEZŐ TESTNEVELÉSI ÓRÁN TÚL RENDSZERES TESTMOZGÁST VÉGZŐK (NEMEK SZERINT)	41
27. TÁBLÁZAT	A KÖTELEZŐ TESTNEVELÉSI ÓRÁN TÚL RENDSZERES TESTMOZGÁST VÉGZŐK (KORCSOPORTOK SZERINT).....	41
28. TÁBLÁZAT	VERSENYSZERŰEN SPORTOLÓK ARÁNYA (KORCSOPORTOK SZERINT)	41
29. TÁBLÁZAT	A KÖTELEZŐ TESTNEVELÉSI ÓRÁN TÚL RENDSZERES TESTMOZGÁST VÉGZŐK (ISKOLÁZOTTSÁG SZERINT).....	42
30. TÁBLÁZAT	MIÉRT SPORTOL ÖN RENDSZERESEN?.....	42
31. TÁBLÁZAT	A VERSENYSZERŰEN SPORTOLÓK ARÁNYA (ISKOLÁZOTTSÁG SZERINT).....	42
32. TÁBLÁZAT	HÁNY ÉVES KORÁBAN GYÚJTOTT RÁ ELŐSZÖR?	44
33. TÁBLÁZAT	SZOKOTT-E ÖN AKÁR CSAK ALKALMANKÉNT IS DOHÁNYOZNI (KORCSOPORTOK SZERINT) 44	
34. TÁBLÁZAT	SZOKOTT-E ÖN AKÁR CSAK ALKALMANKÉNT IS DOHÁNYOZNI (ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT).....	45
35. TÁBLÁZAT	MILYEN GYAKRAN FOGYASZTOTT ALKOHOLT AZ ELMÚLT ÉVBEN (KORCSOPORTOK SZERINT) 46	
36. TÁBLÁZAT	MILYEN GYAKRAN FOGYASZTOTT ALKOHOLT AZ ELMÚLT ÉVBEN (ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT).....	46
37. TÁBLÁZAT	AZ ELMÚLT ÉVBEN ELŐFORDULT-E HOGY ITTAS ÁLLAPOTBA KERÜLT?	47
38. TÁBLÁZAT	BARÁTAI ISMERŐSEI KÖZÖTT VAN-E OLYAN AKI KIPRÓBÁLT MÁR VALAMILYEN KÁBÍTÓSZERT?.....	47
39. TÁBLÁZAT	SZÁMÍTÓGÉPET HASZNÁLÓK ARÁNYA (KORCSOPORTOK SZERINT)	49
40. TÁBLÁZAT	SZÁMÍTÓGÉPET HASZNÁLÓK ARÁNYA (FŐ TEVÉKENYSÉG SZERINT).....	50
41. TÁBLÁZAT	OTTHON A HÁZTARTÁSBAN INTERNET-HOZZÁFÉRÉSSSEL RENDELKEZŐK ARÁNYA (KORCSOPORTOK SZERINT).....	50
42. TÁBLÁZAT	OTTHON A HÁZTARTÁSBAN INTERNET-HOZZÁFÉRÉSSSEL RENDELKEZŐK ARÁNYA (FŐ TEVÉKENYSÉG SZERINT).....	50
43. TÁBLÁZAT	MILYEN GYAKRAN SZOKOTT INTERNETEZNI.....	50
44. TÁBLÁZAT	INTERNETES TECHNOLÓGIÁK HASZNÁLATI GYAKORISÁGA	51
45. TÁBLÁZAT	SZOKTA-E A KÖVETKEZŐ TEVÉKENYSÉGEKRE HASZNÁLNI A SZÁMÍTÓGÉPET.....	52
46. TÁBLÁZAT	RENDELKEZIK-E A KÖVETKEZŐ ESZKÖZÖKKEL? (SZÁZALÉK).....	52
47. TÁBLÁZAT	MENNYI IDŐT TÖLT TELEVÍZIÓ NÉZÉSSSEL? (KORCSOPORTONKÉNT, PERC)	52
48. TÁBLÁZAT	MILYEN GYAKRAN OLVAS NAPILAPOKAT (KORCSOPORTOK SZERINT)	53

61. TÁBLÁZAT A JÖVŐBEN VALÓ BIZALOM, ISKOLAI VÉGZETTSÉGENKÉNT (ÁTLAGÉRTÉKEK 1-5 FOKÚ SKÁLÁN)	70
62. TÁBLÁZAT ÉS HA A JÖVŐRE GONDOL, MIT TART VALÓSZÍNŰNEK? A KÖVETKEZŐ 10 ÉVBEN HOGYAN FOG ALAKULNI... (A VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA).....	70
63. TÁBLÁZAT MENNYIRE ELÉGEDETT ÖN A KÖVETKEZŐ DOLGOKKAL? (ÁTLAGÉRTÉKEK ÖTFOKÚ SKÁLÁN) 71	
66. TÁBLÁZAT MENNYIRE BÍZIK ÖN A KÖVETKEZŐKBEN? (ÁTLAGÉRTÉKEK 5 FOKOZATÚ SKÁLÁN)74	
67. TÁBLÁZAT AHHOZ, HOGY VALAKI JÓ ÁLLAMPOLGÁR LEGYEN, MENNYIRE FONTOS...? (ÁTLAGÉRTÉKEK 5 FOKOZATÚ SKÁLÁN).....	75
68. TÁBLÁZAT MEKKORÁK AZ ELLENTÉTEK A MAGYAR TÁRSADALOMBAN A KÜLÖNBÖZŐ CSOPORTOK KÖZÖTT A FIATALOK VÉLEMÉNYE SZERINT? (ÁTLAGÉRTÉKEK 100 FOKOZATÚ SKÁLÁN) 76	
69. TÁBLÁZAT PÁRTOK TÁMOGATOTTSÁGA AZ ÖSSZES 18 ÉVEN FELÜLI ÉS A BIZTOS SZAVAZÓ PÁRTOT VÁLASZTÓK KÖRÉBEN (SZÁZALÉK)	76
70. TÁBLÁZAT A SZERVEZETEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS JELLEGZETESSÉGEI (SZÁZALÉK)	77
71. TÁBLÁZAT KAMPÁNYTEVÉKENYSÉGBEN, VALAMINT TILTAKOZÁSBAN VALÓ POTENCIÁLIS ÉS TÉNYLEGES RÉSZVÉTEL (SZÁZALÉK)	78
72. TÁBLÁZAT VAN-E ÖNÖKNÉL...? (SZÁZALÉK)	80
73. TÁBLÁZAT MENNYIRE VAN/VAGY VOLNA SZÜKSÉG AZ ALÁBBI SZERVEZETRE, HELYSZÍNRE? (SZÁZALÉK)	80
74. TÁBLÁZAT MILYEN FELEKEZETBEN KERESZTELTEK MEG / JEGYEZTÉK BE ÖNT? (SZÁZALÉK)....	84
75. TÁBLÁZAT JELENLEG ÉRZI-E ÖNMAGÁT VALAMILYEN VALLÁSI FELEKEZETHEZ TARTOZÓNAK? (SZÁZALÉK)	84
76. TÁBLÁZAT MILYEN GYAKRAN JÁR EGYHÁZI, VALLÁSI KÖZÖSSÉGI SZERTARTÁSOKRA /MISE, ISTENTISZTELET/, LESZÁMÍTVÁ A CSALÁDI ESEMÉNYEKET /ESKÜVŐ, TEMETÉS, KERESZTELŐ? (SZÁZALÉK)	84
77. TÁBLÁZAT VOLT-E, ILLETVE LESZ-E ÖNNEK EGYHÁZI ESKÜVŐJE, HA MEGHÁZASODIK? (SZÁZALÉK)	85
78. TÁBLÁZAT KORCSOPORTONKÉNT AZ ÖT LEGÉGETŐBB PROBLÉMA (SZÁZALÉK).....	86